

özgürlük

aylık siyasi dergi

yolu

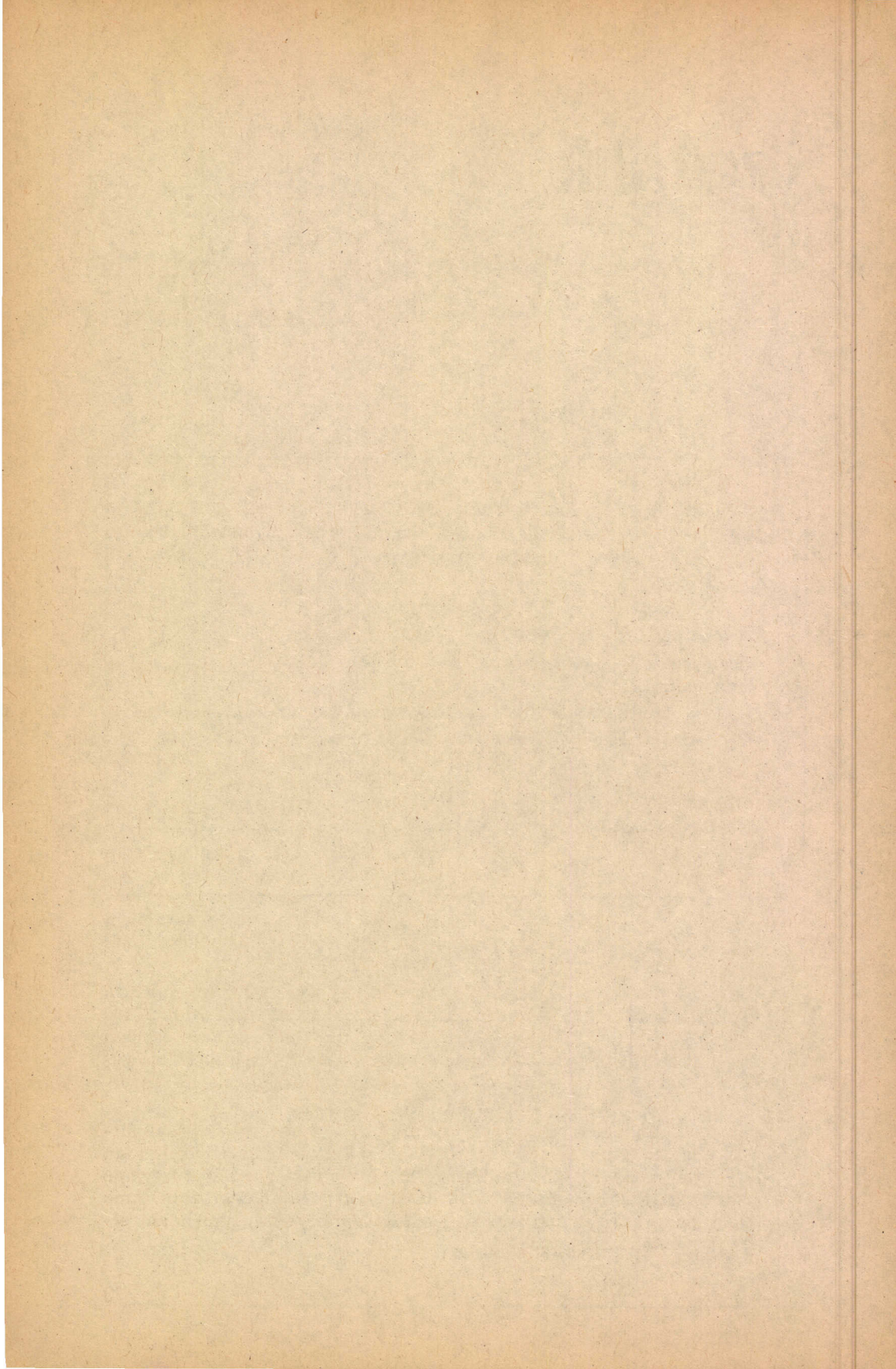
- Bağdat İrkçı Rejjiminin Terörü ve kitlesel Cinayetleri Devam ediyor.
- SOVYETLER BİRLİĞİNDE YAŞAM
- GERİCİ GÜÇLERİN TAKDİĞİ ve CHP
- 21 Mart ırkçılıkla Mücadele günü ve NEWROZ

35
NİSAN

İÇİNDEKİLER

Bağdat Irkçı Rejiminin Terörü ve Kitlesele	
Cinayetleri Devam Ediyor	3
Sovyetler Birliği'nde Yaşam / H. CEMİL	13
Gerici Güçlerin Taktiği ve CHP / C. ALADAĞ	31
Son Ekonomik Tedbirler Sermayenin İstediği	
Doğrultudadır. / H. TOPRAK	41
Demokratik Hak ve Özgürlükler Sorunu Bugün de	
Gündemdedir.	54
Roja Welat Üzerindeki Baskılar Devam Ediyor.	58
21 Mart Irkçılıkla Mücadele Günü ve Newroz	62
8 Mart Dünya Kadınlar Günü	69
SANAT-EDEBİYAT	
DEHAK'ın SONU / Kemal BURKAY	73
Bılıra Mın	90

Sahibi: **Faruk ARAS** — Yazı İşleri Müdürü: **S. Sırrı FEROĞ-
LU** — Yönetim ve Haberleşme Adresi: Dizdariye Medresesi
Sok. **Deniz Apt.** No. 8-8, **Çemberlitaş - İSTANBUL** — Abo-
ne: Yıllık: 150 TL. — Altı aylık: 75 TL., Dış ülkeler iki katı-
dır. — İstanbul Dağıtım: **TAN-DA** — Ankara Dağıtım: **AN-
KARA BÜROMUZ.** Sümer Sok. Beyaz Ap. 12/2 **Demirtepe -
ANKARA** — Baskı: **ÖREN Basımevi** — Dizgi: **EVREN Mat-
baası** — Kapak: **İŞİK Matbaası.**

Bağdat İrkçı Rejiminin Terörü ve Kitleseel Cinayetleri Devam Ediyor

Dergimizde daha önceleri de, Irak'ta iktidarda bulunan Baasçı hükümetin ırkçı niteliği, terör uygulamaları ve işlediği kanlı cinayetler hakkında bilgiler veren yazılar yazıldı, haberler verildi. Roja Welat gazetesinde de buna ilişkin yazılar çıktı.

Özellikle 1977 yılında ilerici ve demokrat dünya kamuoyu Irak'ta olup bitenlerle yakından ilgilendi. 1975'te İran'la Irak arasında varılan Cezayir anlaşmasından sonra Bağdat hükümeti Kürt halkı üzerinde yoğun bir terör estirdi; üçyüz bin Kürt köylüsünü topraklarından zorla çıkararak güneydeki çöller alanlara sürdü. Binlerce Kürt partizanı ve yurtseveri toplama kamplarına alındı, yüzlercesi kurşuna dizildi ve pek çok insan hapslere dolduruldu.

Tüm bu terör Kürt halkının direnişini kırmaya yetmedi, tersine yeni silahlı direnişler, bu baskıların da itmesiyle yeniden kendini gösterdi, Irak Kürdistanı'nın çeşitli yerlerinde partizan savaşı başladı.

Uluslararası Af Örgütü, ırkçı rejim tarafından haklarında idam kararı verilmiş olan Şahab Şêx Nûri'yi 1976 yılının mahkûmu ilan etti, onun ve arkadaşlarının kurtarılması için Irak hükümetine başvurdu. Çeşitli Avrupa kentlerinde Kürt yurtseverlerinden yana önemli kitle gösterileri düzenlendi. Ama buna rağmen Irak hükümeti Şahab Şêx Nûri ve arkadaşlarını idam etmekten geri kalmadı, daha sonra da cinayetlerini sürdürdü.

İrkçı rejimin terörü ve cinayetleri Kürt halkının yanı sıra Arap devrimci ve demokratlarını da kapsadı. 1977 yılında 102 Kürt yurtseveri daha ölüm cezasına mahkûm edilirken eskiden beri Kürtçe öğrenim yapan birçok okulda Arapça öğrenime geçildi. İrkçı rejim böylece «otonomi»nin son kalıntılarını da ortadan kaldırmaya yöneldi.

Bağdat rejiminin bu tutumu birçok demokratik ülkede kitle gösterileriyle protesto edildi. Aşağıda verdiğimiz haberlerden de anlaşılacağı üzere bazı ülkelerde siyasi partiler düzeyinde konuyla ilgilendi ve Irak hükümetinin tutumu kınandı. Ama buna rağmen ırkçı rejim 61 Kürt yurtseverini daha idam etmekten geri kalmadı.

Irak'ta olup biten ve örneğin Avrupa kamuoyunda yankılar yapan bu olaylar ülkemize yansımada, yansıtılmadı. Burjuva basını bu alanda geleneksel sansürü uygulamaya devam etti, tüm cinayetlere kulaklarını tıkadı. «İlerici», «devrimci» diye nitelenen, ya da kendisini öyle niteleyen basın da bu konuya eğilmedi. Bunun bir nedeni, bu basının Irak'la ilgili haberler almada karşılaştığı güçlüklerdir. Ama bazıları bile Irak haberlerini geçiştirdiler. Irkçı Irak rejimini sosyalist diye nitelerek ona övgüler dizenler için bu, elbette anlaşılır bir şeydir.

* * *

Aşağıda okurlara sunduğumuz haber ve yazılar, Kürdistan Yurtsever Birliği (PUK)'nin **The Spark** (Kıvılcım) adlı yayın organından alınmıştır. Son yazıdan da anlaşılacağı üzere, Irak Kürdistanı'nda partizan savaşı yürüten KYB, adil bir barışa varılması, Kürdistan'da, 1970 antlaşmasına uygun olarak otomobilin gerçek anlamda uygulanması ve silahlı mücadelenin son bulması için Bağdat hükümetiyle anlaşmaya da varmak istemektedir. KYB'nin önerileri, gerek Kürt sorununun demokratik bir çözümünü, gerekse Irak'ın tüm ilerici güçlerinin ve kaynaklarının anti-emperyalist mücadelede birliğini içermektedir. Böylesine adil bir çözümden, dün olduğu gibi bugün de kaçınan ve bu yolda sosyalizme değil ama, İran ve Suudi Arabistan gericileriyle uzlaşmaya giden ise iktidarı elde tutan Baasçı rejimdir.

* * *

Irak Kürdistanı'nda, KYB'nin yanısıra başka silahlı direnme gruplarının, politik örgütlerin olduğu biliniyor. Bazı yanlış anlamaları ve spekülasyonları önlemek bakımından şunu belirtmeyi gerekli sayıyoruz: Biz, Irak Kürdistanı halkının özgürlük mücadelesine öncülük yapmanın, onu örgütleyip yönlendirmenin Irak Kürdistanında yaşayan Kürt halkına ve devrimcilerine düştüğü kanısındayız. Buradaki gerçekten anti-emperyalist, demokratik, yurtsever güçler, şu anda tek cephede biraraya gelmemiş olsalar bile, onların mücadele içinde biraraya gelecekleri, gelmeleri gerektiği inancındayız.

Elbette, emperyalist güçler, bölgedeki gerici rejimler, onların CIA, SAVAK gibi örgütleri, dün olduğu gibi bugün de hareketi bozmak, saptırmak için yoğun çabalar harcıyorlar. Bu gerici güçlere ve onların ajanlarına karşı olmak. Irak Kürdistanı devrimcilerinin yanısıra, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki tüm ilerici ve devrimcilerin de görevidir. Kürt halkı emperyalistlerin ve onların ajanlarının oyunlarına gelmemelidir. Irak Kürdistanı'nda geçtiğimiz yıl, bazı Kürt örgütleri arasında silahlı çatışmaya dek varan sürtüşmeler bu bakımdan düşündürücüdür. Unutmamalı ki bu sürtüşmeler düşmanı sevindirir ve özgürlük mücadelesine büyük zararlar verir. Kürt yurtseverleri,

devrimci ve demokratları aralarındaki sürtüşmeleri büyütme-
meli, birlik için mücadele etmelidirler.

* * *

İrkçı Bağdat rejiminin terörü ne kadar azgın ve şartlar ne
denli güç olursa olsun, Kürt halkının özgürlük mücadelesi de-
vam ediyor, edecektir. Kürt ulusu da yirminci yüzyılın son çey-
reğinde tutsaklık zincirlerini kıracak, özgür, demokrat, barış-
çı ve gelişen bir toplum haline gelecektir.

Bugün, Kürt halkının mücadelesi, her parçada, komşu
halkların devrimci ve demokratik mücadeleleriyle, dünya sos-
yalist sistemi ve uluslararası işçi sınıfıyla, dünyadaki tüm ille-
rici, barışsever, demokratik güçlerle dayanışma halinde geli-
şiyor.

Gelecek güzel günler ezilen halkların ve tüm ülkelerin
emekçilerininindir.

ÖZGÜRLÜK YOLU

OKULLARDA KÜRT DİLİNİN YASAKLANMASINA KARŞI KİTLE GÖSTERİLERİ

Bir süre önce Irak hükümeti, Irak Kürdistanı'nda bugüne dek
Kürtçe öğrenim yapan birçok okulda Kürtçe öğrenimi kaldırdı. Bazı-
larında ise daha önce Kürtçe verilmekte olan birçok ders Arapça ve-
rilmeye başlandı.

İrkçı-militarist Baas rejiminin bu baskı ve Araplaştırma politika-
sına karşı Irak Kürdistanında büyük kitle gösterileri düzenlendi. 18
Ekim 1977'de yapılan gösteriler sırasında Süleymaniye'de 250 öğren-
ci ve 70 öğretmen, Koyide ise 100'ü aşkın öğrenci, askeri yönetim
tarafından tutuklandılar. Ancak halk kitlelerinin yoğun protesto gös-
terileri karşısında 2 gün sonra serbest bırakıldılar.

Bu gösteriler yeraltı «Kürdistan Öğrenci Birliği» tarafından iyi bi-
çimde düzenlenmişti. Bu gösteriler sırasında Kürdistan'ın tüm kentle-
rinde ve Bağdat'ta bildiriler dağıtıldı.

Üç Kürt Yurtseverinin İdamı

İrkçı Baas hükümetine hizmet eden Osman Muhammed Fayeç
adında bir kürdün, 16 Haziran 1977'de, Kürdistan Yurtsever Birliği
(PUK)'a bağlı fedailer tarafından öldürülmesi üzerine, Bağdat Hü-
kümeti birçok masum Kürdü yakaladı ve onları bu hareketten sorum-

lu tuttu. Bunlar çeşitli hapisanelerde işkenceye tabi tutuldular ve Bağdat askeri mahkemesince üç kişi idama mahkum edildi. İdam edilen bu yurtseverler; **Süleyman Davud, Cemal Ali Akbar ve Said'dir.**

IRAK'TA KÜRT YURTSEVERLERİNİN İDAMINA VE YOĞUN TUTUKLAMALARA KARŞI AVRUPA'DA ÇEŞİTLİ PROTESTOLAR

10 Aralık Uluslararası İnsan Hakları Gününde, Kürdistan Yurtsever Birliği'nin Avrupa kolu ve Yurtdışı Kürdistan Öğrenci Birliği (AKSA), Irak Kürdistanında 102 yurtseverin idam hükmüne, 1500 kadar partizan ailelerinden kişinin hapsedilmesine ve okullarda Kürtçe öğrenimin yasaklanmasına karşı İngiltere, Fransa, Federal Almanya, Hollanda, Avusturya ve İsveç'te çeşitli gösteriler düzenlediler.

İngiltere'de Irak'ın Londra Büyükelçiliği önünde yapılan gösteride Irak Hükümetinin tutumu protesto edildi. Fransa'da Paris Üniversitesinde büyük kitlelerin katıldığı bir dayanışma mitingi düzenlendi. Federal Almanya'da —Bonn'da ve Avusturya'da— Viyana'da Irak Büyükelçilikleri önünde gösteriler düzenlenerek Irak Hükümeti kınandı. Yine Avusturya'da Irak ajanlarınca düzenlenen bir seminere devrimci Kürt öğrencileri katıldılar, bu ajanları soru yağmuruna tutarak maskelerini düşürdüler; bunun üzerine ajanlar, kendi düzenledikleri toplantıyı terkedip gitmek zorunda kaldılar. Hollanda'da da gösteriler düzenlendi ve açlık grevine gidildi; Hollandalı parlamenterlerle konuşulup yapılan protesto eylemlerinin nedeni anlatıldı.

İsveç'te, Stockholm'un merkezi bir yerinde, 8-9 Aralık günlerinde, «Kürdistan Kadınlar Birliği» tarafından 48 saatlik bir açlık grevi yapıldı. 9 Aralık Cuma günü, bir grup Kürt, parlamento üyeleriyle görüştüler. Daha sonra İsveç parlamentosundaki siyasi partiler bir yazıyla Irak Hükümetinin tutumunu kınadılar. Merkez, Liberal ve Sol Komünist partiler bu yazıyı imzalarken muhalefetteki İsveç Sosyal Demokrat Partisi, İsveç Dışişleri Bakanlığına bir mektup yazarak Irak'ta Kürt halkının durumunun araştırılmasını istedi. Sosyal Demokrat Parti, bu konunun Dışişleri Bakanlığınca Birleşmiş Milletler'de gündeme getirilmesini de önerdi.

10 Aralık günü, Uluslararası Af örgütünce Stokholm'de toplanan «İdam Cezalarını Kaldırma Konferansı»nın yapıldığı binanın önünde gösteriler düzenlendi. Göstericiler Irak'ta verilen idam kararlarının kaldırılmasını istiyorlardı. Aynı gün, öğleden sonra bir dayanışma mitingi düzenlendi. Mitingde konuşan İran ve Türkiyeli devrimci kuruluşların temsilcileri, Kürt halkının Irak'taki mücadelesini desteklediklerini belirttiler.

İsveç Partilerince Irak Hükümetine Gönderilen Yazının Metni :

Ahmet Hasan El-Bekr,
Irak Cumhuriyeti
Bağdat - Irak

Ülkenizdeki Kürt halkı üzerinde uygulanan baskı ve terör haberlerine oldukça üzülmüyoruz. Öyle ki, Güney Irak'a sürgün etme, 1500 partizan ailesinin tutuklanması, Kürt bölgelerinin araplaştırılması ve okullarda Kürt diliyle eğitimin yasaklanması uygulamalarının olağanüstü boyutlara vardığı beyan edilmektedir.

Özellikle geçen yıl birçok Kürdün idamı bizi çokça endişelendirmektedir. Güvenilir kaynaklara göre, geçen yıldan bu yana 400 Kürt idam edilmiştir. Şimdi 102 Kürt daha idam hükmüyle Musul ve Ebu Garib zindanlarında çile doldurmaktadır. Son raporlara göre, birçoğu 20-22 Eylül ve bir grubu ise Kasım ayı ortalarında idam edilmiştir ve biz bu insanların geleceğinden endişe ediyoruz.

Biz, bu halk adına sizden şefkat bekliyor, idam cezaları vermenin ve onları uygulamanın soruna hiçbir çözüm getirmeyeceğini ve bu uygulamaların hiçbir uygar ülkeye yakışmadığını belirtiriz.

Stockholm, 9.12.1977

İmza :

1. Thorsten Larsson
Merkez Partisi Grup Başkanı
2. Rolf Virtên
İsveç Liberal Partisi Grup Başkanı
3. Per Olaf Bengtsson
İsveç Sol Komünist Partisi Üyesi

Sosyal Demokrat Partinin İsveç Dışişleri Bakanlığına Gönderdiği Yazının Metni :

Karin Söder
Dışişleri Bakanlığı
Stockholm

Irak Kürt'lerinin İsveç'teki temsilcileri Sosyal Demokrat Parti grubuyla görüştüler ve Irak'taki Kürt halkı yararına uluslararası girişimlerde bulunmamızı istediler. Biz, Irak'taki gelişmelerle ilgili olarak Kürt'lerin endişelerini paylaştığımızı, fakat ayrıntılı bilgileri içeren yazıyı imzalamamızın ve onaylamamızın zor olduğunu belirttik. Onun yerine, Dışişleri Bakanlığı'nın durumu yerinde araştırmasını ve

Birleşmiş Milletlerde veya diğer yollarla durumu incelememizi tercih ettik. Yazının kopyası ilişiktir.

Sosyal Demokrat Parti
Parlamento Grubu Adına
Olaf Palme
Başkan 22. 12. 1977

Uluslararası Af Örgütü Tutuklu Kürt'lerin Durumuyla İlgileniyor.

Çeşitli Avrupa ülkelerinde çıkan yayın organları, 3 Kasım tarihli sayılarında, Uluslararası Af Örgütü'nün Irak Devlet Başkanı Ahmet Hasan El-Bekr'e yazdığı bir mektubu yayınladılar. Yazıda, 389 Kürt tutuklunun geleceği hakkında endişe duyulduğu belirtiliyordu. Yazı şöyleydi :

«Uluslararası Af Örgütüncü alınan bilgiye göre, tutuklular peşmergelerin (Kürt silahlı kuvvetlerinin üyeleri) yakınlarıdır. Anlaşıyor ki, peşmergeler ele geçirilemediklerinde onların ailelerinden kişiler tutuklanıyor, ya da köylerinde göz hapsine alınıyorlar.»

Gözaltına alınanlar içinde yaşlı kadın ve erkeklerin yanı sıra, daha bir-iki yaşını doldurmamış çocuklar da yer alıyor. Raporlara göre, gözaltına alınanların, tutuklananların sayısı günden güne 389'u aşmaktadır. Bunlar, yine rapora göre, Bağdat, Amara, Süleymaniye, Diwaniya, Nasirya, Ranya, Musul, Kut, Şarta, Rumeta ve Samava'daki hapishanelerde bulunmaktadır.

Cezaevlerinde bulunanlar hakkında çok az bilgimiz var. Uluslararası Af Örgütü, her yaşta hastalar ve gebe kadınların tutukluluk sürelerinin uzatıldığını ve bu durumla ilgilendiğini açıklıyor. Bir kez, bir kadının, doktor müdahalesi yapılmaksızın hapishanede doğum yaptığı belirtiliyor. Gözaltına alınanların bazıları Aralık 1976'dan bu yana tutuklu bulunuyor.

Af Örgütü, gözaltına almaların, Irak Anayasa'sının 22. ve 23. maddeleri ihlal edilerek yapıldığını ve «Kanunların himayesi altında bile hiçbir güvencesi olmayan bu çocukların bırakılmasının Irak hükümetince ileri bir adım olabileceği» belirtilmektedir.

12 Yurtsever Kerkük Hapishanesinden Kaçtılar

11 Eylül 1977 gecesi, 12 Kürt yurtsever devrimcisi, faşist baskıların yoğun olduğu Kerkük hapishanesinden kaçmayı başararak Irak Kürdistanı'nın kurtarılmış bölgelerindeki devrimci partizanların safına katıldılar. Yurtseverlerden biri, hapishane nöbetçisinden bir de klaşinkof aldı.

İran-İrak Yöneticileri Arasındaki Gerici İşbirliği Devam Ediyor

Yüksek dereceli Bağdat ve Tahran yetkilileri ve yine Irak Kürdistanı'nda bulunan yüksek rütbeli İran'lı subaylarla Iraklılar arasında yapılan görüşmeler devam etmekte ve bu yolda yeni adımlar atılmaktadır.

1) 1977 Temmuz'unda Tahran'ı ziyaret eden Baasçı RCC üyesi İzzet El Dori, İran yetkilileriyle bir anlaşmaya vardı. Bu anlaşma İran-İrak İçişleri Bakanlıklarının işbirliği yapmalarının içeriyordu. Bu anlaşma 2 Ekim 1977'de her iki ülke yetkilileri arasında resmen imzalandı. Buna benzer diğer bir anlaşma da Irak-Suudi Arabistan İçişleri bakanlıkları arasında Ekim sonlarında imzalandı. Hiç kuşku yok ki, gerici, zorba, zalim ve işkenceci bu güçler arasında imzalanan anlaşmalar, doğrudan devrimci-demokratik güçleri hedef alıyordu.

2) 26.10.1977'de Irak'da İran'la ilgili özel programlar düzenlendi. Basında makaleler yazdırılıp Şah'ın doğum günü kutlandı. Ayrıca İran Büyükelçisi, Irak televizyonunda kendisine özel olarak ayrılan sürede, Şah yönetiminin «Büyük Başarı»sı üstüne uzun bir nutuk attı.

3) 31 Ekim 1977'de İran Hava Kuvvetleri Komutanı Amir Hüseyin Rabın'ın başkanlığındaki bir askeri heyet Irak'ı ziyaret etti. CENTO üyesi olan İran'ın Hava Kuvvetleri Komutanının bu ziyaretinin amacı, hiç kuşku yok ki Irak Kürdistanı'ndaki devrimci mücadeleyi hedef almaktadır.

Baas'ın Zorbalık ve Cinayetleri Devam Ediyor

Kürtleri yurtlarından sürme kampanyasının bir devamı olarak Qala Dizê yakınlarındaki tüm sınır köyleri zorla boşaltılmış, bölge halkı, Ranya yakınlarındaki Şar Qurna ovası köylerine dağıtılmışlardır.

Ayrıca sınır bölgelerinden 375 Kürt ailesi daha Süleymaniye bölgesindeki «Bitnal» ve «Bani Kan»a sürülmüşlerdir.

Kanlı Baasçılar 61 Kişiyi Daha İdam Etiler

Büyük protesto eylemlerine, çeşitli uluslararası kuruluşların ve devlet adamlarının uyarı ve kınama mektuplarına rağmen, Musul ve Ebu Garib zindanlarında hükümlü bulunan 102 Kürt yurtseverinden 61'i Eylül ve Kasım aylarında idam edildiler. İdam edilenlerin adları şunlardır :

1 — Mahmud Muhammed Mustafa	33 — Omar Abdulla Muhammed
2 — Şaban Muhammed Ahmed	34 — Abdulkadir Ali Kadir
3 — Abdulkadir Osman Pédavi	35 — Muhammed Hasan Kadir
4 — Abid Abdulla İlyas	36 — Ali Muhammed Hasan
5 — Abdullah Sor Hıdır Süleyman	37 — Yusuf Osman Kadir
6 — Mela Manmud Ali Abdulla	38 — Mevlud Hamza Omar
7 — Macid Raşid Caf	39 — Muhammed Kadir Muhammed
8 — Osman Farac Marif	40 — Abdurrahman Hasan Badin
9 — İskender Ahmed Muhammed	41 — Sadraddin İsmail Ahmed
10 — Omar Garib Fatulla	42 — Hisam Taha Yasin
11 — Hacı Ali Abdulla	43 — Malik Nebi Ahmed
12 — Halit Hüseyin İbrahim	44 — Sabah Hıdır Resul
13 — Enver Muhammed Emin	45 — Hüseyin Avla Mevlud
14 — Reda Kerim Nadir	46 — Şeyh Şeyh Muhammed Süleyman
15 — Macid Muhammed	47 — Süleyman Şeyh Muhammed Süleyman
16 — Ahmed Hama Kerim	48 — Osman Ahmed Osman
17 — Faik Emin Ahmed	49 — Settar Sadık Hama Mın
18 — Abdulla Tefik Kadir	50 — Yusuf Abdulla Nebi
19 — Kemal Muhammed Salih	51 — Ahmed Bayız Hama Mın
20 — Ahmed Hıdır Ahmed	52 — Abdülkadir Hikmet Davud
21 — Aki Marif Şerif	53 — Muktedir Muhammed Emin Ahmed
22 — Garib Ömer Emin	54 — Hıdır Abdulla Hıdır
23 — Resul Süleyman Hama Emin	55 — Enver Hacı Muhammed Hasan
24 — Mahmud Taib Tahir	56 — Hasan Sofi Abdulla
25 — Pirot Said Resul	57 — Abdulla Aziz Fettah
26 — Salih Mahmud Muhammed	58 — Cemal Hüseyin Ali
27 — Kadir Mustafa Abdulla	59 — İdris İlyas Kadir
28 — Resul Hüseyin Zodi	60 — Tahir Farik Salih
29 — Halid Kadir Salih	61 — Samed Raşid Casim
30 — Resul Ahmed Pirot	
31 — Abdurrahman Resul Hıdır	
32 — Muhammed Resul Şini	

KÜRDİSTAN YURTSEVER BİRLİĞİ (PUK) POLİT - BÜROSUNUN AÇIKLAMASI

Kürdistan Yurtsever Birliği (PUK) Polit-Büro liderliği aşağıdaki yazıyı tüm Arap ve Dünya halklarının bilgisine sunmayı yurtsever bir görev sayar:

1. Kürdistan Yurtsever Birliği, Kürt halkının kutsal Filistin Devrimini, onun Filistin'i kurtarma mücadelesini, demokratik ve layik bir

devlet kurma çabasını desteklediğini ve onunla dayanışma içinde olduğunu tekrarlar. KYB, bu desteği kendisinin ulusal, yurtsever ve hümanist bir görevi olarak bilir. Kürt Halkı, kendi kurtuluş mücadelesinin Filistin devrimi ve ilerici Arap hareketlerine karşı kullanılmasına yol vermeyeceğini, Siyonist-emperyalist ittifaka karşı verilen mücadeleyi ne siyonist-emperyalist ittifakın, ne de gerici Sedat yönetiminin engelleyemeyeceğini önemle vurgular.

2. Kürt halkı, Sedat'ın İsrail'i ziyaretini Filistin devrimine ve Arap dayanışmasına vurulmuş bir darbe olarak niteler. Sedat'ın bu girişiminin Arap zirveleri kararlarının bir ihlali ve birlikten sapma olduğu açıktır. Onun bu hareketi siyonizme hizmet eder ve gerek bölgede, gerekse uluslararası düzeyde yalnızlığa mahkûm edilen siyonist terörcü çetenin canlanmasına yarar.

3. KYB, ilerici arap güçlerine karşı kendi prensiplerine sadıktır. Eğer Irak kuvvetleri İsrail'e karşı Doğu cephesinde yer alırlarsa Kürt birlikleri Irak'a karşı silahlı mücadeleyi keseceklerdir. Devrimci Kürt partizanları şovenist politikaya, yoğun sürgünlere ve Kürtleri yoketme planına karşı Kürtlerin varlığını savunacaklardır. Kürt Halkı Irak'a demokrasi, Kürdistan'a otonomi için mücadele edecektir. Irak ordusu, Filistin'in kurtuluşu için Filistin devriminin yardımına koşacak olursa partizan birlikleri derhal askeri operasyonlara son vereceklerdir. Devrimci Kürt partizanları bu durumda Irak sınırlarını koruyacak ve SAVAK tarafından Irak Kürdistanı'na gönderilen ajanlara karşı top- rak bütünlüğünü koruyacaklardır.

4. KYB, ilerici Arap güçlerini ve özellikle Filistin devrimcilerini Kürt halkı ile Irak hükümeti arasında arabulucu olarak kabullenirler.

Irak Kürdistanı
14.12.1977

KYB (PUK)'NIN, IRAK HÜKÜMETİ İLE YAPTIĞI GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

24 Aralık 1977'de UPI ve Reuters ajansları, dünyaya, Beyrut'ta Kürdistan Yurtsever Birliği ile Irak hükümeti arasında, silahlı mücadelenin sona erdirilmesi için başlatılan görüşmelere ilişkin haberler verdiler.

Biz, bu habere ilişkin olarak aşağıdaki noktaları açığa kavuşturmak istiyoruz :

1. Irak Kürdistanı'ndaki PUK liderliği, Sedat'ın Kudüs'e yaptığı teslimiyetçi ziyaretten sonra, Arap kurtuluş hareketleri ve Filistin hal-

kının devrimci mücadelesi ile —Kürt halkının kurtuluş mücadelesinin bu önde gelen dostlarıyla— dayanışma ilkelerimize uygun olarak, Irak hükümetiyle görüşmeleri başlatmak için harekete geçti,

2. Biz, Irak'ta Kürt sorununun sağlam ve temelli bir çözümüne ulaşmak, Irak'ın geniş imkânlarını emperyalizme ve siyonizme karşı, Arap kurtuluş hareketlerinin yararına seferber etmek ve Sedat'ın sağcı, teslimiyetçi politikasını engellemek için Irak hükümetiyle bu diyalogu başlattık.

3. PUK liderlerinden Ali Askeri başkanlığındaki bir heyet, Kasım 1977'de Bağdat'ı ziyaret ederek Irak hükümetine aşağıdaki önerileri sundu:

A) Eğer Irak, Sedat'ın teslimiyetçi hareketlerine engel olmak için ilerici Arap devletleriyle —Cezayir, Libya, Güney Yemen, Suriye ile ve Filistin devrimi ile işbirliği yaparsa ve silahlı kuvvetlerini Doğu Cephesine gönderirse, PUK'un devrimci partizanları da askeri operasyonlara son vermeye hazırıldılar.

B) 11 Mart 1970 Antlaşmasına tümüyle uyulmalıdır. Böylece Kürdistan için gerçek bir otonomi garantisi edilmelidir.

C) PUK da dahil olmak üzere, Irak'taki tüm siyasi parti ve organizasyonlara özgürlük tanınmalıdır.

D) Irak'taki tüm siyasi tutuklu ve mahkûmlar serbest bırakılmalıdır.

E) Güney Irak'a sürgün edilmiş tüm Kürtlerin kendi evlerine ve köylerine dönmelerine izin verilmelidir.

F) Irak'ın Türkiye ve İran'la olan sınırları boyunca, «güvenlik bölgesi» diye adlandırılan 20 kilometre enindeki kuşağın bu durumuna son verilmeli ve buralardan sürgün edilmiş Kürt köylülerinin tekrardan gelip yerleşmelerine izin verilmelidir.

G) Bu anlaşma hükümleri yerine getirilinceye kadar PUK'a bağlı partizan birlikleri, Irak sınırlarını korumak için sınır muhafızı olarak kalmalıdır.

4. PUK liderliği tüm ilerici Arap güçlerini ve Filistin devrimcilerini bu girişimden haberdar etti ve Kürt halkının devrimci hareketi ile Irak hükümeti arasında onların arabuluculuğunu kabul ettiğini bildirdi.

5. Irak hükümeti PUK heyeti tarafından sunulan tüm önerileri reddetti, ancak kesin cevabını Ocak 1978'de vereceğini bildirdi.

6. Ali Askeri başkanlığındaki PUK heyeti iki gün Bağdat'ta kaldıktan sonra Irak Kürdistanı'nın kurtarılmış bölgelerine döndü.

Sovyetler Birliği'nde Yaşam

Hazırlayan: H. CEMİL

«Sosyalizm tek başına sosyal üretimlerin geliştirilmesini, en ilmi yollarla dağıtımını ve bunların işçilerin yararına gerçekçi bir organizasyonla sunulmalarını ve işçilerin yaşamlarının azami ölçüde geliştirilmesini sağlayabilir.

Sosyalizm tek başına buna ulaşabilir.»

V. İ. LENİN

ÇARLIK RUSYASI VE DEVRİM

Rusya'da 1917 Şubat - Ekim aylarında yeralan devrimle eskiye ait bütün ekonomik, sosyal ve politik kurumlar yıkıldı. Bunların yerine Sosyalist bir düzenin kurulması deneyine girişildi.

Aslında bu yıllarda Rusya sosyalist bir düzenin yerleşmesi için Avrupa'nın en elverişsiz memleketi idi. Çünkü Rusya teknik bakımdan geri, tarımsal yapısı oldukça ilkel ve tam anlamıyla geri bir kapitalist ülkeydi ve Rusya'da böyle bir düzen bekleyenler diğer siyasî gruplar içinde sayı bakımından göze çarpmayacak kadar azdı. Gerçi sosyal ilişkiler gergin ve keskindi ve Rusya'nın bir devrime gebe olduğu bilinen bir şeydi. Bütün sınıflar bir devrim bekliyordu. Fakat beklenen şey daha çok aydınların ve orta sınıfların önderlik etmesi olan görünür reformist bir hareketti. 1825'de Petersburg Hassa ordusu subayları arasında kurulan ve dışarıda kolları olan bir örgütün giriştiği hareket kanla bastırıldı.

Ondan sonra Rusya daima kaynadı. 19. yüzyılın son çeyreğinde Sosyal-Demokrat hareket başladı. Çar hükümeti politik oyunlarla bu hareketi baltaladı. 1893-1897 yılları arasında Sosyal-Demokratlar kendi aralarında Menşevikler (Azınlık kanadı) ve Bolşevikler (Çoğunluk kanadı) olarak bölündüler.

Menşeviklerin benimsediği ılımlı akım Bolşeviklerin devrimci eylemleri karşısında pasif bir akademik akıma döndü.

1903-1905 Rus-Japon Savaşında Çarlığın yenilmesi siyasi partiler arasındaki iktidar çatışmalarını şiddetlendirdi. Yine de meşrutiyet hareketleri zayıf ve göstermelik olarak kaldı. Bolşevikler bu savaş sırasında özellikle Petersburg'da kurdukları işçi komiteleri ile bir süre şehrin yaşamına müdahale ederek halkı savaş fırsatçılarının ellerine bırakmadılar. Ve bu onlar için bir iktidar deneyi oldu. Nitekim daha sonraki çalışmalara önderlik edenler hep bu 1905 devrimcileri oldu. Bu çalışmalar Çarlık tarafından kanlı bir şekilde bastırıldıysa da bu ilk deneyin anısı işçiler arasında daima canlı kaldı.

Özetle, Rusya Birinci Dünya Savaşına girdiği sırada memleket tutucu, reformcu ve devrimci akımlar içinde bir kazan gibi kaynıyordu. Buna rağmen Çarlık Sırbistan'ı, Avusturya'ya karşı korumak amacıyla savaşa girdi ve kendi sonunu hazırlamış oldu. Rusya savaşa girmişti ve artık devrimin er-geç gerçekleşeceği belliydi.

Savaş sırasında, güçlenen sosyalistlerin önderliğindeki devrim örgütlerine karşı koymada çaresiz kalan Çarlık dış güçlerden yardım istedi. Çok kısa zamanda Rus ordusunun yanı sıra Çek, Alman, Macar, İngiliz, Tatar, Kazak ve Amerikan birlikleri Rusya'daki bu devrim örgütlerinin eylemlerini sivil halka yönelik kitle imhalarıyla kanlı bir şekilde bastırmaya başladılar. İngiliz Birliğinin Komutanının itirafıyla bu savaş «şeref ve haysiyetten yoksun» bir savaştı. Ne var ki halk direncinin potansiyeli yabancıların desteğindeki bu baskıyı yenebilecek düzeydeydi.

Ve sonunda 27 Şubat 1917 (12 Mart 1917)'de Petersburg'da (Leningrad) devrim gerçekleşti. 16 Mart 1917'de Çar kayıtsız şartsız tahttan ayrıldı. Onun yerine geçirilmeye çalışılan kardeşi Mihail de 17 Mart 1917'de çekilmek zorunda kaldı. İdare, Millet Meclisi Başkanlığınca seçilen geçici bir komiteye verildi. Bir süre sonra bu komite iktidarı Prens Luvov'un başkanlığında, Menşeviklerden ve devrimci sosyalistlerden meydana gelen bir «Geçici Hükümet»e devretti. Bu hükümet reformcu bir Köylü Sosyalist partisi idi. Bolşeviklerin gücü henüz zayıftı.

Geçici Hükümet'e düşen görev aç ve yorgun Rus Halkına barış ve ekmek sağlamaktı. Geçici Hükümet bu görevi yerine getiremedi. Çünkü, örneğin Başbakan Prens Luvov'un en az Ankara İli kadar geniş toprağı vardı ve bunun bir karışını bi-

le feda etmek niyetinde değildi. Hükümet savaşa devam etmek kararındaydı. 18 Mayıs 1917'de bir Koalisyon Hükümeti kurularak Milli Savunma bakanlığına Kerenski getirildi ve zafere kadar savaş kararı alındı. Ordu Alman cephesinde macera hevesiyle ve amaçsızca eritildi. Bu durum halkın güvenini iyice sarstı.

Hükümet dışında kalan Bolşevik önderleri devrimden hemen sonra Petersburg'a dönmeye başlamışlardı. Hükümetin yanlış hareketlerinden faydalanan Bolşevikler halka haklı davalarını canlı örnekleriyle anlatabilme olanağı buldular. Askerler ve işçiler arasında çok geniş taraftarlar toplayarak hükümetin itibarını zayıflattılar. Bu karışıklıklar içinde Kerenski Geçici Hükümeti itibarını büsbütün kaybetti.

Demokratik devrimin patlamasından dokuz ay sonra Rus halkının sağ duyusu sayesinde Bolşevikler büyük bir ayaklanmaya bile gerek duymadan geçici hükümeti kolayca tasfiye ettiler. Kerenski kadın kıyafetinde İngiliz Elçiliğine sığındı ve vatanından kaçtı. Bu suretle Rus halkının hazırlandığı demokratik reform dönemi, bu dönemi açanların yeteneksizliği ve beceriksizliği ile tarihe karıştı. Tarihi gelişim Bolşeviklerden yarıyordu.

Artık sadece Rusya'da değil, bütün dünyada yeni bir çağ başlıyordu. İnsanlık tarihi yeni bir felsefenin iktidara gelişini yaşıyordu.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN SİYASİ YAPISI

Rus devriminin ardından birçok Asya ülkesinde de sosyalist devrimler birbirini izledi. 15 Sovyet Sosyalist Cumhuriyet ve 20 Sosyalist Federe Cumhuriyetin meydana getirdiği birliğe Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği adı verilmiştir. kısaca Sovyetler Birliği de denir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler şunlar:

1 — Rusya	8 — Kırgızistan
2 — Beyaz Rusya	9 — Tacikistan
3 — Ukrayna	10 — Türkmenistan
4 — Azerbeycan	11 — Özbekistan
5 — Gürcistan	12 — Moldavya
6 — Ermenistan	13 — Litvanya
7 — Kazakistan	14 — Letonya
	15 — Estonya

Sosyalist Federe Cumhuriyetler şunlardır:

1 — Abaza	11 — Korel
2 — Acar	12 — Komi
3 — Başkır	13 — Kuzey Osetin
4 — Buryat	14 — Mardov
5 — Çeçen - İnguş	15 — Mari
6 — Çavuş	16 — Nahçevan
7 — Dağıstan	17 — Tatar
8 — Kabargin - Bolkor	18 — Tubin
9 — Kalmit	19 — Udmur
10 — Karakalpak	20 — Yakut

Dünyanın en geniş toprakları üzerine kurulmuş olan Sovyetler Birliği'nin toplam nüfusu 246.000.000'dur. (1975 sayımı sonucu)

Sovyetler Birliği'ni meydana getiren Cumhuriyetler dünyanın en demokratik yöntemiyle yönetime katılmaktadır. Nüfusları ne olursa olsun bütün Cumhuriyetler eşit sayıda temsilci göndermektedir.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN EKONOMİSİ:

A — Sanayi

Devrim öncesi geri bir tarım ülkesi olan Sovyetler Birliği bugün ileri bir sanayi ülkesi durumuna geçmiştir. Kuşkusuz bunda en büyük pay Sovyet halkının bilinçli ve disiplinli çalışmasında olduğu kadar Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Lenin'in prensipleri uyarınca hazırladığı programlar ve bunların kusursuz uygulanmasındadır. Bu başarı özetle Sosyalizmin bizzat kendinde mevcuttur. Bu sayededir ki 50 yıl öncesinin köylüleri bugün uzay çağının öncülüğünü yapabilmektedir.

Sanayi üretimi 1970'e göre 1975'de % 45 artmıştır. 1975 yılında 491 milyon ton petrol, 289 milyon metre küp doğal gaz, 701 milyon ton kömür, 1038 milyar kilovatsaat elektrik, 141 milyon ton çelik, 90 milyon ton yapay gübre, 122 milyon ton çimento üretimi ile dünya çapında boyutlara ulaşılmıştır. 1980 yılında kumaş üretimi 13.000 milyar m² olarak plânlanmıştır.

Sanayi ürünlerindeki yıllık ortalama artış % 7.4'dür. ABD ve Ortak Pazar ülkelerinde bu artış %1.2'dir. Dünya sanayi

üretiminin % 20'sini Sovyetler Birliği sağlamakta olup bu miktar her yıl artmaktadır.

Ekonomide kâr 1970-1975 yılları arasında bir önceki 5 yılla göre % 50 artmıştır. Dış ticaret hacmi 1970 - 1975 yılları arasında toplam 22 milyar Rubleyi bulmuştur. (550 milyar TL.). 1975 - 1980 yılları arası 51 milyar Ruble olarak plânlanmıştır.

B — Tarım

Sovyet ekonomisinde tarım alanındaki gelişme sanayideki kadar başarılı olmamıştır. Bunun sebepleri sanayi alanına öncelik verilmesi ve iklim koşullarıdır. Fakat son yıllarda tarım alanına yapılan yatırımlar eski yıllara göre 4-5 kez daha fazladır ve yakın bir gelecekte tarım alanında da bir sıçrama beklenmektedir.

1970-1975 yılları arasında kırsal bölgeler 1.700.000 traktör, 449.000 biçer döğەر, 1.102.000 kamyon ile donatılmıştır. 1975-1980 yılları arasında bu rakamlarda % 12 ile %46 arasında bir artış plânlanmıştır.

1975 yılında 181 milyon ton tahıl, 14 milyon ton et, 87,5 milyon ton süt ve süt mamulleri, 7,7 milyon ton pamuk üretilmiş olup 1980 yılında bu rakamlarda % 9 ile % 31 arasında bir artış beklenmektedir.

Kişi başına günde 160 gr. et, 950 gr. süt ve süt mamulleri, 2 kg. tahıl düşmektedir. Sovyetler Birliği tahıl, patates, tereyağı, şeker, pamuk, et, kömür, demir ve balık üretimlerinde dünyada 1. sırayı, petrol ve elektrik enerjisi üretiminde 2. sırayı almaktadır.

C — Ulaşım ve Haberleşme

Ulaşım daha çok deniz, hava ve demiryolları ile ve boru hatlarıyla yapılmaktadır. Kara yolu ulaştırıcılığı daha çok kırsal alanlar ve şehir içinde yapılmaktadır. Sovyetler Birliği'ndeki denizler (Kara Deniz, Hazar Denizi, Baltık Denizi ve Beyaz Deniz) su yoluyla birbirine bağlı olup nehir ulaştırıcılığı oldukça gelişmiştir.

Ülkenin genişliği hava yolu ulaşımını da geliştirmiştir. Hava yolu yolcu ücretleri demiryolu ücretlerinden biraz fazladır.

1970 - 1975 yılları arasında 8600 km. demiryolu, 89 000 km. karayolu ve 56 000 km. boru hattı döşenmiş olup 4800 km. demiryolu da elektrikleştirilmiştir.

Ulaştırma alanında 1980 yılında % 30 artış plânlanmıştır.

Telefonla haberleşme konusundaki çalışmalar oldukça fazladır. 1980 yılı için şehir içlerinde % 60, kırsal alanlar da % 40 artış plânlanmıştır. Telefonlar evlerin demirbaşı olup şehir içi konuşmalar (umumi telefonlar dahil) parasızdır. Yakın bir gelecekte şehirlerarası görüşmelerin de parasız yapılacağı müjdelenmektedir.

MİLLİ GELİR

Sovyetler Birliği'nde milli gelir doğrudan doğruya halka yansımaktadır. Sovyet ekonomisi çok hızlı büyümekte ve buna paralel olarak da milli gelir hızla artmaktadır. Örneğin 1968 yılında bir önceki yıla göre %7,5 artış olmuştur. Aynı yıllarda USA'da % 4,4, İngiltere'de % 3,4, Batı Almanya'da % 4,3, Fransa'da % 5,4 artış olmuştur. Yılda ortalama 300 büyük tesis işletmeye açılmakta, 1,7 milyon öğrenci kapasiteli okullar, 540000 kişilik çocuk kreşleri, 93 000 yataklı hastahaneler inşa edilmektedir.

1968 yılında halkın geliri 1913 yılına göre 11 defa daha fazla olmuş ve günlük çalışma süresi 11 saatten 8 saate düşmüştür. Aylık ortalama ücret 1969'da 116 Ruble, 1975'de 146 Ruble olmuştur. 1980 yılın da 170 Ruble olacaktır. Asgari ücret 1967'de 40 Ruble, 1968'de 60 Ruble, 1975'de 80 Ruble olmuştur.

Halkın nakit gelirleri 1970 - 1975 arasında yılda ortalama 235600 milyon Rubleyi bulmuştur. Bunun % 25'i biriktirilmiştir. Bu miktar 5 yıl öncesine göre % 42 daha fazladır.

1975 yılında halka bir milyondan fazla binek otosu satılmıştır. Bu miktar 1970 yılına göre 7 kez fazladır .

Konut, okul, hastahane, kültürel, eğitim ve sportif tesisler, belediye hizmetleri ve günlük hizmetler ulusal gelirin %80'ini geçmektedir.

Sovyetler Birliği'nde kişi başına düşen gerçek gelir fiyatlar değişmeden her 15 yılda 1 kat artmaktadır.

SOSYAL HİZMETLER FONU:

Sosyal hizmetler fonu, halkın tükettiği ücretsiz mal ile sosyal ve kültürel değerleri kapsar. Sosyal hizmetler fonu şuralara harcanır:

1 — İşçilerin işçilik kalitelerini artırmada,

- 2 — Ücretsiz sağlık hizmetlerinde,
- 3 — Emeklilik ve yaşlılık ödemelerinde,
- 4 — Hastalık, iş kazası, doğum vs. izinlerinin ücretlerinin ödenmesinde,
- 5 — Çalışan ve çok çocuklu anaların yararına,
- 6 — Yıllık izin ücretlerinde,
- 7 — Mesken inşaatlarında,
- 8 — Kreş, ana okulu, bakım evleri, ihtiyarlık huzur evleri, sanatoryumlar, tatil ve dinlenme evleri inşaatlarında.

Sosyal hizmetler fonu halkın gerçek milli gelirine % 25-30 kadar katkıda bulunmakta ve daha çok düşük gelirli dilime yararlı olmaktadır. Sovyetler Birliği'nde işçilerin gelirleri yeteneklerine ve çalışma koşullarına göre değişmektedir. Sosyal hizmetler fonu düşük ücretlilerin ve kalabalık ailelerin mağdur olmalarını büyük çapta önlemektedir.

Bu sayededir ki aylık ücretleri ne olursa olsun her aile çocuklarını kreşe gönderebilmekte, mesken sahibi olabilmekte, tatilini evinden uzakta geçirebilmekte ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir.

Sosyal hizmetler fonu her yıl büyük bir artış göstermektedir.

ŞEHİR VE KÖY

Sovyetler Birliği'nin ekonomik yapısı büyük işletmelere dayandığından şehirleşme büyük bir önem kazanmıştır. Büyük ekonomik yapı bütün ülkeye damgasını vurmuş ve bütün yaşamı etkilemiştir. Sovyetler Birliği bu özelliği ile diğer Sosyalist ülkelerden, özellikle Çin Halk Cumhuriyetinden farklı bir yapı göstermektedir.

KÖY:

Tarihin ilk çağlarından kalma ilkel bir sosyo-ekonomik kuruluş olan köy ve köylü sınıfı Çin Halk Cumhuriyetinde özenle geliştirilmeye çalışılırken Sovyetler Birliği'nde tarihe karışmak üzeredir. Köylerin yerini büyük toprak işletmeleri ve köy-kentler almaktadır. Eski köylerin ve kollektif çiftliklerin birleştirilerek köy-kent haline getirilmesine başlanılmıştır. Küçük bir şehir görünümünde olan bu köy-kentler en az 20 000 nüfuslu olacaktır. Bu sayede kırsal bölgelerde yaşayan halk eğitim,

kültür, sağlık, ulaşım, haberleşme ve eğlence gibi hizmetlerden daha kolaylıkla yararlanabilecektir.

Kırsal bölgelerde evlerin % 100'ü elektrikten faydalanmaktadır. Ve kırsal bölge erişkin nüfusunun % 50'si meslek okulu, teknik okul ve yüksek öğrenimden geçmiştir.

ŞEHİR:

Sovyetler Birliği şehircilik yönünden dünyanın en gelişmiş ülkesidir. Kuşkusuz bunda en büyük pay Sosyalist uygulamadır. Arsa mülkiyeti olmadığından şehir plânları aynen uygulanabilmektedir. Böylelikle şehirler birer bina yığıntısı olmaktan çıkıp ferah birer yaşama merkezi haline gelmiştir.

Şehirlerde göze ilk çarpan parkların, çocuk bahçelerinin, yeşil sahaların, sanat eserlerinin, kültür ve spor merkezlerinin çokluğu, yol ve kaldırımların genişliğidir. Şehir taşıtları için değil insanlar için yapılmıştır.

Park Sovyet şehirlerinin en önemli kısımlarından biridir. 7'den 70'e hemen herkes boş zamanlarını civar parklarda geçirmektedir.

Şehirlerdeki binalar sokakla ve birbirleriyle büyük bir uyum içindedir.

Şehir içi ulaşımları metro, otobüs, trolleybüs, tramvay gibi araçlarla ve seri bir şekilde yapılmaktadır. Özel otomobil sahipleri bile belediye araçlarını tercih etmektedir. Şehir içi ulaşımları çok ucuza yapılmakta ve uzaklığa göre ücret değişmektedir.

Nüfusu bir milyondan fazla olan şehirlerde sokak trafiğini azaltmak amacıyla Metro inşa edilmiştir. Moskova metrosu günde 8 milyon yolcu taşımaktadır. Herhangi bir metro istasyonunda en fazla 75 saniye beklenmektedir. Bu tesislerle halk en ucuz ve en hızlı bir şekilde işlerine gidip gelebilmektedir.

Dünyanın en temiz şehirleri şüphesiz ki Sovyet şehirleridir. Temizlik işlerinde belediyelerin daimi temizlik işçileri yanı sıra çalışmaya alışmış kadın ve erkek emekliler de ücretsiz ve gönüllü olarak bu hizmete katılmaktadır. Ayrıca yılda bir kez, kar kalkıp bahar başladığı zaman 7'den 70'e bütün halk mahalli bir organizasyonla kendi bölgelerindeki sokak ve parkların tanzimini yapmaktadır.

Sovyetler Birliği'nde şehirler ve bazı köyler merkezi ısıt-

ma sistemiyle ve doğal gaz yakıtıyla ısıldığından soba ve kaloriferin getirdiği hava kirliliği olmamaktadır.

Şehir suları içilebilecek niteliktedir. Bütün bu özellikleriyle; havası, suyu, sokak ve parkların temizliği, sakin ve gürültüsüz hali, hızlı ulaşımıyla Sovyet şehirleri gerçekten ülkemizdeki ve batı ülkelerindeki şehirlerden çok farklıdır.

KÜLTÜR ve EĞİTİM

«İnsanlığın yarattığı değerlerle kafasını zenginleştirmeyen bir kimse gerçek bir komünist olamaz...»

V. İ. LENİN

Devrimden önce yalnız hakim sınıfların tekelinde olan kültür ve eğitim sosyalist yönetimle bütün halkın yararına sunulmuştur. Leninizm, eski kültür mirasının faydalı ve gerekli kısımlarının dikkatle seçilerek bu zemin üzerine yeni bir sosyalist kültür yaratılmasını ve bu kültürle geliştirilen halktan daha ileri ve yeni bir zihniyet doğmasını öngörmüştür.

Sosyalist devrimden sonra ilk önlem olarak kurulan cehaletle mücadele merkezlerinde 10 milyonlarca Sovyet vatandaşı eğitimden geçirilmiştir. Bugün ise halkın % 100'ü en az 8 yıllık eğitimden geçmiştir.

Kültür gelişimi şöyle plânlanmıştır:

1. aşama : Varolan ve yaşayan halk kültürünün aktif ve yaygın olarak kullanılması.
2. aşama : Gerçek halk fikrinin geliştirilmesi.
3. aşama : 1. ve 2. aşamadan ve geçmişteki uygulamalardan kaynaklanan yeni ve çok milletli bir sosyalist kültürün geliştirilmesi ve hazmedilmesi.
4. aşama : Arkadaşlık ve beraberlik ruhuna dayanan sosyalist ideolojinin kurulması.

Bu çalışmalarla Sovyet Kültürü kendi kendini yenileyen ve geliştiren bir yapıya ulaştı.

Sosyalist devrimden sonra Sovyetler Birliği'nde 40'dan fazla millet tarihlerinde ilk defa olarak kendi milli yazılı dillerine kavuşmuştur.

EĞİTİM:

Sovyetler Birliği'nde her türlü eğitim ücretsizdir. Özel oku yoktur ve bütün okullar devlet denetimi ve gözetimi altında-

dır. Eğitim olanakları yaşı, cinsi, milliyeti, dini ve inançları ne olursa olsun herkese eşit olarak sunulmuştur. Eğitim, Sovyetler Birliği'nde resmen kullanılan 66 ayrı dilden yapılmaktadır. Eğitim ülkenin kültürel ve ekonomik ihtiyacına göre plânlanmaktadır.

Sovyetler Birliği'nde 10 yıllık ilk öğretim zorunludur. (1974 yılında zorunlu öğrenim 8 yıldan 10 yıla çıkarılmıştır). Daha sonra meslek okullarına veya yüksek öğrenime devam edilebilir...

Yüksek okul ve meslek okulu öğrencileri devletten karşısız burs almaktadır ve bu burs ülkenin asgarî ücretinin üzerindedir.

İlkokula giden çocuklar genellikle ailelerinin yanında kalırlar. Son yıllarda yatılı okullar rağbet görmeye başlamıştır. Yatılı öğrencilerin devlete maliyeti gündüz öğrencilerinden 7 kat fazladır.

Meslek okulları genç öğrencilerden başka işletmelerin ihtiyaçlarına ve işçilerin isteklerine göre işçilerin geliştirilmelerini ve kalitelerinin yükseltilmelerini de sağlar.

Yüksek okul ve meslek okulu öğrencileri parasız yurtlarda kalırlar ve şehirlerarası yolculuklarda yarım ücret öderler. Yurtlar öğrencilerin her türlü ihtiyaçlarına ve dinlenmelerine cevap verebilecek kalitededir. 1968 yılında ülkede toplam 794 yüksek okul ve meslek okulu ve 4,5 milyon öğrencisi bulunmaktaydı. Bu okullar yılda 1,5 milyon mezun vermektedir. Yüksek okul öğrencilerinin miktarı, nüfusları Sovyetler Birliği'ne eşit olan İngiltere, Fransa, Batı Almanya ve İtalya'daki toplam yüksek okul öğrencilerinin miktarının 3,5 katından fazladır.

Sovyetler Birliği dünyanın en fazla mühendis yetiştiren ülkesidir. 1968 rakamlarına göre yılda 220 000 mühendis mezun olmuştur. Aynı tarihte Amerika Birleşik Devletlerinde 50 000 mühendis yetişmiştir. Eğitilmiş teknik personel sayısı her 7 yılda bir, iki katına çıkmaktadır. Sovyetler Birliği'ndeki teknik personel sayısı, dünyadaki toplam teknik personelin yaklaşık üçte birini oluşturur.

Çalışan kimseler için gece okulları da öğrenime açıktır. Bu okullara devam edenlere yıllık ücretli izinlerinden başka, aldıkları derslere göre 20 ile 40 gün, bitirme sınavları için 30 gün, diploma tezi için de 4 ay ücretli izin verilir. Ayrıca son sınıf öğrencilerine haftada bir gün yarım ücretli izin verilir.

Gece okulu öğrencileri de diğer öğrencilerin yararlandıkları indirimlerden yararlanırlar.

Sovyetler Birliği'nde 125 yabancı ülkeden 35 000 kadar yabancı uyruklu öğrenci eğitim yapmaktadır.

BASIN -YAYIN

Dünyada yayınlanan her 4 kitaptan biri Sovyetler Birliği'nde basılmaktadır. 1968 yılında 75 000 kitap 1.300 milyon baskı yapmış ve bunlar 89 Sovyet dili ve 51 yabancı dilden yayınlanmıştır. Ayrıca her yıl 2000 kadar yabancı yazarların kitapları basılır, 70 milyon kadar baskı yapılır.

Ülkede 370 000 kadar kütüphane ve bu kütüphanelerde 3 milyardan fazla kitap mevcudu bulunmaktadır.

Sovyetler Birliği'nde 8000'den fazla gazete ve 5000'e yakın dergi yayınlanır. Bu gazete ve dergiler 300 milyon kadar baskı yapmaktadır. Her aileye günde ortalama 4'den fazla gazete ve mecmua düşmektedir.

30 yabancı dilden 3000 civarında yabancı gazete ve mecmua da bulunabilmektedir

TİYATRO - SİNEMA

Sovyetler Birliği'nde 45 Sovyet dilinde 530 profesyonel tiyatro bulunmaktadır. Bunların bir kısmı dünya çapında ün yapmıştır. Yılda 150 milyondan fazla insan bu tiyatrolara gitmektedir. Profesyonel tiyatrolardan başka hemen her şehir ve kasabada en az bir amatör tiyatro ve müzik topluluğu vardır. Bu amatörlerin toplamı 15 milyondan fazladır.

Ülkede yaklaşık 160 000 sinema salonu bulunmakta ve her yıl 5 milyar kişi sinemaya gitmektedir. Sinemalar her tabakadan insana hitabetmekte olup özellikle çocuk filmleri oldukça gelişmiştir.

RADYO - TV

Sovyetler Birliği'nde merkezi ve mahalli radyo yayın istasyonları 65 Sovyet dilinden ve 57 yabancı dilden yayın yapmaktadır.

1950 yılında sadece 2 TV yayın merkezi varken 1968'de 200'den fazla TV yayın istasyonunu faaliyette bulunmaktaydı.

Moskova'da dünyanın en yüksek yapısı olan 533 m. yüksekliğindeki TV kulesi renkli ve siyah-beyaz yayınlar yapmaktadır.

Fransa ile SECAM-3 TV bağlantısı vardır. Ayrıca 30'dan fazla ülkeyle ve Eurovision ile TV bağlantısı kurulabilmektedir. TV yayınlarında uzay araçlarından da yararlanılmaktadır. Molnia uydusu ve Orbita alıcı merkezleriyle ülkenin ve dünyanın her yöresine yayın yapılabilen ve yabancı yayınlar izlenebilmektedir.

Sovyetler Birliği'nde sahne, perde ve ekranlarda ve bütün basın ve yayın organlarında reklâm ve seks yoktur.

MESKEN

Sosyalist devrimden sonra mesken yapımı dünya çapında boyutlara ulaşmıştır. İkinci Dünya Savaşının yıkıntıları tamamen temizlenmiş ve yerine yeni evler yapılmıştır. Milyonluk şehirlere Kiev, Volgograd, Leningrad ve birçok şehir yeniden yapılmıştır. Feci Taşkent depreminden sonra 2 milyonluk Taşkent eskisinden daha modern olarak 4 yılda yeniden yapılmıştır.

1971 - 1975 yılları arasında, 5 yılda 11 milyon ev inşa edilmiş ve bu evlere 56 milyon kişi yerleşmiştir. Her yıl 11 milyon kişi yeni evlere yerleşmektedir. Son 20 yılda 2 milyar m²'den fazla mesken yapılmıştır ve tarihte bir benzeri daha yoktur.

Bugün bütün dünyada büyük bir sorun olan mesken sorununu Sovyetler Birliği'nde 1981 yılında ortadan kalkacaktır. Sovyetler Birliği bu başarısını arsa mülkiyetindeki sosyalist uygulamaya ve plânlı çalışmasına borçludur.

Mesken yapımında prefabrik yapı tekniği büyük çapta uygulanmaktadır. Yapılar depreme dayanıklı, sağlık ve iklim koşullarına uygun plânlanmıştır. Ülkemizdeki yapılardan 2,5 kat daha ağırdır.

Konutlar 60 m² ile 130 metrekare arasında değişmektedir. Bahçelievler için 2000 m²'ye kadar bahçe alınabilir. Fertler bir ev ve bir tatil evi satın alabilirler. Tatil evleri 50 m²'den büyük değildir. Birkaç kişi birleşerek ortaklaşa bir tatil evi alabilir.

Ev kiralrı çok düşük olduğundan konut satışları rağbet görmemektedir. Ancak emeklilerce tercih edilmektedir. Ev satış fiyatları 2000-7000 Ruble arasında, kiralrı ise 4-8 Ruble arasında değişmektedir. (1 Ruble yaklaşık olarak 25 TL. değerinde)

dedir). 18 yaşını dolduran gençler ayrı bir oda kiralayabilirler. Bekâr odalarının kiralaları 1-2 Ruble arasındadır.

Ev sahipleri evlerini satabilir, devredebilir ve miras bırakabilir.

SAĞLIK

1917'de kurulan genç Sovyet Hükümeti sağlık konusunda bir dizi önlemler arasında halkın sağlığını korumak için şu üç ana prensibi getirmiştir.

- 1 — Günde 8 saat çalışma.
- 2 — Sosyal sigorta.
- 3 — Halkın sağlığını koruma.

Bunlarla ilgili olarak ana-çocuk sağlık merkezleri kurulmuş, hastahane, sanatoryum ve eczaneler devletleştirilmiştir.

Bugün Sovyetler Birliği'nde her 1000 kişiye 27 doktor düşmektedir. Her 1000 kişiye Batı Almanya'da 19,5, ABD'nde 19,2, Fransa'da 16 İngiltere'de 15,2 doktor düşmektedir. Hastahanelerdeki yatak sayısı 3,5 milyon civarındadır. Hastahalerden başka 50 000 kadar klinik, poliklinik, tıp enstitüleri ve ilk yardım istasyonları vardır.

Sağlık hizmetleri yönünden dünyanın en sosyalize olmuş ve gelişmiş ülkesidir. Sağlık hizmetleri ve ilaç parasızdır.

En büyük yatırımını «insan» üzerine yapan Sovyetler Birliği'nde sağlık sadece tıp ve ilaçtan ibaret değildir. Çevre sağlığı ve gıda temizliği konularında yeryüzünde en ciddi önlemlerin alındığı bir ülkedir. Hava, su ve toprak kirliliğiyle savaşım ve gıda temizliğini sağlamak için üniversiteler enstitüler ve yönetim elele vermişlerdir. Şehiriçi ve şehirlerarası ulaşımlar büyük ölçüde elektrikli taşıtlarla yapılmakta, binaların ısıtılması merkezi ısıtma sistemiyle ve dumansız yakıtlarla yapılmaktadır. Fabrikaların baca gazları büyük ölçüde tasfiye edilmekte, nehir, göl ve denizlere pis su karıştırılmamaktadır. Boş, kıraç topraklar ve bataklıklar orman veya tarım alanı haline getirilmekte, burada yaşayan zararlı böcekler, zararlı hayvanlar ve mikro-organizmalar ortadan kaldırılmaktadır.

Tarla ve bahçelerde ziraî mücadele için pek az ilaçlama yapılmakta, bunun yerine böceği böceğe yedirme yöntemi uygulanmaktadır. Bu sayede toprakta, suda ve havada DDT cinsi yağlı zehir birikimi olmamakta ve dolayısıyla bitki, hayvan

ve balıklar ve bunların ürünlerinden elde edilen gıdalar temiz olmaktadır. Ülkemizde ve diğer ülkelerde görülen ve büyük bir sorun olan insan vücudundaki yağlı zehir birikimine Sovyetler Birliği'nde rastlanmamaktadır.

Gıdalar devlet kontrolünde hazırlanmakta ve satılmaktadır. Ekmekler özel bir itina ile hazırlanmakta, vitamin ve protein bakımından zenginleştirilmektedir. Yiyecek maddeleri en az gelirli kişilerin bile hiç bir kısıntıya gitmeden rahatlıkla alabilecekleri fiyatlarla satılmaktadır.

Bütün kapalı umumi yerlerde, lokanta, kahvehane, alışveriş yerleri, pek çok işyerinde ve taşıtlarda sigara içilmemektedir.

Sağlıklı bir çevre, temiz gıdalar, iyi bakım, dinlenme, spor ve hastalıklarla mücadele sonucu Sovyet halkı günden güne daha sağlıklı ve daha gelişmiş olmaktadır.

SOSYAL GÜVENLİK

Sovyetler Birliği'nde herkes, ırk, milliyet, din, dil ve cinsiyet farkı gözetmeksizin emeklilik, yaşlılık, hastalık ve sakatlık güvenliği hakkına sahiptir. Ekmek parası kazanacak kimse olmayan aileler de bu güvenlikten yararlanmaktadır.

Emeklilik maaşı, kişinin çalışma süresine, çalışma şartlarının ağırlığına, ailesinin kalabalıklığına göre normal maaşının % 60'ı ile % 100'ü arasında değişir ve vergiden muaftır.

Emeklilik yaşı, erkekler için 60, kadınlar için 55'dir. Erkekler 25 yıl, kadınlar 20 yılda emekliliğe hak kazanırlar. Ağır işlerde çalışanlar, çok çocuklu anneler ve şehit aileleri 5 ile 10 yıl daha erken emeklilik hakkı kazanırlar.

Hastalık sigortası, kişinin çalışma süresine göre maaşının % 50'si ile % 100'ü arasında değişir. İş kazası veya işle ilgili hastalık geçirenlere maaşının % 100'ü ödenir.

Ülkede işsizlik olmadığından işsizlik sigortası yoktur.

ANA VE ÇOCUK

Kadın, Sovyetler Birliği'nde her alanda erkeklerle eşit haklara sahiptir. Şu anda 50 milyon kadın çalışmaktadır. Üniversite öğrencilerinin % 47'sini ve meslek okullarının % 60'ını ka-

dınlar oluşturur. Komünist Partisinin % 20'si ve Sovyet Yüksek Şurasının 1517 delegesinden 425'i kadındır. (1968 seçimleri). Bu miktar kapitalist dünyadaki bütün kadın parlamenterlerin toplamından fazladır.

Kadın sağlığını korumak için özel kanunlar çıkarılmıştır. Hamile kadınlara 4 ay tam ücretli lohusa izni, 1 yıla kadar da ücretsiz süt izni verilir. İki ve daha fazla çocuk sahibi analar yıllık veya aylık çocuk primi alırlar. Ülkede 250 000 kadar lohusa yatağı ve 21 000 kadar ana-çocuk sağlık merkezleri bulunmaktadır.

Sosyalizmin en büyük yatırımı insandır. Bu yüzden de Sovyetler Birliği'nde çocuklara büyük bir önem verilmektedir. Çocukların sağlığı, bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişmeleri ana karnından başlayarak erişkin hale gelinceye kadar sistemli olarak kontrol edilmektedir. Çocuğun eğitiminde yalnız öğretmenlere değil pedagoğlara ve doktorlara da büyük görevler düşmektedir.

Çocuklar için, özellikle çalışan kadınlara yardım amacıyla her yıl binlerce kreş ve bakımevleri açılmaktadır. Sadece 1968 yılında yeni açılan tesislerden 540 000 çocuk yararlanmıştır.

Bu tesislerde çocuklar en yeni yöntemlerle eğitilmekte, gıdaları özenle hazırlanmakta, bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişmeleri dikkatle kontrol edilmektedir.

Çocuklar için özel yaz kampları kurulmaktadır. Bu kamplarda çocuklar doktor ve eğitmen nezaretinde birer aylık sürelerle tatil yapabilmektedir. Zayıf bünyeli çocuklar yaz tatillerini özel sanatoryumlarda geçirebilirler.

Çocuk giyim ve spor eşyaları ve oyuncaklar çok çeşitli olup çok ucuza satılmaktadır.

TATİL VE TURİZM

Sovyetler Birliği'nde yıllık izinler, çalışılan işyerine ve çalışma süresine göre 15 gün ile 48 gün arasında değişir. İzin sırasında hastalanan kimsenin hastalık süresi izne dahil edilmez.

Yıllık izin, bütün bir yıl çalışan insanların yorgunluğunu atmak ve bozulan sağlığını düzeltmek amacını taşıdığından,

tatil merkezleri bu amaca yönelik olacak şekilde organize edilmişlerdir. Bu maksatla 6000 kadar sağlık ve dinlenme merkezleri ve sanatoryumlar kurulmuştur.

15 çeşit sanatoryumlarda dinlenmek isteyenler tıbbi heyet raporu almak zorundadır. Diğer tatil merkezleri için böyle bir şart yoktur. Dinlenme ve sağlık merkezlerinde tatil geçirenlerin günlük gıda rejimleri bu merkezlerde bulunan doktorların tavsiyesiyle hazırlanır. Bütün bu tesislerde bir aylık tatil kişi başına 60-90 Ruble arasında olup bunun % 30'unu işçi % 70'ini de «sosyal güvenlik» öder.

Son yıllarda «Gece Sanatoryumları» oldukça yaygınlaşmıştır. Halk işten çıkınca bu sanatoryumlara gelir, tedavi, bakım ve kontrolleri yapılır, akşam yemeğini yer, gece orada yatar, sabah kahvaltısından sonra özel otobüslerle işine gider. Bu sanatoryumlarda aylık masraf 50 Ruble olup işçi bunun % 30'unu öder.

Yukarıda belirtilen tatil merkezlerinden başka yaz aylarında artan ihtiyacı karşılamak için özellikle Baltık, Kırım, Hazar ve Kafkasya sahillerinde pek çok tatil merkezleri, kampingler ve özel pansiyonlar bulunmaktadır. İsteyen 50 m²'yi geçmemek üzere tatil evi satınalabilir.

Sovyetler Birliği'nde haftada 5 gün çalışıldığından hafta sonunu değerlendirmek isteyenler için kayak, paten, dağcılık, binicilik, su sporları vs. gibi tatil yerleri de vardır. Bu tesislerin işletmeleri ve mülkiyetleri işyerlerine aittir.

Yurt dışına seyahatler daha çok Sosyalist ülkelere yapılmaktadır. Gemiyle Avrupa ve Afrika'ya yapılan turistik seyahatler oldukça revaçtadır. Yurtdışı seyahatleri için bir yıl önceden başvurmak gerekmektedir. Yılda 2 milyon Sovyet turisti tatillerini yurtdışında geçirmektedir.

Her yıl milyonlarca yabancı sportif, ticari ve kültürel ilişkiler için veya dinlenmek, gezmek ve sanat olaylarını izlemek amacıyla Sovyetler Birliği'ni ziyaret etmektedir. Sadece Moskova'nın günlük giriş-çıkış trafiği bir milyon kişiden fazladır. Bu çapta ziyaretçiyi barındırmak için otelcilik çok gelişmiştir. Günlük otel ücretleri 1-2,5 Ruble arasında değişmektedir. Yabancılar için bu fiyatlar 7 ile çarpılır. Daha ucuz yerleri tercih edenler şehir civarlarındaki motellerde kalabilirler.

SPOR

Sovyetler Birliği'nde spor, devlet ve halk kuruluşlarınca elden geldiği kadar teşvik edilmektedir. Spor okullarından her yıl 10 000 kadar spor eğitmeni ve antrenör mezun olur. Ülkede 210 000 spor klübü ve bu klüplerin 60 milyon civarında aktif üyesi vardır. Büyük spor kuruluşlarının sayısı 36 olup her vatandaş üye olabilmekte ve tesislerden yararlanabilmektedir. Yıllık üye aidatı bir paket sigara fiyatına eşittir.

Ülkede bulunan spor tesislerinin kapasitesi aynı anda 50 milyon kişinin spor yapabilmesine yetecek kadardır. Spor Sovyet halkının günlük yaşamının bir parçası haline gelmiştir. Yalnız çocuklar ve gençler değil, orta yaşlı ve yaşlılar da spor yapmakta, daha sağlıklı ve daha dinç olmaktadır.

Bu çalışmalar sonucu Sovyet Sporcuları uluslararası karşılaşmalarda büyük başarılar kazanmaktadırlar.

GELECEK

Geriye bakıldığında, eski Rusya'nın ve Asya ülkelerinin ekonomik ve kültürel geriliğini yenmek ve savaşın büyük yıkımlarının yaralarını sarmak için girişilen yolların kolay değil, yorucu ve yaratıcı bir çalışma ile dolu olduğu görülür. Sovyet halkı ekonomik, kültürel ve ilim alanlarında ve yaşam düzeylerini yükseltmede gösterdikleri başarılarla haklı olarak övünmektedir.

Gelişmenin tabiatı icabı hayat yeni sorunlar doğurmakta ve halkın talepleri devamlı artmaktadır. Toplum ilerledikçe ve eski ihtiyaçlar karşılandıkça daha yeni, daha ileri, daha gelişmiş ve daha karmaşık ihtiyaçlar doğmaktadır. Çok kısa bir tarih süreci içinde Sovyet Halkı sosyalizmi kurmuş ve çağının gereği olan gıda, mesken, giyim, sağlık, eğitim, kültür, sanayi, bilim ve spor ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılamıştır. Ve şimdi de komünist toplumu kurma hazırlıklarına başlamıştır.

Komünist toplumda köy ve şehirler arasındaki sosyal ve ekonomik farklar ile fikir ve beden işçileri arasında farklılıklar ortadan kalkacaktır. İşçiliğin şekli değişecek, makinalaşma ve otomasyon azami ölçüde kullanılacaktır. Bunun için de iş-

çilerin zihinsel gelişmeleri ve bilgilerinin derinleşmesi gerekecektir.

Komünizm ile bugünkü ölçülerle kıyaslanmayacak kadar yüksek üretim gücü pek çok mal ve kültürel değer sağlayacak ve yeni bir paylaşım şekli doğacaktır. —Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre.— Sosyal durumu ne olursa olsun herkes ihtiyacı olan herşeyi parasız olacaktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin programı, partinin her türlü faaliyetleri, yöneticiler ve Sovyet halkı Lenin'in sosyalist toplum programını Lenin'in prensipleriyle geliştirmeyi ve pratiğe uygulamayı amaç edinmişlerdir.

Sovyet halkı yarının yaşamının daha iyi olacağından, çocuklarının ve torunlarının bugünkü nesilden çok daha mutlu yaşayacağından emindir.

Gerici Güçlerin Taktiği ve CHP

C. ALADAĞ

2. Milliyetçi Cephe hükümetinin düşüşünün üstünden üç aya yakın bir zaman geçti. Yeni hükümetin gündeminin başında asayiş sorununun çözümü ve ekonomik darboğazın aşılması vardı. Kuşkusuz, bu düzen böyle devam ettikçe, herhangi bir burjuva hükümetinin ekonomik sorunlara temel çözümler bulması, ekonomik bunalımı gidermesi olanaksızdır. Sözkonusu olan ekonomiye soluk aldırılması, bu iğreti gidişle de olsa, tıkanmaya yüztutmuş çarkın dönmeye devam ettirilmesi idi.

İMF (Uluslararası Para Fonu), uzun bir süredir ki, Türkiye'ye kredi açmak için para değerinin düşürülmesini, yatırımların kısılmasını, tüketimin sınırlandırılmasını ve benzer tedbirleri önermekteydi. MC hükümeti döneminde birkaç kez devalüasyona gidildi. Bunlardan biri de MC'nin son günlerinde yapıldı. Ecevit hükümetinin ilk yaptığı işlerden biri de Türk lirasının değerini yüzde 30'u aşan bir oranda düşürmek oldu. Bunun yanı sıra, yapılan görüşmeler sonucu İMF'nin diğer taleplerinin de benimsendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle İMF Türkiye'ye kredi açmayı kabul etmiş bulunuyor. Onun arkasından Federal Almanya ve benzer emperyalist çevreler de Türkiye'ye kredi vermeye hazırlanıyorlar. Amerikan silah ambargosu hâlâ devam ediyorsa da bu krediler ekonomiye kısa süreli de olsa soluk aldirtacak, döviz sorunu bir ölçüde çözümlenecektir.

Ancak tüm ihracat gelirlerini satın aldığı petrole yatıran Türkiye gibi bir kapitalist ülke için bu tür borçlanmalar bir çıkar yol değildir. Kaldı ki bu tür tedbirler emekçi halkın yaşamında birşeyi düzeltmemekte, onun durumunu daha da ağırlaştırmaktadır. Para değerinin her düşüşü emekçi halkın satın alma gücünü biraz daha düşürmek-

tedir. Hemen her devalüasyonu mal ve hizmet fiyatlarındaki artışlar izliyor. Emekçi halk yığınları, isteseler de istemeseler de kemerleri biraz daha sıkılmak zorunda kalıyorlar. Böylece para değerinin her düşüşü işçiler, küçük memurlar, ve diğer yoksul halk kesimleri için biraz daha sıkıntı, biraz daha açlık demektir.

Alınan tedbirlerden biri de demir fiyatlarına yüzde 30 oranında zam yapmak oldu. Bu zam da kısa sürede ve daha da artan bir oranda temel malların fiyatlarına yansiyacaktır.

Böylece Ecevit hükümetinin ilk ekonomik tedbirleri sermaye çevrelerinin isteği yönünde ve geniş emekçi halk yığınlarının yaşama şartlarını zorlaştırıcı nitelikte oldu. Yeni hükümet, önümüzdeki dönemde emekçi halktan yana ne gibi tedbirler düşünmektedir? Diğer bir deyişle düşünmekte midir?

Kitlelerin ne istediği ve onlardan yana olanın ne olduğu bellidir. Örneğin milyonlarca insan işsizdir, ve milyonlarcası da kendisini asgari ölçülerde geçindirebilecek bir işe sahip değildir. Ecevit hükümeti işsizliği azaltmak için yatırımları hızlandırabilecek mi? Görünen odur ki bu olanaksızdır. Zaten IMF de kredi açtığı her ülkeye yatırımların kısıtlanmasını şart koşmaktadır.

İşçiler ve memurlar ücretlerinin arttırılmasını, en azından fiyat artışlarının gerisinde kalmamasını istemektedirler. Yeni hükümet bunu sağlayabilir mi? Görünen odur ki sağlayamaz. Bütçe görüşmelerinde katsayının 14'ün üstüne çıkması kabul edilmedi. Ne hükümet ne de işverenler, işçi ücretlerindeki artışları bugüne dek hoş karşıladılar ve bundan sonra da hoş karşılamayacaklardır. IMF'nin kredi açtığı ülkelerden istediği şartlardan biri de ücretlerin dondurulmasıdır.

Hızla artan fiyatlar ve para değerindeki büyük düşüşler de geniş köylü üreticiler bakımından taban fiyatlarındaki küçük artışları silip süpürdü ve üreticilerin aleyhine işledi.

Kuşkusuz bütün bu olumsuzluklar Ecevit hükümetinin kurulmasıyla ortaya çıkmadı. Bunlar, emperyalist sistemin kuyruğunda bu çarpık kapitalist sistemle kalkınmaya çalışan bir toplumun kaçınılmaz hastalıklarıdır ve yıllardır süregelmektedir. Bu düzen varoldukça da sürüp gideceklerdir. Ecevit'in ve CHP'nin talihsizliği, «bu düzen değişmelidir» diye yola çıkıp, hükümet olduktan sonra da düzenin değişmesi için bir şey yapamamaları, doğrusu söylenirse, yapmayı da düşünmemeleridir.

Çünkü bu düzen ancak radikal dönüşümlerle değişir. Emperyalizmle bağları koparmadan, işbirlikçi büyük sermayenin egemenliğine son verilmeden ekonomi emperyalizmin çıkarlarına hizmet etmekten kurtarılamaz. Bankalar, büyük işletmeler, madenler kamulaştırılmadan emekçi kitlelerin yükü hafifletilemez. Bir toprak devrimiyle toprak

ağalığına son verilmeden büyük toprak sahiplerinin ezdiği, sömürdüğü milyonlarca köylü soluk alamaz, özgürleşemez. Ecevit hükümeti böyle radikal dönüşümler düşünmemektedir, bugünkü hükümeti bir yana bırakalım, Ecevit ve partisi böyle şeyleri hiçbir zaman da düşünmedi.

Vergi sisteminin tüm yükü işçilerin, memurların omuzundadır. Ücretliler vergi gelirlerinin üçte ikisini ödüyorlar. Yeni hükümet bu yükü hafifletmek için ne düşünüyor? Bu hükümet, milyonları kazanıp da ya hiç vergi ödemeyen, ya da bir çöpcüden daha az vergi ödeyen tüccarlardan, işverenlerden ve benzerlerinden doğru-dürüst vergi alıp emekçilerin omuzundaki vergi yükünü hafifletebilecek mi? Bunun da mümkün olamayacağı açık. Yeni maliye bakanına bakılırsa: «mükelleflerin birçoğu usulü iyi bilmedikleri için vergilerini tam ödeyemiyorlarmış. Kendilerine yardım edilirse öderlermiş.. Yani bu iş kasıtlı değil bilmemezliktenmiş..» İşte Maliye Bakanı böylesine kargaları güldürecek laflar ediyor. Becerikli muhasebeciler tutup milyonluk kazancını sıfıra, hatta sıfırın altına indiren kişilerin cahilliğinden, usulü bilmediklerinden söz ediyor! Böyle bir mantıkla vergi sorunu çözülebilir mi?

Kısacası, tüm temel sorunların çözümü radikal dönüşümlere bağlıdır. Bu ise bir iktidar sorunudur. Ancak emekçi kitlelerin, işçi ve köylülerin kendi iktidarları böylesine radikal dönüşümleri başarabilir; şu ya da bu cinsten bir burjuva iktidarı değil. Emekçilere vermek için burjuvalardan kısmak gerekir. Burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin sömürüsüne dokunmadan emekçilerin durumu iyileştirilemez. Kendisi de burjuvazinin bir partisi olan CHP'den, burjuvazinin aleyhine ve emekçi kitlelerden yana bir politika beklemek saflık olur. Ama CHP'den kurtuluş ve «devrim» bekleyenler her zaman olmuştur ve bugün de vardır. Ecevit meydan mitinglerinde, radyolarda «insanca, haka bir düzen»den, «ak günler»den sözettiği zaman gözleri ışıldayan, umudu koyulaşan pekçok küçük burjuva aydını vardı. Bugün de onlar için umut kapısı henüz kapanmış değildir. Çünkü daha topu topu, yeni hükümetin kuruluşunun üstünden üç ay geçmiştir.. Daha dört yıl geçebilir, hele hele Feyzioğlu'suz ve bağımsızlar'sız tek başına bir CHP hükümetinin kurulması da gerekebilir.. Ama sorunlara marksizmin şaşmaz bilimsel ölçüleri içinde bakanlar, onu sınıf mücadeleleri çerçevesinde değerlendirenler o gün CHP'den böyle bir işlev beklemediler ve gelecekte de beklemeyeceklerdir.

Sosyalistler, geçtiğimiz dönemde CHP'yi oylarıyla destekledilerse, bu CHP'nin ekonomik sorunlara çözüm bulacağı, ya da emekçi kitlelerin yaşam şartlarını düzeltereği için değildi. Bu destek, faşizmi geriletme, devrimci ve demokratik güçler açısından, diğer bir deyişle

emekçi kitleler için mücadele olanaklarını genişletmek içindi. CHP'nin demokratik işlevi de burada ortaya çıkıyor. Ecevit hükümeti, öğrenim kurumlarında, yurtlarda faşist beslemelerin yarattığı fiili işgalin kaldırılması, devlet kurumlarının faşist militanlardan temizlenmesi için tedbirler alabilir, almalıdır. Diğer yandan CHP 12 Mart'tan bu yana çeşitli tedbirlerle, anti-demokratik yasalarla ve polis baskısıyla daha da işlemez hale getirilen demokratik hak ve özgürlükler, en başta da düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılara karşı olduğunu söylemiş ve demokratik hak ve özgürlüklerin alanını genişleteceğini vaatmişti. Bu konuda da CHP ya kitlelere verdiği sözü tutacak, ileri adımlar atacak, ya da bu sözü çiğneyerek gitgide gerici bir politika benimseyecektir.

Gerek faşizm güçlerinin çökertilmesi, gerek demokratik hak ve özgürlüklerin alanının genişletilmesi, tek başına yeni hükümetin alacağı tedbirlerle başarılamaz. Bunun başarılması en başta emekçi kitlelerin, devrimci ve demokratik örgütlerin çabasına, örgütlenmesine, mücadelesine bağlıdır. Faşist güçler gençlik kesiminde, öğrenim kurumlarında, polis içinde ve çeşitli devlet kurumlarında örgütlenmiştir. dayandıkları açık, gizli siyasi örgütler vardır. Hiç kuşkusuz, bunlar mücadele alanını gönül rızasıyla ve hükümetin çağrılılarıyla terketmeyeceklerdir. Nitekim yeni hükümetin kuruluşundan bu yana, faşistler saldırganlıklarını arttırmışlar, 12 Mart benzeri bir sıkıyönetim dönemi arayışı içine girmişlerdir.

Faşizm güçlerinin etkisiz hale getirilmesi ancak demokratik güçlerin güçlü, yaygın, kitlesel örgütlenmesiyle başarılabilir. Öğrenim kurumlarında ilerici gençliğin güçlü örgütlenmesi sağlanmadan faşistlerin okullardaki, yurtlardaki etkileri silinemez, saldırıları önlenemez. Emekçi halk yığınlarına uzanan bir demokratik örgütlenme, propaganda olmadan, faşistlerin emekçi kitleleri yer yer yanıltmaları, peşlerinden sürüklemeleri de önlenemez. Faşizmin geriletilmesi mutlaka devrimci ve demokratik hareketin güçlenmesiyle birlikte düşünülmelidir. Diğer bir açıdan, düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılara, demokratik, devrimci örgütler üzerindeki türlü baskı ve engellemelere son verilmeden faşizme karşı ciddi başarılar sağlanamaz.

Bu konuda CHP'nin anti-faşist mücadele anlayışı nedir?

Görünen o ki CHP faşizm konusuna bir çeşit «anarşi sorunu» olarak bakıyor. CHP liderine göre günümüzdeki anarşik olayları yaratan MC partilerinin yarattığı cepheleşme anlayışıdır. Ve onlara göre eğer hükümet «tarafsız» davranır, polisin de «tarafsız» hareket etmesini sağlarsa anarşi kendiliğinden sönecek, ortalık durulacaktır. CHP, anarşik olaylar görüntüsü arkasındaki sınıf mücadelesini görmüyor, ya da görmek istemiyor.

Bugünkü anarşik olayların, kanlı terörün, siyasi cinayetlerin sorumlusu kimdir? Son 10-15 yılda olayların gelişimine şöyle kısaca göz-
atmak, terörün ve kanlı cinayetlerin sahibinin egemen sınıflar oldu-
ğunu görmeye yetecektir.

Emekçi sınıfların ağızına uzun yıllar kilit vurmuş olan burjuvalar ve büyük toprak sahipleri, 27 Mayıs 1960'tan sonra, özellikle de 1961 Anayasası'nın getirdiği sınırlı demokratik ortamda boyveren ve hızla gelişen demokratik kitle hareketine tahammül edemediler. Onlar, bir-
yandan polisi kullanarak sosyalistler, sol ve demokratik örgütler üye-
lerinde ağır bir baskı ağı kurarken, diğer yandan gelişen devrimci genç-
lik hareketine de hapisle, dayakla, işkenceyle karşılık verdiler. İlerici
gençlik hareketinin karşısında devlet desteğiyle gerici ve saldırgan
güçleri örgütlediler. Ülkü ocakları o dönemde kuruldu. Kamplarda si-
lahlı eğitim yaptırılan vurucu güçler 1967'lerden itibaren sahneye sü-
rüldü.

Faşist beslemeler 12 Mart döneminde daha kanlandılar, güçlen-
diler. 12 Mart sonrasında ise MC iktidarları eliyle öğrenim kurumların-
da etkinlik kurmaları için her şey yapıldı, devlet kurumları faşist mi-
lislerle dolduruldu. Yer yer polisle ülkü ocakları içiçe geçti.

Adalet Partisi'nin başındakiler MHP ile kader birliğine giderken
son derece bilinçliydi. Milliyetçi Cepheyi oluşturanların amacı kit-
lelerin devrimci demokratik mücadelesini ezmektir. Bunu yaptıkları
için burjuvaları, gerici suçlamanın bir anlamı yoktur. Onlar kendi
çıkarlarına olanı yaptılar. Çıkarları gerektirdiği için emperyalizmle iş-
birliğine gittikleri gibi. Ve nasıl onlar, toplumdaki ilerici gelişmeyi dur-
durmamak, ezmek için cephe kurdularsa, toplumdaki ilerici güçlerin de
baskıya ve teröre karşı koymak, faşizm güçlerini çökertmek, demok-
ratik yönde ileri adımlar atmak için öylesine bir cephe oluşturmaları
zorunludur. CHP liderleri bu cepheleşmenin gereğini duymuyor, ona
karşı çıkıyorlar.

CHP yöneticileri ise, terörün, anarşinin bu emperyalist merkezle-
re uzanan kaynaklarını görmüyor, ya da görmek istemiyorlar. Onlar,
anarşiyi «sağdaki ve soldaki» bazı kötü niyetlilerin marifeti sanıyor-
lar. Sol kesimde de bireysel terör yöntemlerine başvuran gruplar var-
dır. Ama sosyalist hareket bu tür kitlelerden kopuk ve ancak gerici
güçlerin işine yarıyan bireysel teröre karşıdır. Kaldı ki soldaki bu tür
terör eğilimlerini yaratan egemen sınıfların terörüdür. Baskıyı, zulmü,
işkenceleri, cinayetleri bir yöntem haline getiren egemen sınıflar
gençliği bu tepkilere zorlamışlardır. Demokratik haklarını kullanan in-
sanları işkencehanelerden geçiren, sakat bırakan, emniyet binalarının
pencerelerinden atan ve örgütledikleri faşist milislere sokak ortala-
rında cinayetler işleyen, yasal öğrenci ve işçi gösterilerini otomatik si-

lahlarla taratan egemen sınıfların bu tür tepkiler yaratmaları kaçınılmazdı. Ve bütün bunları yapanlar, sonra da bazı tepkilere bakıp anarşiyi sol harekete yüklemeye, onu kamuoyunda saldırgan göstermeye, küçük düşürmeye çalışıyorlar. Onların elinde televizyon, radyo ve yüksek tirajlı gazetelerden oluşan güçlü bir propaganda mekanizması vardır. Ama gerçeğin de onların dediği gibi olmadığı açıktır.

Gerici, faşist güçlerin yıllardır planlı, sistemli bir şekilde yoğunlaştırdıkları, terörü, saldırganlığı, anarşiyi CHP yöneticilerinin de iyi bilmeleri gerekir. Son yıllarda bu saldırılar bizzat CHP örgütüne, üyelerine ve Ecevit'in kendisine yöneltildi. 1 Mayıs'ta yapılan katliam henüz tazedir. Yeni hükümetin kuruluşundan sonra ise faşist militanların ve onları yöneten açık-gizli örgütlerin nasıl pervasızca olaylar yarattığını, kan döktüğünü ise herkes görüyor. Herkes bu kanlı saldırıların örgütleyicileri arasında faşist Milliyetçi Hareket Partisi ve onun başkanının, Ülkü Ocaklarının, onlarla ilişkide olan Kontr-gerilla'nın bulunduğunu ve iplerin daha da ötelere uzandığını biliyor. Son olarak 16 Martta İstanbul Üniversitesinde öğrencilere karşı girişilen kitle katliamı ise bu çetelerin işi nereye vardıklarını, amaçlarının ne olduğunu daha açık gösteriyor.

Ama bunlara rağmen, gerici güçler, onların elindeki basın organları, anarşiyi «sağdan ve soldan gelen» diye tarif etmeye çalışıyorlar. Gerçekte anarşiyi, terörü yaratan asıl güçleri gizledikleri ve başka hedefler gösterdikleri görülüyor. 17 Mart günü çıkan büyük tirajlı gazeteler, üniversite katliamından kısaca söz ederken, polis arabasına yapılan ve ipleri kimin elinde olduğu henüz açığa çıkmamış olan bir saldırıyı büyük puntolarla, çarşaf çarşaf resimlerle veriyorlardı. Cınayet şebekelerinin başları ise televizyondan bar bar bağırıp anarşinin sorumlusu olarak sosyalist ve demokratik güçleri, hatta CHP'yi göstermekten geri kalmıyorlar. Bay Türkeş, pişkin pişkin «fikri münakaşaya tahammül edemeyenlerden» sözediyor! Kimse de çıkıp, «Hangi fikir münakaşası bay Türkeş?. Fikir dediğiniz örgütlediğiniz bu faşist milisler mi, döktürdüğünüz o kadar kan mı?» demiyor.

Bütün bunlara karşılık sayın CHP yöneticilerinin ağızında ise eskimek bilmeyen bir sakız dolaşiyor: «Saldırı ister sağdan, ister soldan gelsin...» Bu mantıkla hareket edenler, açıktır ki faşist güçlerin üzerine gereği gibi gidemezler.

12 Mart'ta, «vatani ve milleti kurtarmak» iddiasıyla ortaya çıkan kahramanların yaptığı, sosyalist ve demokratik hareketin üzerine yürümek, onu ezmek oldu. O zaman da kullanılan «sağ ve sol» nakaratı yalnızca sol güçlerin aleyhine işletildi ve zaten başka türlü de olamazdı. Bugün de aynı gerici güçler, sermaye çevreleri, CHP'yi sola karşı kullanmak için elden geleni harcıyorlar. CHP yöneticileri, «ta-

rafsız» olma, denge kurma iddiaları ve hesapları içinde faşistlere karşı mücadelede kararlı davranamıyor, kimi zaman da yanlış adımlar atıyorlar. CHP'nin sosyalistler ve demokratlarla karşı karşıya getirilmesi gerici güçlerin en büyük arzusudur. Bunu yaptıkları ölçüde faşist yuvalar korunacak, demokratik güçler zayıflayacak, CHP'nin kendisi ise kitleler içindeki prestijini yitirecektir. CHP'nin politikasını tayin ve geleceğini kurtarmak elbette bizim işimiz değildir. Ama faşist güçlere karşı şu dönemde başarılar kazanılması, demokratik yönde ileri adımlar atılması için CHP'ye de sorumluluğunu hatırlatmak, onu çok daha gerici güçlerin oyunlarına karşı uyarmak tüm sosyalistlerin, demokratların görevidir.

16 Mart katliamından sonra gelişen olaylara karşı CHP'nin tepkisi bu bakımdan ilginçtir. Faşist katliam kitleler tarafından büyük ölçüde protesto edildi. DİSK ise, bu katliamı protesto için 20 Mart sabahı 2 saat süreyle işi durdurma eylemi uyguladı. Bu eylem öğretmenler, hukukçular ve çeşitli meslek kuruluşları tarafından desteklendi. Bu eylem, açıktır ki faşist saldırganlığa karşı kitlelerin tepkisini, dayanışmasını, gücünü gösterdi. Faşist saldırganlığa karşı olan, olduğunu söyleyen hükümetin bundan rahatsız olması için hiç bir neden yoktu. Bu eylem, aynı zamanda hükümetin bu yöndeki mücadelesine bir destek niteliğinde idi. Ecevit'in ve CHP yönetiminin buna karşı tepkisi ise son derece olumsuz ve sert oldu. Ecevit bu direnişleri «yasa dışı» olmakla suçladı, işçi ve öğretmen kuruluşlarına karşı hiç de saygılı olmayan bir dil kullandı. «Bizim hiç kimseye borcumuz yoktur» gibisinden garip sözler etmek gereğini duydu.. 20 Mart direnişi nedeniyle başta Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere çeşitli kentlerde soruşturmalar açıldı, yüzlerce kişi tutuklandı.

CHP'nin bu tepkisinin anlamı nedir? Neden Ecevit işçilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve hukukçuların haklı direnişlerine karşılık Sanayi Odaları Başkanı Sakıp Sabancı'dan daha sert bir dil kullanmak gereğini duydu?

Ecevit bu eylemleri «yasa dışı» olmakla suçluyor, ama işçilere öğretmenlere ve genel olarak tüm çalışanlara genel grevi yasaklayan hükümlerin anti-demokratik olduğunu unutuyor. Sayın Ecevit, gelmiş geçmiş iktidarların koydukları baskı tedbirlerine, anti-demokratik yasalara sınımsız sahip çıkıyor. Kaldı ki bu tür eylemlere ilk kez Ecevit'in başbakanlığı döneminde başvurulmuş değildir. DİSK daha önceleri de genel grev niteliğinde direnişlere gitti. Hatta TÜRK-İŞ'in de, zevahiri kurtarmak için de olsa bu yola başvurduğu oldu. Öğretmen örgütleri, daha önceki yıllarda birkaç kez boykot eylemine başvurular. Sayın Ecevit ve partisi, hükümete karşı olmadığını iyi bildikleri ve faşist saldırganlığa karşı gösterilmiş bu tepkilere karşı böyle sert ve

düşmanca davranırken, kendileri açısından son derece talihsiz, olumsuz bir duruma düştüler. Ecevit, daha önceleri birçok kez, geçmiş iktidarları, hatta Parlamentoyu, gelişen toplumun gerisinde kalmakla nitelemişti. Şu kısa iktidar döneminde kendisi de bu duruma düşmedi mi? Gerçek şu ki, Ecevit, bu demokratik eyleme karşı çıkmakla, sık sık örnekler verdiği Batı Avrupa ülkelerindeki burjuva demokrasisine bile tahammülü olmadığını bir kez daha gösterdi ve demokrasi anlayışıyla, belediye otobüs işletmelerindeki şoför ve biletçilerin —faşizme karşı iş durdurarak direnen bu insanların— çok gerisine düştü.

Diğer yandan Ecevit ve Partisi, bu tür eylemlerin anarşiyi yoğunlaştırmaktan yarar umanların işine yarıyacağını söylüyorlar. Bu da yanlış bir kanıdır. Faşist güçler eğer karşılarında ciddi bir kitle gücü bulmazlarsa eylemlerini daha da azıtırlar. Onlar için her saldırıyı suskunlukla karşılayan bir kamuoyundan daha uygun ne olabilir? Sayın Ecevit, «siz karışmayın, susun. biz bu işin üstesinden daha rahat geliriz» demeye getiyor. Ama kitle cinayetleri de birbirini izliyor. Polis birçok yerde, eskiden olduğu gibi saldırganları değil, saldırıya uğrayanları yakalıyor. İstanbul Üniversitesi olayları bunun somut örneği. Görevli polis bu saldırganların hiç birini yakalamadı. Van'da da aynı gün, okuldan çıkan öğrencileri otomatik silahlarla tarayıp birçok öğrenciyi ağır yaralayan saldırganların hiç biri bulunmadı. Kitlelerin desteği olmadan bu işin üstesinden nasıl gelenebilir?

Ecevit'in ve Partisi'nin bu demokratik eylemlere gösterdikleri tepki, aynı zamanda faşistlerin ve diğer gerici güçlerin şamatasından da etkilenmektedir. CHP yöneticileri hemen her durumda, daha önceleri olduğu gibi şimdi de ürkekliklerini gösteriyorlar, gerici güçlerin saldırıları karşısında geri çekiliyorlar. CHP yöneticileri, faşist saldırganları ve onların arkasındaki güç ve örgütleri deşifre etmekten, bu konuda kamuoyunu aydınlatmaktan kaçınıyorlar. Böyle bir tavırla faşizme karşı kamuoyu oluşturulamaz, yine böyle bir tutumla kitlelerin demokratik gelişmelere sahip çıkmaları sağlanamaz.

Kuşkusuz, bu tutum CHP'nin burjuva yapısından kaynaklanmaktadır. O, kitlelerin oylarını toparlamak için seçim önceleri ne kadar hoş sözler söyleser söylesin, hatta bu yolda düzene eleştiriler yöneltsin, düzeni sürdürmek durumundadır ve eninde sonunda sermaye sahiplerinin dileklerini yerine getirecektir. Onun faşizme karşı ve demokratik güçlerden yana kesin bir tavır takınmaması bundandır. Onun, kitlelerin örgütlenmesine, mücadelesine karşı endişe duyması; saldırganlığın egemen sınıflardan geldiğini görmezden gelip «ister sağdan-ister soldan» sakızını terketmemesi ve sopasını sola göstermek için bahaneler araması bundandır.

Açıktır ki böyle bir CHP'nin de sosyalistlerin politikasını ve emek-

çi kitlelerin eylemlerini belirlemeye hakkı yoktur. Sendikalar ve diğer demokratik kitle örgütleri CHP genel başkanının istediği biçimde değil, emekçi kitlelerin çıkarlarının gerektirdiği biçimde davranacaklardır. Faşizmi yenilgiye uğratacak, ülkede demokratik, ileri adımlar atılmasını sağlayacak olan da CHP'nin tutarsız, ikircikli ve son tahlilde burjuvaziden, düzenden yana olan politikası değil, emekçi kitlelerin ilericisi devrimci politikası olacaktır. Ancak güçlü biçimde örgütlenen ve mücadele eden emekçi halk yığınları faşizmi yenilgiye uğratabilir, kurtuluşları yönünde kararlı adımlarla yürüyebilirler.

Sosyalist ve demokratik güçlerin gelişmeler üzerinde etkinlik kurabilmeleri, olaylara yön verebilmeleri ise kendi aralarında güçbirliği ve dayanışma kurmalarına bağlıdır. Güçbirliği gereği, bugün, MC döneminden daha az zorunlu değildir. Gelişmelere seyirci kalmak istemeyen, gerici güçlerin oyunlarını bozmak ve emekçi kitleler açısından daha uygun mücadele olanaklarına kavuşmak isteyen herkes bu sorumluluğu duymalı ve kendine düşeni yapmalıdır. Bunun başlangıç adımları ise çeşitli sosyalist, demokratik güçler, çizgiler arasında diyalog kurulmasıdır.

Gerici güçler, sürekli olarak yeni hükümeti sosyalist ve demokratik güçlerle karşı karşıya getirmeye çalışıyorlar. Faşist MHP'nin, onun yandaşı AP'nin, bunların yanındaki ve arkasındaki açık-gizli örgütlerin taktiği budur. Burjuva basını bu yolda onlara yardımcı olmaktadır, kamuoyunu aldatmaktadır. Bu taktiği boşa çıkarmak için sosyalist ve demokratik güçlerin yoğun çabalar harcaması gerekir.

Bir kez, bazı «sol» maceracı grupların şu dönemde giriştikleri terör hareketleri daha da yanlış ve ilerici harekete daha da zarar vericidir. Gericiler ve onların yandaşı basın bu terör hareketlerini gereği gibi kullanmakta, dikkatleri faşist cinayet çetelerinden solun üstüne çekmektedirler. Onlara bu olanağı vermemek gerekir. Gericici güçlerin ikili oynayabileceğini, oynadığını da unutmamak gerekir. Dikkatler tam faşist güçler üzerinde yoğunlaşmışken, kamuoyu, faşist saldırganların etkisiz kılınmasını, faşist odakların temizlenmesini isterken, gerici güçler bir yandan yeni hükümeti güç durumda bırakmak için saldırıları yoğunlaştırıyor, diğer taraftan da sözde «sol» bazı grupların terörünü ön plana çıkararak yanlış hedef gösteriyorlar.

Sosyalist ve demokratik güçler, saflarını sıkıştırarak yeni hükümeti, faşist kadroların devlet kurumlarından temizlenmesi, öğrenim kurumlarının faşist çetelerden arındırılması ve faşist odakların kurulması, etkisiz hale getirilmesi için daha ciddi tedbirler almaya zorlamalıdır. Bunun yanı sıra düşünce özgürlüğü başta olmak üzere, demokratik hak ve özgürlükler üzerindeki baskıların kaldırılması, ya-

salardan anti-demokratik hükümlerin çıkarılması için yeni hükümet zorlanmalıdır.

Basına, kültüre yönelik her türlü baskı ve engellemeye son verilmelidir.

Sol partiler, ilerici, devrimci dernek ve kuruluşlar üzerindeki her türlü baskı kalkmalıdır.

İşçilere genel grev hakkının ve özgürce sendika seçme hakkının, referandumun, memurlara sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakkının tanınması için etkin mücadele verilmelidir.

Gerek gerici güçlerin yeni hükümeti sosyalist ve demokratik hareketle karşı karşıya getirme taktiğinin boşa çıkartılması, gerek yeni hükümetin demokratik alanda ileri adımlar atmasını sağlamak ilerici güçlerin dayanışmasına, güçbirliğine bağlıdır. Hep söylediğimiz gibi, sosyalizm için mücadelede olduğu gibi, demokrasi için mücadelede de asıl görev sosyalistlerin omuzuna düşmektedir.

Bu görevin bilincinde olalım, bunun sorumluluğunu duyalım ve saflarımızı sıklaştıralım. Sosyalist ve demokratik, yurtsever güçler arasında dayanışma ve güçbirliği için kendimize düşeni yapalım.

Son Ekonomik Tedbirler Sermayenin İstedığı Doğrultudadır

H. TOPRAK

Türkiye ekonomisi ağır bir bunalım geçirmektedir. Gerçi ekonominin emperyalizme bağımlı bulunduğu ülkelerde sağlıklı gelişmelere rastlamak pek mümkün değildir ve Türkiye de bundan nasibini almaktadır, ama gene de bugünkü bunalım normalin ötesinde bir ağırlığa sahip bulunmaktadır. Egemen güçler de bunu kabullenmekte ve sık sık «Türk tarihinin en ağır ekonomik bulunalımı» ve benzeri terimlerle içerisinde buldukları kötü koşulları ifade etmektedirler. Gerçekten de durum söylendiği gibidir. Ekonomi bunalım geçirmektedir. O halde yapılacak şey bu bunalımın nedenlerini ortaya koymaktır.

BUNALIM NEDEN DOĞUYOR?

Bu soruya toplumdaki bütün sınıflar aynı şekilde cevap vermezler. Sanayicilerin, tüccarların, ithalat-ihracat zenginlerinin ve büyük toprak sahiplerinin verdikleri cevaplarla, işçi sınıfının, küçük üreticilerin, memurların verdikleri cevaplar ayrıdır. Üstelik bu cevaplar haklı olarak birbirlerinin tam karşıtıdır.

Egemen güçler her soruna olduğu gibi ekonomik bunalımın nedenlerine de gerçekçi cevaplar vermezler. Çünkü gerçeklerin açığa çıkarılması ve kitlelerce kavranılması onların sınıfsal çıkarlarını zedeler. Bunu bildiklerinden gerçekleri çarpıtır, doğru nedenleri değil, işlerine gelenleri ileri sürerler. Demagoji yarışı başlar aralarında. Çoğu zaman da suçu işçi sınıfına, köylülere yüklerler. Özellikle bunalımı atlama umutları kalmadığı veya bunda büyük zorluklarla karşılaştıkları zaman, kendi suçlarını toplumun ezilen kesimleri üzerine atmaktan kaçınmazlar.

Çünkü arkadan getirecekleri teröre gerekçe bulmak zorundadırlar.

Bugün Türkiye'de ortaya çıkmış bulunan ekonomik bunalımın varlığını kabul eden sömürü çevreleri onun asıl nedenlerini kitlelerden ustalıkla gizlemeye çalışıyorlar. Karşıt sınıfların durumlarını ayrı ayrı ele almamak için özel bir çaba sarfediyorlar. Devamlı olarak «devletin, milletin» karşısında var olan tehlikelerden dem vuruyorlar. Gerçekten de bugün devlette bunalım geçiriyor. Ama bu sömürücülerin devletidir. Sömürü düzenini sürdürmekle görevli olan devlettir. Sistemin kendisi bunalıma girince, onun devleti de elbette ki bunalım geçirecektir. Ayrıca bu çevreler sonuçlar, nedenler olarak gösterme çabasını da sürdürüyorlar. Örneğin döviz darboğazından, savurganlıktan söz açarak bunların ekonomiyi çıkmaza soktuklarını ileri sürüyorlar. Oysa gerek döviz darboğazı ve gerekse savurganlık ve diğer somut belirtiler, bunalımın nedenleri değil, ekonominin yapısından kaynaklanan bunalımın sonuçları, göstergeleridirler sadece.

Kuşkusuz işçi sınıfının bunalım konusundaki görüşleri böyle değildir. İşçi sınıfı soruna doğru teşhis koyuyor ve yaklaşımı gerçekçidir. İşçi sınıfı biliminin ışığı altında bugünkü ekonomik ve sosyal bunalımın nedenlerine indiğimizde karşımıza şu gerçekler çıkıyor. Bu bunalım emperyalist tekellerin ve onların yerli ortaklarının kâr düşüncesiyle ekonomiye kazandırdıkları sağlıksız yapıdan kaynaklanmaktadır. Ekonomi onların çarpıtmaları ve ağır bir sömürüyü hayata geçirmeleri yüzünden böyle suni teneffüse ihtiyaç gösterir hale gelmiştir. Bunu bir örnekle somutlamakta yarar vardır.

Bilindiği gibi Türkiye'nin ulaşım sorunu da bugün çıkmaza girmiştir. Mevcut ekonomik yapı içerisinde çözüm bulunamıyor. Kitleler büyük sıkıntı çekiyorlar, kuyruklar uzayıp gidiyor. Üstelik Türkiye yıllık ihracat gelirinin tümü kadar petrol ithal ettiği halde, oluyor bunlar. O halde bir bunalım göstergesi olan bu çıkmaza nasıl gelindi? Bilindiği gibi emperyalizm Türkiye'ye yıllarca önce girdi. Tekeller, ülkenin emekçi halklarını değil, kendi çıkarlarını düşündüler. Bu onlar açısından doğal bir durumdu. Hiç kimse emperyalist tekellerden kendi çıkarlarına ters uygulamalar içerisine girmelerini bekleyemez. Bu onların varlık nedenleriyle çelişir her şeyden önce. Ulaşım alanına el atan tekellerin ellerinde satılması gereken çok sayıda otomobil vardı. Ayrıca büyük ölçüde sermaye, yedek parça, lastik ve

benzin bulunuyordu. Bütün bunlar için sürüm alanları, pazarlar gerekiyordu. İşte tekeller bu nedenle öncelikle kitle taşımacılığında ekonomik olmayan dolmuşçuluğu, taksiciliği ve özel otomobil sahipliğini teşvik ettiler. Ortalığı özel ve lüks arabalar kapladı. Bu yöndeki tüketim sonuna kadar pompalandı. Üst gelir grupları birer araba sahibi oldular. Emperyalist tekeller, bu işin ticaretini yapanlar ve yerli otomobil montajcıları çok kazandılar, ama ülkenin ulaşım sorunu da giderek daha çok çıkmaza girdi. Sonunda ülke gerçeklerine yüzde yüz ters olan sonuçlar ortaya çıktı. Ekonomi dışarıya daha çok bağlandı, gerekli ithalatı karşılamak için döviz bulunamaz oldu. Yollar yetmedi, emekçi kitleler bir vasıtaya binmek için uzun kuyruklar oluşturuyorlar. İşte emperyalizmin ülke ekonomisinin bütün alanlarında yaptığı buna benzer şeylerdir. Bugün görülen döviz sıkıntısı, uzun kuyruklar, trafik keşmekeşi emperyalist mihraklara bağlı ekonominin geçirdiği bunalımın nedenleri değil, gözle gördüğümüz ve sıkıntılarını çektiğimiz sonuçlarıdır.

Türkiye bugünkü duruma yıllarca sürdürülen halk düşmanını ekonomik ve siyasal uğraşlar sonunda geldi. Ekonomik kargaşa ve siyasal sarsıntılar bu birikimin sonuçlarıdır. Zaman zaman siyasal güçler arasında mücadele kızıştı, iktidar değişiklikleri oldu ama, egemen güçlerin çeşitli kanatları arasında oldu bütün bunlar. Demirel hükümetleri, 12 Mart faşist dönemi ve daha sonraki MC hükümetleri zamanında ekonomik sorunlar giderek ağırlaştılar.

Sömürü önemli ölçüde arttı. Esasında bunu sermaye sınıfının sözcüleride kabulleniyorlar..

«Adalet Partisi İktidarlarının bastığı havayla şişen gövdeler darboğazdan ezilmeden, kırılmadan ve patlamadan geçişlerini sağlayacak klavuzlar gereksinimi içinde kendilerini büyüteni unutup bu dengesiz yapıyı onaracak yeni mimarlar aramaktadırlar. Kimi zaman karşılırlarına 12 Mart yönetimi çıkmakta...» (1)

Şimdi sermaye sözcülerinden birinin ağzından çıkmış olan yukarıdaki sözlerin ışığı altında son siyasal ve ekonomik olayları değerlendirmeye çalışalım. Sözcü açıkça demek istiyor ki AP İktidarları zamanında şişen gövdeler ortaya çıkmışlardır. Yani sömürenler daha çok sömürme olanaklarına kavuşmuşlardır. Ayrıca sözcü, şişen bu gövdelerin darboğazdan kırılmadan, patlamadan geçmesini sağlayacak yeni mimarlara ihtiyaç

(1) Feyyaz Toker, 19 Şubat 1978 tarihli Milliyet Gazetesi

duyduklarını ve kimi zaman da bunların 12 Mart yönetimleri olarak ortaya çıktıklarını belirtmektedir. Bu sözler Türkiye'nin yakın tarihi hakkında yazılacak yüzlerce sayfalık kitaplardan daha açık bir şekilde gerçekleri ifade etmektedir. Ekonomik gücü ellerinde bulunduranların devleti ve iktidarları da ellerinden tuttukları ve bu kurumların onların isteklerinin dışına çıkamayacakları biçiminde belirlenen marksist görüşte canlı bir biçimde doğrulanarak karşımıza çıkıyor. En demokratından en faşistine kadar bütün burjuva iktidarlarının, sermayenin uşakları oldukları yolundaki bilimsel doğruyu gözlerimizin önüne seriyor.

İşte bu yüzdendir ki bilinen gelişmelerden sonra ikinci MC İktidarı yıkıldı ve yerine Ecevit'in başkanlığında bir hükümet kuruldu. Sermaye, darboğazı kırılmadan atlatmak için yeni mimar olan Ecevit'i hükümete bu yüzden getirdi. Elbette tırmanan faşist tehlike karşısında Ecevit İktidarını sosyalistler de istediler ve bu doğru bir tavidir da. Çünkü faşist milisler Ecevit zamanında devlet kuvvetlerinin desteğinden yararlanarak tırmanma olanaklarını önemli ölçüde yitirecekler ve ister istemez mevcut siyasal iktidarla karşı karşıya kalacaklardır. Bu gerçekler yüzünden Ecevit iktidarının faşist mihraklara karşı olan uygulamalarında kendisine destek olmak, kitleler arasında anti-faşist mücadelenin gerekliliğini vurgulayarak faşizme karşı olan güçleri mücadele içerisine sokmak işçi sınıfı bilimine inananların savunmak zorunda oldukları gerçeklerdir. Ancak Ecevit İktidarının emekçi halk kitleleri için bir umut olmadığı noktasını göz ardı etmemek, onun başvuracağı ekonomik önlemlerle kitlelere sermaye lehinde yeni yükler yüklemesine karşı çıkmak zorunluluğu vardır. Şimdi kısa İktidar döneminde Ecevit Hükümetinin başvurduğu bazı ekonomik önlemlere göz atalım ve bunların kimlere ne yönde yükler yükleyeceğini açıklığa kavuşturalım.

EKONOMİK ÖNLEMLER VE DEVALÜASYON

Kuşkusuz bir sermaye iktidarı olan Ecevit'in başkanlığındaki hükümetin aldığı ekonomik önlemler emperyalist tekellerin ve onların yerli uzantılarının istedikleri şeylerdir. Zaten hükümet iki iddia ile ortaya çıktı. Birincisi «ekonomik bunalımdan ülkeyi esenliğe çıkarmak», ikincisi ise anarşiyi durdurmak ve devlete saygınlık kazandırmak. Ekonomik bunalımı sona er-

dirmek için iktidar ne yapabilirdi? Neler yapıyor? Bunlara bakalım;

Hükümet işbaşına geldiği zaman ekonominin içerisine girdiği çıkmazı incelemek ve gerekli önlemleri almak gibi bir sorunu yoktu. Tam tersine daha önceden hazırlanmış ve kitlelerce de bilinen önlemler paketi önünde hazır duruyordu. Emperyalist kuruluşlar, yerli sermayeci sınıf daha önceleri iktidara neler yapması gerektiğini söylemişlerdi. Zaten Demirel başkanlığındaki hükümetlerin sarsıntıya, kırılmalara meydan vermeden bunları gerçekleştireceklerine inanılmadığı için, Ecevit Başkanlığında hükümet kuruldu. Fevzioglu ve Sükan gibilerinin bu hükümette yer almalarını başka nasıl açıklayabiliriz? Ecevit hükümetinin yapacağı iş hazırlanmış olan önlemleri hemen uygulamaya koyarak tarihi görevini cesaretle yerine getirmekte.

Emperyalist mihrakların başlıca istekleri (direktifleri) şu şekildedir. Devalüasyon yapmak, kalkınma hızını düşürmek, taban fiyatlarını düşük tutmak, Ücretleri dondurmak, tasarrufu arttıracak önlemleri almaktır.

Bunların içerisinde en çok üzerinde durulanı ve önem verileni devalüasyondur. Ecevit İktidarı kurulur kurulmaz ilk olarak Ege Ekici Tütün Piyasasında taban fiyatını düşür tutulmakla işe başladı. Gerçekten de tesbit edilen taban fiyatı düzeyi umut bağlayanları hayal kırıklığına uğrattı. Geçen seneye göre verilen yedi liralık bir fark özellikle küçük üretici için öldürücü bir darbeydi. Fiyatların yüzde elli oranında arttığı bir ülkede yedi liralık farkı başka türlü değerlendirmek olanak dışıdır. Hemen arkasından tasarruf mevduatına ve kredilere uygulanan faiz hadleri yükseltildi. Kuşkusuz bu uygulamada kısa sürede IMF'nin istediği biçimde bazı sonuçlar ortaya çıkacaktır. Tasarruf mevduatına uygulanan faiz oranının yükseltilmesi tasarrufu teşvik eder, klasik ekonomik kurallarına göre. Tabi bunun başarılabilmesi için en azından spekülasyon faaliyetlerinden daha çok kazanç elde edilmemesi gerekir. Kredilere uygulanan faiz hadlerinin yükseltilmesinin iki önemli sonucu vardır. Birincisi kredilere yüksek oranda faiz uygulanması, kredi kullanımını daraltır, bu da yatırımların düşük tutulması sonucunu ortaya çıkarır. Yani kalkınma hızını düşürür ve işsizliği arttırır. İkincisi ise krediyi pahalılaştırır. Hiç kuşkusuz pahalı krediyi kullanan kapitalist veya tüccar, bunun yükünü üzerine almayarak, onu fiyatlara ekleyerek enflasyon oranını arttırır.

caktır. Gerek tasarrufun teşviki ve gerekse uygulanan yüksek faiz nedeniyle kredi miktarının kısılması şeklindeki uygulama IMF direktiflerine uymaktan başka birşey değildir.

Ancak şimdiye kadar «alınan önlemler» arasında en önemli yeri devalüasyon tutmaktadır. Henüz ücret kısıtlamalarına nasıl gidileceğini buna hükümetin cesaret edip edemeyeceğini bilmiyoruz. Kuşkusuz bu konunun gündeme gelmesi her zaman söz konusu olabilir. Bu nedenle şimdiye kadar alınan ekonomik önlemlerin en önemlisinin devalüasyona gitmek olduğunu vurguluyoruz.

Devalüasyon para değerinin düşürülmesidir. Bu para operasyonu kapitalist sistemin ortaya çıkardığı bir durumdur. Plânlı ekonomilerde yani sosyalist ekonomilerde bu tip olaylara rastlanmaz. Enflasyona gidilmesini gerektiren nedenler kapitalizmin yapısından kaynaklanır. Çünkü kapitalist ekonomilerde, kapitalistler ve emperyalist tekeller karar verirken dikkate aldıkları tek şey kâr elde etmedir. Onlar bütün seçenekleri bir araya getirir, değerlendirmelerini yapar ve en yüksek kârı nereden elde edeceklerini hesapladıktan sonra hareket geçerler. Bütün bunlar olurken kapitalistler birbirlerinden habersizdirler. Kimin nereye, ne kadar yatırım yaptığı, yapılan yatırımın gerekli olup olmadığı, toplumuno andaki gereksinmelerine cevap verip vermediği dikkate alınmaz. Aynı şey malların dolaşımı sırasında da görülür. Ülkenin ticaretini ellerinde bulunduranlar duruma göre istedikleri fiyatı koyar ve malı o fiyata satarlar. Genellikle bu durumda malların normal fiyatların çok daha üstünde bir fiyata satılması sonucunu doğurmaktadır.

İşte bu yüzden kapitalizmin yapısında anarşi vardır. Emperyalizmin tahakkümüne giren ekonomilerde ise anarşik yapı ve çarpıtılma olayı daha belirgin bir hal alır. Malların üretim ve dağıtım aşamalarında meydana gelen bu başıboşluk, kapitalistlerin aşırı kâr elde etme hırsları, sürekli fiyat yükselmelerine neden olur.

Devlet ekonomik hayata çeşitli biçimlerde ama mutlaka sermayenin çıkarları doğrultusunda müdahale eder. Örneğin Türkiye'deki gibi İktisadi Devlet Teşekküllerini kurarak onları özel kesimin emrine sunar. Kapitalist sınıfın ihtiyaç duyduğu alt yapı yatırımlarını kendisi yapar. Onlara teknik eleman, kalifiye insan gücü yetiştirir. Teşvik tedbirleri alır, kredi kolaylıkları sağlar, vergi iadesinde bulunur. Bütün bunlar zamanla muazzam miktarda devlet harcamalarına sebep olur. Ayrıca ka-

pitalistlerin üretip de satamadıkları malları satın alır. Yani kendisi müşteri olur ve pazarın genişletilmesinde kapitalistlerin hizmetine girer. Birçok malı dışarıdan pahalıya satın alarak sermayedarlara daha ucuz fiyatla verir. Tabi bütün bunları yaparken karşılıksız olarak para basar. Özellikle sübvansiyon dediğimiz, ithal mallarının elde edilme fiyatlarıyla, satış fiyatları arasındaki farkın devletçe karşılanması veya Kamu İktisadi Kurumlarının mallarını ucuz fiyatla kapitalist sınıfa vermek suretiyle zararlarını kendisinin karşılaması olayı açıktan büyük miktarda paranın piyasaya sürülmesi demektir.

Kapitalist ekonomide çok basit bir kural vardır: Karşılığında mal ve hizmet üretilmeden piyasaya para sürülmesi, yani para arzının artırılması fiyatların yükselmesine neden olur. Bir de tekelci dönemde yerli ve yabancı tekellerin fiyatları yüksek tesbit edebilme olanaklarına sahip olmalarını düşünürsek enflasyonun nereden kaynaklandığını daha iyi anlarız.

Böylelikle enflasyon oranı durmaksızın arttıkça kapitalist ekonomiler bunalıma girerler. Çünkü mal fiyatları hızla artmaktadır. Bu da ihracatın düşmesine neden olur. Malın ihraç edileceği ülkenin tüccarı giderek daha çok para verip mal satın almak durumuyla karşı karşıya kaldığından bundan vazgeçer. Örneğin Türkiye'de fiyatı on lira olan bir kilo üzüm bir yıl sonra onbeş liraya çıkmışsa, onu ithal edecek olan yabancı tüccar bu işleminden vazgeçer. Yüksek olan yeni fiyata satın almak istemez. Eskiden bir mark verip on TL karşılığında bir kilo üzüm alabilirken, şimdi bir buçuk mark vererek on beş TL fiyatında olan bir kilo üzümü satın alabilmektedir. Enflasyonun diğer bir etkisi ise ithalatı artırmasıdır. İç piyasada fiyatlar genel seviyesinin yükselmesi, dış ülkelerde daha ucuza üretilen malların getirilmesini teşvik eder. Bu durum ülkenin dış ticaret açığının büyümesine ve döviz rezervlerinin hızla tükenmesine neden olur. Türkiye'nin birkaç kalem tarım maddesine dayanan ihracatı bu nedenlerle çok gerilemişti son yıllarda. İhracat yoluyla elde edilen gelirler kadar petrol ithalat parası ödeyen ülkenin, bir de Amerika'nın askeri ambargosu ile karşılaşması, cılız olan bağımlı ekonomisini büsbütün çökertmiş ve laçkalaştırmıştır.

Bunun dışında üst gelir grubuna sahip bulunan kişilerin dış ülkelere yaptıkları seyahatler, getirdikleri lüks mallar ve iç piyasayı kapsayan yabancı markalı tüketim mallarının çokluğu da dış ticaret açığını arttırmaktadır.

Döviz darboğazı son yıllarda Türkiye'nin egemen sınıflarını oldukça köşeye sıkıştırdı. Bir yandan emperyalizme bağımlı olan sağlıksız ve tüketime dayalı ekonominin gereksinimleri, bir yandan üretim yapmak için ihtiyaç duyulan temel malların emperyalist ülkelerden temin edilebilmesi gerçeği, bir yandan da NATO, CENTO gibi gerici paktların getirdiği muazzam harcamalar ve askeri ambargo. Ama emperyalistler her zaman kredi vermezler. Onlar krediyi ancak çıkarları tehlikeye düşmediği taktirde verebilirler. Bunun için de kurdukları kuruluşların iznini her zaman titizlikle ararlar. İşte IMF olayı budur. Türkiye ölüm döşeginde yatan ekonomisini suni teneffüs yoluyla, ona oksijen vererek canlandırabilir hale gelmişti. Bu oksijen ise emperyalistlerin verecekleri dövizdi. Ancak o şekilde ekonomi canlanabilir, üretimin sürebilmesi, ithalatın karşılanabilmesi için gerekli mallar ithal edilebilirdi. Uluslararası kuruluşlar kredi vermeden önce IMF'nin izninin alınması gerektiğini vurguladılar. IMF ise Türkiye ekonomisini kendi deyimleriyle ameliyat masasına yatırdı, inceledi ve teşhisini koydu. Tedavi için önerilerde bulundu, bu önerilerin içerisinde devalüasyon vardı. İşte devalüasyon yukarıda anlattığımız nedenlerle can çekişen ekonomiye canlılık kazandırmak için yapıldı. Kuşkusuz kapitalistçe canlandırma yoludur seçilen yöntem.

Ecevit Hükümeti ortalama yüzde otuz dolayında devalüasyon yaptı. Yani Türk Lirasının değeri bu oranda düşürüldü. Bunun sonucunda neler olabilir? Söylendiği gibi bu ekonomiyi kurtarabilir mi? Eğer kurtaracakları varsa bunlar kimlerdir? Bütün bu soruların cevabını kısaca vermeye çalışalım:

Devalüasyon ihracatı teşvik eder. Çünkü yabancı alıcılar verecekleri para ile devalüasyondan sonra daha çok mal satın alabilirler. Yani malların dış fiyatları devalüasyonla düşürülmüş olur. Ancak Türkiye'nin ihracatı son derece sınırlıdır. İhraç malları birkaç tarım ürününden oluşmaktadır. Türkiye bunların hepsini ihraç etse bile, ithalatının küçük bir bölümünü karşılayabilir bu parayla. Yani dış ticaret açığı mutlak surette devam eder ve kısa bir süre sonra da giderek artar. Önümüzdeki yıllarda Türkiye'de bu olay yeniden yaşanacaktır.

Ayrıca paranın değeri yüzde otuz oranında düşürülmekle yapılan ithalat aynı anda yüzde otuz oranında yükseltilmiş demektir. Örneğin Türkiye gübre ithal etmek için on milyar lira veriyorduyorsa, devalüasyonun yapıldığı andan itibaren bu oto-

matikman on üç milyar liraya fırlayacaktır. İhracat artışının bu büyümeyi dahi karşılayamayacağı açıktır.

Mevcut ekonomik koşullarda devalüasyonun, yeni bir enflasyon dalgası getireceğine kuşku yoktur. İthal edilen bütün mallardaki artışlar ister, istemez bundan sonra daha pahalıya mal olacaklardır. Gübrenin daha yüksek bir fiyatla satın alınması tarım mallarının, sanayide kullanılan malların fiyatlarının artması ise üretilen mal maliyetlerinin yükselmesine neden olacaktır. Doğrudan doğruya tüketilen mallar da aynı biçimde daha yüksek bir fiyatla ülkeye gireceklerdir. Esasında enflasyon sonucu devalüasyon yapılması, kaçınılmaz olarak yeni bir enflasyona neden olmaktadır. Kapitalizm bu kısır döngünün dışına çıkamaz. Sadece ekonominin güçlü ve zayıf oluşuna göre bunların oranları ve etkileri değişebilir. Bunun yanında devalüasyonla birlikte alınacak diğer bazı ekonomik tedbirlerin de doğacak yeni enflasyon oranına etkili olacağı kuşkusuzdur. IMF'nin istediği kalkınma hızının düşürülmesi, taban fiyatlarının düşük tutulması ve ücretlerin sınırlandırılması veya dondurulması enflasyon oranının düşük düzeyde kalmasına etkili olabilecektir.

Ama hiç kuşkusuz gerek devalüasyonun doğuracağı sonuçlar ve gerekse getirilen yan tedbirler emekçi sınıfların daha da ezilmeleri sonucunu doğuracaktır. Ecevit Hükümetinin aldığı bazı önlemlere bakarak bunun nasıl olacağını açıklamaya çalışalım:

Ecevit, petrol ve gübre ithalatında devalüasyon nedeniyle ortaya çıkan yüzde otuzluk fazlanın bu malların fiyatlarına eklenmeyeceğini açıkladı. Aradaki farkı devlet karşılayacak. Yani sübvansiyona gidilecek. Sadece bu farkın 25 milyar lira dolayında olduğu bilinmektedir. Devletin fiyatlara bunu intikal ettirmemesi, farkı kendisinin ödemesi bir çözüm değil, çözümsüzlüktür. Bir kere petrol en fazla üst gelir grupları tarafından tüketilmektedir. Gübre de aynı şekilde en fazla (üçte iki oranında) büyük toprak sahiplerince kullanılan bir maddedir. Öyleyse fiyat farkının devletçe karşılanmasından en büyük yararlanma payı üst gelir gruplarına, büyük toprak sahiplerine ait olacaktır. Türkiye'de vergi yükünün yüzde yetmişinin emekçi kesimlerce ödendiğini göz önüne alırsak, sonuçta bu ödemenin kimin sırtından yapıldığı da açığa çıkar.

Kalkınma hızının düşürülmesi işsizlik oranının artmasına neden olacak ki bu da doğrudan doğruya işçi sınıfını etkileyen

bir sonuç ortaya çıkaracaktır. Taban fiyatlarının düşük tutulması, ücret artışlarının sınırlandırılması veya ücretlerin dondurulması doğrudan doğruya emekçi yığınlar karşı açılmış daha açık bir savaş niteliğindedir. Devalüasyondan sonra meydana geleceğinden kimsenin kuşku duymadığı enflasyon ise aynı sonuçları ortaya çıkaracaktır. Esasında enflasyonun ücretlileri yani işçileri, memurları ve bunların dışında da küçük üreticileri perişan ettiği burjuva ideologlarının dahi karşı çıkamadıkları gerçeklerdir. Görülüyor ki gerek doğrudan doğruya paranın devalüe edilmesi olayı, gerekse IMF'nin ve yerli sermayecilerin istedikleri tedbirler tümüyle emekçi kitleleri etkileyecek, sömürüyü daha da katmerleştirecektir. İktidarın ise bu önlemleri almakta tereddütsüz davrandığı ortadadır. Hem sermaye de bunları giderek daha çok isteyecektir. Son zamanlarda Halit Narin'in yan ekonomik önlemlerden bahsetmesi ve hükümetin işveren çevreleriyle işbirliği yapıp görüş alışverişinde bulunması istemesi bunun açık kanıtıdır. Ayrıca IMF'de alınan önlemlere güvenmiş olmalı ki o meşhur «yeşil ışığı»nı yakmış ve «Türkiye'yi kredi vermeye değer» bulduğunu açıklamıştır.

Bütün bunlardan sonra bazı önemli sonuçlara varabiliyoruz. Her şeyden önce sermayenin kendi bunalımını, kendi çıkarları ve emperyalist mihrakların istekleri doğrultusunda çözmek için Ecevit Hükümetini desteklediği ortada olan bir durumdur. CHP'nin ağırlığındaki bir Hükümet ise gelir gelmez emperyalistlerin istedikleri önlemleri almıştır. CHP'yi ulusal burjuvazinin odaklandığı bir kuruluş olarak gören ve ona anti-emperyalistlik sıfatını zorla yakıştıran İDD'cilerin kulakları çınlasın. Elbette ne CHP anti-emperyalisttir, ne de ulusal burjuvazinin örgütüdür. Bütün devrimci mücadeleyi 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasından ibaret sayan ve ne yapıp yapıp parlamentoya sayı sokmayı amaçlayan görüş sahiplerinin çıkmaza girmeleri kaçınılmazdı. Pratikte faydacılık uğruna reformizmi, sosyal-şovenizmi bayrak yapan, ilkesizce sosyal demokrasiye sarılan, onun kuyruğunu bırakmak istemeyen, ideolojik mücadeleyi reklamcılık halinde sürdürenlerin son uygulamalar karşısında nasıl bir teoriyi yeniden üretecekleri merak konusudur. Çünkü bu çevreler sık sık ağız değiştirmekte, işine gelenleri kabullenip, işine gelmeyenleri kendi görüş ve eylemleri değilmiş gibi inkâr etme alışkanlığını bırakmış değiller. Ama her halde CHP'nin ne biçimde bir anti-emperyalist örgüt olduğunu ve ulusal burju-

vaziyi nasıl temsil ettiğini en azından birbirlerine açıklamak zorundadırlar.

Öte yandan DİSK ve diğer devrimci-demokratik kuruluşlar yaptıkları açıklamalarla ekonomik önlemlerin aslında kemerleri sıkma politikası olduğunu ve bunun da en çok sabit gelirli leri yani işçi sınıfını, memurları ve küçük üreticileri etkileyeceğini açıkladılar. Önümüzdeki dönemde Hükümet bu kesimleri daha da büyük sıkıntılarla karşı karşıya bırakacak önlemlere başvurabilir. Dolaylı ve dolaysız yollardan ücret artışlarını dondurmaya ve sınırlandırmaya girebilir. Kuşkusuz bütün devrimci ve demokratik güçler bu uygulamalara karşı çıkacaklardır. Emperyalist mihraklarla, yerli sömürücülerin bunalımlarının faturasını sessizce ödeyemezler bu sınıf ve tabakalar.

TÜRK-İŞ sarı rengini atmaya niyetli değildir. O, işçi sınıfının sömürüldüğü bu günkü ekonomik yapıyı savunuyor. Ama ara-sıra çıkışlar yapıyor, akli sıra işçilerin çıkarlarını koruyor gibi görünüyorsa da bu davranışı inandırıcı olmaktan uzak kalıyor her zaman. Önümüzdeki dönemde teslimiyetçi, uzlaşmacı tavrını sürdüreceğinden kuşumuz yoktur.

SUÇ HÜKÜMETLERDE DEĞİL SİSTEMİN KENDİSİNDEDİR

Ekonomik bunalımla ilgili olarak burjuvazinin değişik siyasal örgütleri ve ayrı ayrı hükümetler birbirlerini suçluyorlar. Örneğin CHP kanadı bir enkaz devraldığını söylerken, Demirel hükümetin iki ayda paranın değerini % 30 oranında düşürecek kadar kötü bir ekonomik politika izlediğini söylüyor. Kuşkusuz bu bunalımın nedeni iki aylık iktidarın yanlış uygulamaları değildir. Demirel kendisini iktidarda iken Türkiye'nin yetmiş sente muhtaç olduğunu söylemişti. Bu nedenle Demirel'in görüşünü benimsemek sermaye için dahi mümkün değildir. Zaten bu görüşte Demirel'in, patronların desteğini hiç değilse bir süre için kaybedecek yani onu ikinci plâna itecek kadar ciddilikten uzaklaştığını göstermektedir. Sermaye sınıfı bunalımlarını atlatmak için inandırıcı hükümetlere sahip olmayı ister kuşkusuz. En azından Demirel'den daha inandırıcı olmalarını arzular.

Ecevit Hükümetinin ekonomik bir enkaz devraldığı doğrudur. Ama acaba AP yerine CHP olsaydı ve yönetimdeki sağ sosyal demokratların politik iktidarı işbaşında bulunsaydı, deği-

şen ne olurdu? Burada karşımıza sosyal demokrasinin tarihi misyonunun ne olduğu sorunu çıkıyor.

Sosyal demokrasi ortaya büyük iddialarla çıkar her zaman. Sömürüden bahseder ve bunu sona erdireceğini ileri sürer. Ama sınıflı bir toplumda sömürünün sona erdirilmesi için sömürücü sınıfların devrimci yoldan tasfiyeleri gerektiği şeklindeki bilimsel gerçeği kabullenmez. Evrimci yoldan zaman içerisinde bunu çözeceğini söylerler Sosyal Demokratlar. Fakat sömürsüz bir toplumu kurmak için sömürüyü yaratan sınıfların da varolabileceğini, çalışanları kâra ortak etmek, devletin fonksiyonunu genişletmek veya hisse senetleri satmak suretiyle mülkiyeti yaygınlaştırarak adil ve demokratik bir toplum kurulabileceğini savunur. Gerçekleştirme yöntemi olarak neyi ileri sürerse sürsün sosyal demokrasi bir burjuva görüşüdür. Sömürüyü kaldırmaz, tam tersine bazı reform hareketlerine girişerek sermaye sınıfının ömrünü uzatmaya hizmet eder. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde işbaşında bulunan Sosyal Demokratların, kapitalizmi nasıl var güçleriyle savundukları ve sosyalizme düşman oldukları ortadadır. Türkiye'de kendi bunalımını çözmek zorunda olan sermaye sınıfının Ecevit Başkanlığındaki iktidarı gündeme getirmesi, onu desteklemesi başka türlü açıklanamaz. Öyleyse şunu söylemek bir gerçeği vurgulamak olur sadece. Eğer Demirel Hükümetleri yerine, Ecevit Hükümetleri 1965'lerden beri ülkeyi yönetselerdi ekonominin yapısında, işleyiş tarzında bir değişiklik yapılamayacağı, emekçi kitlelerin çıkarları doğrultusunda temel dönüşümler gerçekleştirilemeyeceği için bunalım üç aşağı, beş yukarı bugünkü haliyle gene var olacaktı. Çünkü bunalımın nedeni yazının başında da belirttiğimiz gibi şu veya bu hükümetin iyi ve kötü niyetlerine, doğru, yanlış uygulamalarına değil, sömürüye dayanan emperyalizme bağımlı, sağlıklı ekonominin kendisidir. Onu yürüten iktidarın şu veya bu kişinin veya değişik burjuva partilerinin iktidarı olması temelde önemli bir farklılık doğurmayacaktır.

İşte sosyalistlerin görevi bu noktayı vurgulamaktır. Hiç kuşkusuz kısa süre sonra CHP'ye umut bağlayanlar yanılığa düştiklerini anlayacaklardır. Onlar yeni arayışlar içerisine düşerek başka bir burjuva partisinin peşine düşmemeli, değişik kılıklarda çıkabilecek olan yeni burjuva görüşlerine kanmamalıdır. Gerçek kurtuluşun sosyalizmde olduğunu, işçi sınıfı ve diğer emekçi tabakaların iktidarı ele geçirmediğe, sömürüden ve

baskıdan kurtulamayacaklarını, Sosyal Demokrasinin özünde bir burjuva görüşü olduğunu ve bu sınıfa hizmet ettiğini bıkmadan usanmadan, örgütlü ve disiplinli bir biçimde kitlelere anlatmak gerekir. Faşizmin yeni oyunlarını, taktiklerini ve renkten renge girmede gösterdiği maharetleri de gözden uzak tutmamak gerekir. Madem ki bunalımın nedeni mevcut ekonomik sistemin işleyiş tarzıdır, çıkış yolu, emekçiler için kurtuluş yolu da bu sistemi işçi sınıfı biliminin gösterdiği doğrultuda aşmaktır. Anlatılması üzerine durulması gereken can alıcı nokta budur.

Demokratik Hak ve Özgürlükler Sorunu Bugün de Gündemdedir

İçinde bulunduğumuz dönemde anti-faşist mücadelenin taşıdığı önemin yanısıra, demokratik hak ve özgürlükler için mücadele gündemin baş sorunlarından olmakta devam ediyor. Gerçi bu ikisinin sıkı ilişkisi var, ama aynı şeyler de sayılamazlar. Türkiye'de faşizm bir tehlike olmadan önce de demokratik hak ve özgürlükler sorunu vardı ve bugün de vardır.

Egemen sınıflar, yıllarboyu demokratik hak ve özgürlükleri öylesine kitlelere çok görmüşler ve engellemişlerdir ki, bu haklar ve özgürlükler yasalarda yazılı bile olsalar yine onları kullanmak kolay olmuyor. Geniş özgürlükler vadeden, daha doğrusu, düşünce özgürlüğü üzerindeki tüm baskıları kaldıracığını, tüm engellemelere son vereceğini diline pelesenk yapan CHP liderinin başkanı olduğu şu hükümet döneminde olup bitenler bunun en güzel örneği.

Sözde Türkiye sömürgeciliğe karşı bir ülke. O, bu konudaki uluslararası sözleşmelere, kararlara imza atmış. Demirel ve Ecevit de dahil Türk devlet adamları, yeri geldiğinde sömürgeciliği kınamaktan geri kalmıyorlar. Ama buna karşılık Türkiye'de sömürgeciliği kınayan bir bildiri yayınlamak sorun oluyor. Nitekim geçtiğimiz 21 Şubat'ta, sömürgecilikle uluslararası mücadele günü nedeniyle Ankara'da, İstanbul'da bildiri yayınlayan demokratik kuruluşların pekçok üyesi gözaltına alındılar. İstanbul'da DHKD'nin üyeleri bir hafta süreyle polisçe gözaltında tutuldular, kendileriyle görüşme olanağı bile verilmedi. Oysa bu bildirimler için tüm yasal işlemler yerine getirilmiş, bildirimler dağıtılmadan önce Savcılığa ve emniyete verilmişti. Diyarbakır'da ise sayın savcı, kendisine sunulan her bildiri için anında toplama kararı çıkartmakta ve bu demokratik hakkı işlemez hale getirmektedir. Nitekim sömürgeciliği kınayan bildiri ve afişler için de öyle yaptı. Hemen tüm demokratik kuruluşlar, hatta sol siyasi partiler benzer durumlarla karşılaşılıyorlar.

Bu uygulama ne anlama geliyor?

Görünen şu ki, bürokrasi Türkiye'de polis devleti anlayışına kendisini müthiş alıştırmıştır. O, yurttaşların en doğal yasal haklarının bile karşısına dikiliyor, yasakçı huyunu birtürlü bırakamıyor.

Hükümetler ise bundan tedirgin değiller, yani onlar da bu durumu zaten kendileri istiyorlar. Demokratik hakların özgürce kullanılmasından yana olduğunu o kadar çok söyleyen CHP liderlerinin bile, hükümet ettikleri şu dönemde bu tür uygulamalara karşı çıkmamaları, polis teşkilatını ve yönetim kadrolarını uyarmamaları, onların da daha önce söylediklerine pek inanmadıklarını gösteriyor. Çark eskisi gibi işliyor.

Sayın Ecevit, sık sık **demokratik hukuk kurallarını** hâkim kılma gereğinden sözediyor. Bu elbette güzel bir söz. Ama yukarıdaki örneklerde de açıkça görüldüğü gibi bu kuralları en başta çiğneyenler, sözde onlara en önce uyması gerekenlerdir. Eğer sayın Ecevit, söylediklerinin gerçekten inandırıcı olmasını istiyorsa polisin, savcılarının ve diğer yönetim görevlilerinin demokratik hukuk kurallarını canlarının dilediği gibi çiğnemelerine engel olmalı; polis devleti geleneğiyle mücadele etmelidir.

Anayasa'ya ve Yasalara göre basın hürdür, sansür edilemez. Ama **Roja Welat** Gazetesinin basılmaması için polis günlerce matbaa önünde nöbet bekledi, saat başı girip matbaayı aradı. Bu tutumun demokratik hukuk kurallarına uymakla ne ilişkisi var?

Diğer yandan **demokratik hukuk kuralları** teriminden açıkça anlaşılacağı üzere, sözkonusu olan demokratik nitelikteki kurallardır. Çünkü demokratik olmayan bir çok kural da vardır yasalarda. Sayın Ecevit de bu tür anti-demokratik kurallara karşı olduğunu sık sık açıklamıştır. O halde bu tür kuralların ayıklanması, anti-demokratik yasaların kaldırılması için çaba göstermek gerekir.

Örneğin genel grev hakkı tüm demokratik ülkelerde vardır. Ama Türkiye'de bu hak işçi sınıfına tanınmamıştır. Demokratik hukuk kurallarından yana olanların, gerçekten demokrasiyi savunanların bu hakkın gerçekleşmesi için çaba göstermeleri gerekmez mi? Oysa sayın Ecevit, bu anti-demokratik duruma yaslanarak, 20 Mart'ta DISK'in giriştiği 2 saatlik işi bırakma eylemine karşı sert ve tehditkâr biçimde konuştu. Üstelik bu eylem faşist saldırganlığa karşı yapılmışken ve hükümetin anti-faşist tutumunu destekler nitelikteyken..

Böyle bir tutumla ve uygulamayla hiçkimse demokratik hukuk ku-

rollarını savunduğu ve demokrasiden yana olduğu konusunda inandırıcı olamaz.

Kuşkusuz, Ecevit Hükümetinin kuruluşu üzerinden fazla zaman geçmiş değildir ve bu hükümette daha gerici unsurlar da vardır. Ama Ecevit ve CHP, politikalarını herhalde bir Feyzioğlu'nun çizdiği sınırlar içinde yürütemezler ve böyle mazeretlere sığınamazlar. Bu hükümetin icraatından CHP'nin kendisi sorumludur.

Biz yeni hükümetin gerek faşizme karşı ve gerekse demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, baskıların kalkması için ileri yönde adımlar atmasını isteriz ve bu konuda atacağı her ileri adımı destekleriz. Ama her anti-demokratik tutumunun, her gerici adımının da karşısında oluruz.

Çark, bir bakıma eskisi gibi işlemeye devam ettiği için, demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkmak, demokrasi mücadelesini aksatmadan sürdürmek en başta sosyalistlerin görevi.

ÖZGÜRLÜK ve DEMOKRASİ TOPLANTISI

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin girişimiyle 11 Mart'ta İstanbul'da yapılan «Özgürlük ve Demokrasi Toplantısı» bu bakımdan yerinde ve anlamlı bir toplantı idi.

Toplantıya konuşmacı olarak TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, DİSK adına Yürütme Kurulu üyesi ve Eğitim Dairesi Başkanı Mustafa Aktulgalı, TÖB-DER adına Genel Başkan Gültekin Gazioğlu, Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Niyazi Ağırnaslı, Avukat Halil Çelenk ve Dergimiz yazarlarından Kemal Burkay katıldılar.

Toplantı aynı zamanda 12 Mart baskı rejiminin de yıldönümüne rastlamaktaydı. Konuşmacılar yer yer 12 Martı tahlil ettiler ve bugün de demokratik hak ve özgürlükler için verilen mücadelenin önemini belirttiler. Konuşmalarda 141-142. maddelerin ve yasalardaki diğer anti-demokratik hükümlerin kaldırılması gereği vurgulandı; anti-faşist ve anti-emperyalist mücadelenin başarısı için ve toplumun nihai kurtuluşunu sağlamak, her türlü sömürü ve zulme son vermek için sosyalistlere düşen görevler, sosyalist ve demokratik güçlerin güçbirliği gereği dile getirildi.

Toplantının başarılarından biri, hiç kuşkusuz, çeşitli sol örgütler, çizgiler arasında diyalogun büyük ölçüde kopuk olduğu bir ortamda düzenlenmiş olması ve DİSK, TÖB-DER, Çağdaş Hukukçular Derneği gibi demokratik örgütlerin katılmasının sağlanmasıydı. Konuşmacılar

dayanışma ve güçbirliği konusunda ortak görüşler belirttiler. DİSK'in son kongresinden bu yana, son dönemde örgüte hakim olan sektör, klikçi tavırdan sıyrıldığı ve diğer sosyalist, demokratik güçlerle olumlu bir diyaloga dayanışmaya açık bir tavır benimsediği görülüyor. Bu sevindirici bir durumdur.

Nitekim DİSK, 20 martta giriştiği 2 saatlik işi bırakma eyleminde diğer demokratik örgütleri kendisini desteklemeye çağırdı ve bu çağırısı büyük ölçüde yankı buydu.

Dergimiz, sosyalist ve demokratik güçler, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri arasında sıkı diyalog kurulmasını, güçbirliği yollarının araştırılmasını her zaman savunmuştur ve bu konudaki sektör tavırlara karşı çıkmıştır. Bize göre, sosyalist sorumluluk duyanlar güçbirliği için diyalogdan kaçınmazlar ve ortak çözümler araştırırlar. Kenarda durup başkaları beni izlesin, «ben öncüyüm» diyenler yalnız başlarına kalmaya mahkûmdurlar. Böyleleri güçbirliği yolunda bir katkıda bulunamazlar, tersine dayanışmayı zayıflatırlar.

Demokratik hak ve özgürlükler sorunu bugün de gündemdedir ve bu alanda ileri adımlar atılması demokratik ve sosyalist güçlerin güçlü bir dayanışmasını oluşturmaya bağlıdır.

ROJA WELAT ÜZERİNDEKİ BASKILAR DEVAM EDİYOR

Roja Welat Gazetesi üzerinde MC döneminde uygulanan ağır baskılar, Ecevit Hükümeti döneminde de devam etmektedir. Hatta bu konuda yeni hükümet MC'yi de geride bırakmış durumda. Aşağıda verdiğimiz basın bildirisinde belirtildiği üzere, Roja Welat'ın 5. sayısının basımını engellemek için polis günlerce Emaş Matbaasını kontrol altında tuttu, birkaç kez matbaayı aradı. Bu yüzden 5. sayının basımı on günden fazla gecikti. Bir fırsatta gazete basılabildikten sonra da polis bir eve baskın yaparak gazetenin 9 bin nüshasına el koydu. Ayrıca Roja Welat Bürosunda arama yapılarak eski sayılardan 1000 kadarı alındı.

Roja Welat'ın her sayısı hakkında, yıldırım hızıyla çıktığı gün toplama kararları çıkarılıp tüm illere bildirilmektedir. Bu da gazetenin içeriğinin gözönüne alınmadığını, gazeteye sansür uygulandığını açıkça gösteriyor. Hele, basımının polis gücüyle engellenmesi Anayasanın ve Basın Yasasının açıkça çiğnenmesidir.

Topluma özgürlükler vaadeden Ecevit hükümeti, görülüyor ki mevcut yasalara bile tahammül edemiyor. 141 ve 142. maddeler, özellikle Kürtçe basın ve Kürt halkından bahseden basın aleyhine işletildiği gibi, yurttaşların yasalar karşısında eşitliği ilkesi de çiğneniyor.

Kendi koydukları yasaları bile çiğneyenlerin sık sık yasalardan sözetmeleri ve başkalarını yasaları çiğnemekle suçlamaları gülünçtür.

Dikkati çeken diğer bir şey de, ilerici ve solcu geçinen bir kısım basının bütün bu baskılar karşısındaki sessizliğidir. Roja Welat'ın aşağıda sunduğumuz basın bildirisi Cumhuriyet, Milliyet, Vatan gibi gazeteler tarafından da tek satırla duyurulmadı. Politika Gazetesinin Ankara sorumlusu ise, «başka önemli yurt sorunları» olduğundan söz ederek gazetesinin bildiriye yer veremeyeceğini belirtti. Kuşkusuz bu tavır bizleri şaşırtmıyor. Politika gazetesi bu soruna zaten daha ileri bir yaklaşım sağlayamazdı. Roja Welat'ın çıkışı, burjuvaziye rahatsız ettiği

kadar Politika gibilerini de rahatsız ediyor dersek herhalde haksızlık etmiş olmayız.

Günümüzde, demokrasi yaftasıyla ortaya çıkanlar bile Kürt halkına ve onun basınına karşı bu derece baskıcı ve şoven davranıyorlarsa, bunda sosyalist ve demokratik güçlerin kendilerine düşeni yapamamalarının da büyük payı vardır. Eğer sosyalist ve demokratik güçler bu konuda Kürt devrimci ve demokratlarının mücadelesine omuz verselerdi, bu engeller şimdiye kadar aşılmış ve bazı demokratik mevziler kazanılmış olacaktı. Gerçi bu görevi yerine getiren sosyalistler ve demokratlar da var. Ama sosyal şovenler burjuvazinin izinden gitmeyi tercih ediyor, onunla uzlaşıyor ve böylece onun baskı politikasına güç katıyorlar.

Ancak tüm bu baskılara, engellere karşı halkımızın devrimci ve demokratik mücadelesi devam ediyor. Devrimci Kürtçe basını susturmaya da kimsenin gücü yetmeyecektir.

ÖZGÜRLÜK YOLU

BASINA AÇIKLAMA,

Çıkarmakta olduğum ROJA WELAT adlı Türkçe Kürtçe gazete üzerindeki yasadışı baskılar kamuoyunca bilinmektedir.

Böyle bir gazete çıkarmak amacıyla Ankara Valiliğine bildirim için başvurduğumda, polisçe bana baskı yapılmış ve daha sonra valilikçe gönderilen resmi bir yazıyla böyle bir gazete çıkaramayacağım belirtilmişti. Valiliğin bu yazısının yasalara aykırı olduğunu o zaman kamuoyuna duyurmuştum.

Bilindiği üzere, basın özgürlüğünü kullanmak için herhangi bir merciden izin almaya gerek yoktur.

Anayasa'nın 23. maddesi, «gazete ve dergi çıkarılması önceden izin almaya bağlanmaz» diyor.

Basın Yasasının 8. maddesi de, «mevkute (gazete, dergi) çıkarılması izne bağlı değildir» demektedir.

Basın Yasasında, yurttaşlar için, Türkçe'den başka bir dilde yayın yapmayı izne bağlayan ya da yasaklayan herhangi bir hüküm de yoktur. Tersine, buna olanak veren açık hükümler vardır.

Bu nedenle, Ankara Valiliğinin, yetkisi dışındaki ve yasalara aykırı düşen bu yazısı bağlayıcı değildi. Yasadışı türlü baskı ve engellemelere rağmen bugüne kadar Roja Welat'ın dört sayısını yayınladım.

Ancak gazetemize, onun çıkarılışında, dağıtımında ve satılışında görev alanlar üzerinde akıl almaz polis baskıları uygulandı. Ben ya-

salara aykırı olarak tutuklandım. Polis, toplama kararları aramaksızın birçok yerde gazeteye elkondu. Onu basan matbaacılar, satan gazeteci ve kitapçılar karakollara çekildi, dövüldü, tehdit edildiler. Halen gazeteyi dağıtan, bulunduran, okuyan birçok kişi Diyarbakır, Ağrı ve diğer yerlerde tutuklu bulunmaktadırlar. Birinci sorumlu müdürümüz Siddık Bozarlan iki celsede 1,5 yıl hapis cezasına mahkûm edildi, ikincisi ise yargılanıyor.

Bu baskılara, MC'nin düşüşünden sonra da devam edilmektedir. Gazetemizin 5. sayısının basımını engellemek ve gazeteye daha matbaada iken el koymak için polis, Ankara'daki GENEL-İŞ'e ait EMAŞ matbaasını ve Roja Welat bürosunu gözaltına aldı, matbaadı, bir yargıç kararı olmaksızın arama yaptı.

Gazetemize yapılan baskılar, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine, Helsinki Konferansı ilkelerine ve diğer uluslararası sözleşmelere de aykırıdır. Lozan Konferansı'nın 38. maddesinde ise şöyle denmektedir :

«Herhangi bir Türk uyruğunun gerek özel, gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarda dilediği bir dili kullanmasına karşı hiç bir kısıtlama konulmayacaktır».

**BASIN ORGANLARININ SAYIN YÖNETİCİLERİ,
YAZARLAR, SANATÇILAR, FIKIR İŞÇİLERİ,
TÜM İLERİCİ KİŞİLER,**

Görüldüğü gibi, biz yasalara tümüyle uygun düşen demokratik bir hak ve özgürlüğü kullanmaktayız. Bize yapılan baskılar anti-demokratiktir.

Ülkemizde anadili Kürtçe olan on milyon dolaylarında yurttaş var. Gelmiş geçmiş iktidarlar bugüne kadar, demokratik insan hak ve özgürlüklerini ve bizzat bu ülkenin yasalarını, uluslararası bağlayıcı sözleşmeleri pervasızca çiğneyerek halkımızın kendi anadilinde yayın yapmasını, kültürünü özgürce geliştirmesini engellediler. Bugün de, 20. yüzyılın şu son çeyreğinde de baskı zincirini aralamak istemiyorlar.

Ancak bu ilkel ve çağdışı tutumu sürdürmek artık olanaksızdır. Demokratik hak ve özgürlüklerimizi kullanmak için kararlıyız. Baskı zincirini mutlaka kıracağız.

Öyle sanıyoruz ki bu konuda bize omuz vermek, basın özgürlüğünü savunmak ve anti-demokratik baskılara karşı çıkmak, bu ülkedeki tüm sosyalist, demokrat ve ilerici güçlerin bir görevidir.

**İlerici yayın organları bütün bu baskılara karşı susmamalıdır!
İlerici yazarlar ağızlarının kilidini artık çözmelidir!**

Sendikalar ve hele gazeteciler ve basın işçilerinin sendikaları, gazetemize, onun dağıtıcı ve satıcılarına, matbaa sahiplerine ve işçilerine yapılan baskılar karşısında susmamalıdır!

Sorun son derece açıktır: Zulmün karşısında mı, yoksa yanında mısınız? Her demokratım diyen kişi bu soruyu kendine sormalı ve cevabını araştırmalıdır...

TÖB-DER'in düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayında oybirliği ile alınan şu kararda 40 kadar demokratik örgütün katkısı bulunmaktadır:

«DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI'NDA 8.2.1978 GÜNÜ OYBİRLİĞİYLE ALINAN KARAR METNİ :

Yıllar boyu ilerici, demokrat, devrimci basın ve kültür üzerinde uygulanan ve düşünce özgürlüğünü, kültür ve sanat alanındaki özgür gelişmeyi hiçe indiren ağır baskılar günümüzde de devam etmektedir. Son yıllarda bu baskıların daha da şiddetlendiği görüldü. Birçok yazar, yayıncı, gazete ve dergi sorumlusu, hatta bunların sahipleri, dağıtıcıları, okurları baskı ve koğuşturmalara, saldırı ve işkencelere uğradılar. Faşist saldırganlık sonucu hayatlarını yitirenler oldu. İktidar son aylarda, Türkçe-Kürtçe dillerinde yayın hayatına atılan Roja Welat gazetesini, yayından alıkoymak için Anayasa'yı da açık biçimde çiğnedi. Bunu başarmayınca gazetenin fiilen basımını, dağıtımını ve okunmasını engellemek için ağır polisiye tedbirlere başvurdu. Bu gazeteyi dağıtan ve okuyan birçok kişi halen çeşitli illerde tutuklu bulunmaktadır.

Kurultayımız, basın ve kültür üzerinde süregelen ağır baskıların düşünce özgürlüğüyle bağdaşmadığını, bu uygulamaların gerek 1961 Anayasasına, gerek Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Helsinki Konferansı ilkeleri başta olmak üzere diğer uluslararası sözleşmelere aykırı düştüğünü, anti-demokratik, ırkçı ve şoven bir karakter taşıdığını belirtir. Kurultayımız tüm ilerici, demokrat basın ve bu arada Roja Welat gazetesini üzerindeki ağır baskıları protesto eder, bu duruma bir an önce son verilmesini ister.

Kurultayımız, ülkemizde düşünce özgürlüğünün tam anlamıyla gerçekleşmesinin gereği ve bir parçası olarak basın ve kültür üzerindeki hertürlü engellemenin kaldırılmasını ve her türlü ırkçı-şoven uygulamaya son verilmesini ister ve bu uğurda mücadele eder.»

Biz, tüm ilerici basını ve demokratik güçleri bu onurlu karar doğrultusunda mücadeleye ve Roja Welat üzerindeki baskıları kırmaya çağırıyoruz. 1.3.1978

**Roja Welat Gazetesi Sahibi
Mustafa AYDIN**

21 Mart İrkçılıkla Mücadele Günü ve NEWROZ

21 Mart tüm dünyada ırkçılıkla mücadele günü olarak kutlanmaktadır. 1960 yılında ırkçı Güney Afrika birliğinde, bir gösteri esnasında ırkçıların 69 zenciyi öldürmeleri tüm dünyada yankı ve nefret uyandırmış ve Birleşmiş Milletlerce, katliamın yer aldığı 21 Mart günü ırkçılıkla mücadele günü olarak kabul edilmişti.

Güney Afrika Birliğinde beyaz azınlığın kendisinden beş kat daha fazla olan zenci çoğunluk üzerindeki zulmü devam etmektedir. Bu ülkede beyaz azınlık, ülkenin tüm zenginliklerini sömürerek ve zenci halkı ağır biçimde sömürerek lüks içinde yaşarken zenci halk büyük yoksulluk içindedir. Zenciler seçme, seçilme gibi yurttaşlık haklarına sahip değildirler. Ancak beyazların hizmetine girenler ve böylece onların sömürsüne yardımcı olup zenci halkın özgürlük mücadelesine karşı çıkanlar toplum içinde nisbeten iyi işler bulabilmektedirler. Beyaz azınlık ırkçı düzenini silâh gücüyle koruyor, zenci halkın en basit gösterilerini tepkilerini en sert biçimde, yerine göre kan dökerek bastırıyor. Zenci halkın kültürü üstünde de ağır baskılar sürdürülüyor. Geçtiğimiz yıl, yerli halkın çıkardığı bir gazete kapatıldı ve bu olay dünya ölçüsünde geniş biçimde protesto edildi.

Güney Afrika Birliği ırkçı uygulamalar bakımından günümüzdeki tek örnek değil elbette. Yerli halkın Zimbabve dediği Rodezya'da da yine böylesine azgın bir beyaz azınlık yönetimi var. Zenci halkın günden güne güçlenen direnişleri karşısında İan Smit yönetimi, beyaz azınlığın imtiyazlarını sürdüreceği biçimde bazı reformist yerli liderlerle uzlaşma plânları yapıyor.

Amerika Birleşik Devletlerinde ise Zencilere, Porto Rikolulara, kızıl derililere karşı yüzyıllardır sürdürülen ırkçılık bugün de varolmakta devam ediyor. Amerika'ya ilk çıkışlarından bu yana yerli halkı katlederek yoketmeye çalışan sömürgeciler, Kı-

zilderili neslini nerdeyse tükettiler. Birleşik Devletlerin bazı dağlık bölgelerinde yokolmaktan kurtulabilen bazı kızilderili kabileleri ise, bugün bile sömürgecilere karşı türlü biçimlerde direniyorlar. Yalnız boks minderlerinde, olimpiyat kürsülerinde ve konserlerde sporcu ve şarkıcı olarak alkışlanan zenciler ise ABD'de hor görülen, ezilen yurttaşlar olmaktan kurtulmuş değiller. Birleşik Devletlerin birçok eyaletinde zencilerin seçme, seçilme hakları hâlâ yok. Onlar birçok yerde beyazların okuduğu okullara gidemiyor, onların bindiği otobüslere binemiyor, lokantalarında yemek yiyemiyorlar. Zencilerin mahalleleri bile çoğu yerde ayrı. Zenci işçilerin ücretleri genellikle düşük ve zenci halk arasında yosulluk oranı yüksek. Polis zencilere karşı amansızca davranıyor. Bu baskılar ve yoksulluk yüzünden zencilerin direnişleri bazan büyük kitle gösterilerine, ayaklanmalara dönüşüyor, ama polis bu direnişleri kan dökerek eziyor.

İrkçılık günümüzde, 40-50 yıl öncesine oranla gücünden çok şey yitirmiştir. Dünya sömürgecilik sisteminin çökmesi ve emperyalizmin, çıkardığı son iki savaşta önemli darbeler yemesi, kapitalizmin bir ürünü olan ırkçılığın da büyük ölçüde gerilemesine yol açtı. Ama o, sömürünün ve baskının varolduğu toplumlarda, dünyanın birçok yerinde hâlâ da varlığını koruyor.

Sömürenler kendilerini daima sömürülenlere üstün tutmuşlardır. Eski çağlarda bu üstünlük tanrı vergisi birşey gibi nitelenmiştir. Feodal dönemde toplum başlıca soylular (asiller) ve soylu olmayanlar biçiminde ayrılıyordu. Toprakları ellerinde tutan feodal beyler kendilerini soylu, fiziksel ve ruhsal olarak üstün nitelikli kişiler sayıyorlardı. Toprakta ve el sanatlarında çalışanlar, toplumsal zenginliği, yaşam araçlarını asıl üretkenler ise basit insanlar sayılıyordu.

Kapitalizm ise çağdaş anlamda ırkçılığı getirdi. Kitleleri bir pazar çevresinde birleştiren burjuvazi, sömürge fetihlerini, başka halkların sömürsünü doğal göstermek, kitleleri savaşa sürüklemek için ırk üstünlüğü teorilerini geliştirdi. Örneğin Hindistan'ın İngilizler tarafından işgali, sömürülmesi onlara göre doğaldı; çünkü Hinliler aşağı ırktan insanlardı, uygar ve yaratıcı değildiler; onları yönetmek için İngiliz ırkı gibi üstün bir ırk gerekti.

Sömürgeciler beyaz, sömürge insanları ise genel olarak siyah, sarı, kızıl renkli idiler. Bu nedenle beyaz ırkın üstünlüğü teorisi geliştirildi.

Ama yalnızca bu tür ırkçılık yetmezdi. Sömürgecilerin başka sömürgeciler zararına sömürü alanlarını genişletmeleri, onların kendi aralarındaki savaşlarda kitlelerin coşturulup cepheye sürüklenmesi için üstün ulus tezleri gerekti. Böylece her ulusun burjuvazisi kendi ulusunun, kendi ırkının üstünlüğü safsatasına sarıldı. Sömürgeleri bölüşmekte geç kalan Almanya Cermen ırkının üstünlüğü tezine sımsıkı sarıldı, kitleler buna şartlandırıldı. Almanlar beyaz tenli, sarı saçlı, mavi gözlü ve uzun boyluydular. Bunlar bir üstünlük belirtisi sayıldı. Almanya'da gelişen teknik Alman ırkının üstün yaratıcı niteliğine bağlandı. Böylece şartlandırılan kitleler Birinci ve İkinci emperyalist savaşlara sürüklendi, Almanya dünyayı işgale halktı..

Görüldüğü gibi, ırkçılığın doğuş nedeni sömürüdür. İrkçilik bilimsel olarak çürütülmüş, ırkçı tezlerin yalan olduğu ispatlanmıştır. Ama sömürücüler yine de kitleleri ırkçı düşüncelerle aldatmaktan geri durmuyorlar.

İrkçilik, bazan beyaz-siyah, beyaz-sarı ayırımında olduğu gibi renge dayandırılır. Bazan boy, kafatası ölçülerine, kan gruplarına dayandırılır. Kimi halde din, dil, kültür ayırımına dayandırılır. Örneğin Alman ve Rus yahudileriyle Alman ve Rus halkları arasında renk ve biçim bakımından pek de ayırım yapılamazdı. Burada fizik bakımından içinde buldukları toplumla karışmış, kaynaşmış olmalarına karşılık, Yahudiler, farklı bir inanca mensuptular, musevi idiler. İrkçılar musevileri kötü insanlar, toplum düşmanları olarak gösterdiler ve onları horladılar. Ne gariptir ki bugün de İsrail'de, Filistin halkının toprakları üstünde devlet kurmuş olan yahudiler, kendileri ırkçılığa sarılmışlardır. Siyonistler, ABD emperyalizminin ileri karakolu olarak, onun desteğinde sürekli bir yayılma politikası güdüyorlar. Elbette burada suçlanacak olan emekçi İsrail halkı değil, emperyalistler ve onların politikasını yürüten şoven İsrail egemen sınıflarıdır. Bilinçli yahudi emekçileri ve onların devrimci örgütleri bu saldırgan, ırkçı politikaya karşı mücadele ediyorlar.

Kürt Halkı da Ağır İrkçi Baskı Altındadır

Hiç kuşkusuz, günümüzde ağır ırkçı baskılar altında olan halklardan biri de Kürt halkıdır. Ülkesi birkaç devlet arasında bölünmüş olan Kürt halkı en basit ulusal ve demokratik haklardan yoksundur. Kürt halkı kendi anadilinde öğrenim yapı-

mıyor, kendi dilini, kültürünü özgürce geliştiremiyor. Onun, kendi dilinde dergi ve gazeteler yayınlamasına, kitaplar basmasına bile olanak tanınmıyor. Bu tür çabalar ağır polis baskıları, hapis tehditleri ve cezaları ile karşılanıyor. Bu ülkelerde Kürt halkının kendisine Kürt demesi bile yasaklanmıştır. O, Türkiye'de zorla Türk, Irak ve Suriye'de Arap, İran'da fars yapılmak isteniyor.

Sözkonusunu devletler, birçok kez, özgürlükleri için direnen Kürt halkını kırımdan geçirdiler. Son olarak Irak'taki Kürt ulusal hareketi Irak hükümeti ile özerklik konusunda bir anlaşmaya varmışken Irak hükümeti bu anlaşmayı çiğnedi ve yeniden Kürt halkına karşı saldırıya geçti. 300 bin Kürt Kürdistan'dan zorla çıkarılarak güneydeki çöllük alanlara sevkedildi. Irak'ta daha önce Kürt diliyle öğrenim yapan okullar da birbiri peşi sıra kapatılmakta.

İran'da Kürt halkının sahip olduğu tek hak, Şah ve Şahbanu hazretlerinin övgülerini yapmaktan başka işe yaramayan günde bir-iki saatlik bir radyo yayını!

Türkiye'de ise durum iyi biliniyor. Türkiye'de tüm yurttaşlar gibi Kürtlerin de görünüşte seçme, seçilme hakları var. Ama Kürt halkının oyları çoğu yerde şeyh ve ağaların avuçlarında. Bugüne dek Kürt halkının haklarını savunma cesaretini gösterebilecek demokrat ve yurtsever kişiler parlamentoya giremediler. Gerek Kürt asıllı parlamenterler, gerekse Türk parlamenterler içinde demokratça düşünenler ve Kürt halkı üstündeki baskıya karşı çıkanlar bulunsa bile, bunların bu konuda ağızlarını açmalarına fırsat verilmez. Kürt adını ağza almak vatan hainliğiyle suçlanmak için yeterlidir.

Türkiye'de yıllar boyu öylesine bir ırkçılık ve şovenizm rüzgârı estirildi ki aydınların, hattâ kendilerini sosyalist sayan aydınların bile bu duygulardan kendilerini kurtarmaları kolay olmuyor.

Kürt halkına karşı bu ırkçı uygulamaların nedeni elbette Kürdistan'ın sömürülmesidir. Kürdistan geniş petrol ve maden yataklarına, akarsulara sahip. Verimli bir tarım ve hayvancılık bölgesi. Kürdistan'ın kaynaklarının sömürülmesi için Kürt halkının boyunduruk altında tutulması, köleleştirilmesi gerek.

Türkiye'de uzun yıllar Kürdistan'a yol, hastane, okul gibi hizmetler götürülmedi. Ülkede kapitalizm geliştikçe Kürdistan'da yapılan yatırımlar da bölgenin kontrolü ve kaynaklarının sömürülmesi amacına uygun oldu. Buraya, Kürt halkının kül-

türel düzeyini yükseltmek için değil, bölge halkının asimilasyonu için okullar da açıldı. Kuşkusuz her şey şoven burjuvazinin gönlüne göre olmadı, olmuyor. Şimdi bu okullarda Kürt halkının ulusal demokratik güçleri boy veriyor.

Ortadoğu'daki yirmi milyon nüfuslu Kürt halkı, günümüzde hâlâ sömürge statüsü altında tutulan, ırkçı baskılar altında olan yeryüzündeki en geniş nüfuslu toplumu oluşturuyor. Ama örneğin bir Güney Afrika Birliğinde, Rodezya'da yüze vuran uluslararası güçlerin çekişmeleri bu sorunları dünya ölçüsünde canlı tutarken, Kürt halkının durumu uluslararası arenaya gereği gibi yansımıyor. Ne İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin sahibi pek muhterem Birleşmiş Milletler ne de salonlarında çok güzel nutuklar çekilen başka uluslararası kuruluşlar Kürt halkının dramı ile ilgilenmiyorlar. Ama Kürt halkı bu yalnızlığı elbette aşacaktır ve 20. yüzyılın son çeyreğinde onu bu insanlık dışı zincirlerle bağlı tutmak daha uzun süre mümkün olmayacaktır. Kürt halkının kurtuluşu da hiç kuşkusuz, uluslararası düzeydeki nutuklarla ve sempati gösterileriyle değil, en başta halkımızın devrimci mücadelesiyle olacaktır.

Bay Demirel gibi Bay Ecevit de, 21 Mart'ta, uluslararası sömürgecilikle mücadele günü nedeniyle Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bir mesaj yolladı. Ecevit bu mesajında Türk Hükümetinin «sömürgeciliğin her biçimine karşı olduğunu» söylüyor. Ecevit, Güney Afrika Birliğindeki ve dünyanın diğer yerlerindeki ırkçı uygulamaları kınıyor ve uygulamalara karşı daha etkin tedbirler alınmasını öneriyor. Bunlar ne güzel sözler!. Ama sayın Ecevit kendi Hükümetinin de, ondan öncekilerinde bizzat Türkiye'deki on milyonu aşkın Kürt halkı üzerinde en ağır bir ırkçı zulüm politikası uyguladığını unutuyor! Ecevit, Kürt halkından ve onun haklarından söz edenleri vatan hainliğiyle suçluyor! Ecevit, gözgöre göre, 12 Mart bakanlarından da daha geriye düşerek Kürt halkını inkâr ediyor.

Bu ırkçılığın en somut örnekleri Dergimiz ve yayınlarımız ile *Rızgari* Dergisi ve *Roja Welat* Gazetesi üzerinde estirilen baskı ve terördür. Dergimizin hemen her sayısı hakkında toplama kararları veriliyor ve sorumlu müdürlerimiz hakkında dava açılıyor. Yayınladığımız bilimsel ve tarihi değeri olan kültürel eserler de aynı akıbete uğruyor. Daha geçenlerde *Kürtçe Gramer* adlı kitabımız hakkında toplama kararı verildi. Ve daha toplama kararı bile olmadan bu kitabın birçok nüshasına

çeşitli yerlerde el kondu, Ağrı ilinde ise bu kitap yüzünden tutuklamalar oldu, işkenceler yapıldı.

Roja Welat Gazetesinin 5. sayısının basılmasını engellemek için polis seferber oldu, basılacak matbaa önceden arandı, gözaltında tutuldu ve daha sonra bir fırsatta basılabilen gazetenin 10 bin adedine el kondu.

İşte bu uygulamalar Türkiye'de ırkçılığın nasıl bir devlet politikası olduğunu, Bay Demirel gibi Bay Ecevit'in de nasıl bu politikanın kararlı bir savunucusu olduğunu göstermeye yetiyor.

Ama Türk devlet adamları, eğer uluslararası toplantılarda ırkçılık ve sömürgecilik üzerine nutuklar atıyorlarsa ve böylesine günlerde, herkesten daha demokrat kesilip gözalıcı mesajlar yayınlıyorlarsa bunun da nedeni, hiç kuşkusuz, göz boyamaktan başka birşey değildir. Dışarıda alkışlanacak sözler söyle, ama içeride bildiğini yap, insan hak ve özgürlüklerini canının istediği gibi çiğne! İşte yıllardır güdülen politika budur.

21 Mart ve Newroz

21 Mart'ı halkımız açısından daha da anlamlı kılan diğer bir husus da onun aynı zamanda Newroz bayramına rastlayışdır.

Newroz, Kürt halkının yanısıra, İranlılar, Afganlılar gibi halklar tarafından da kutlanmaktadır.

Efsaneye göre, binlerce yıl önce Kürt halkını baskı altında tutan Dehak (Ajdehak) adlı zorba bir kral vardı. Sonunda Kürt halkı Kave adlı bir demircinin önderliğinde ona karşı ayaklandı, Kave çekiciyle Dehak'ın başını ezdi ve halk özgürlüğe kavuştu.

Newroz bayramı, ağır kış günlerinin sona erdiği, doğanın yeniden canlandığı bir bahar gününe rastlamaktadır. Böylece açlığın, sovuğun geride bırakılmasının, başlayan iyi günlerin yarattığı coşkuyu, sevinci de dile getirmektedir. Kürt halkı onu, sözkonusu efsane ile birleştirmiş, özgürlük ve kurtuluş özleminin sembolü haline getirmiştir.

Newroz Kürt halkı arasında yüzyıllar boyu geleneksel olarak kutlanagelmıştır. Bugün de Kürdistan'ın tüm yörelerinde türlü eğlenceler düzenlenir, ateşler yakılır, renga renk giysiler giyilerek kırlara çıkılır, su başlarına gidilir.

Geçtiğimiz 21 Mart günü nedeniyle, Türkiye'de de devrimci ve demokratik güçler ırkçı baskılar altında olan halklarla dayanışmalarını türlü biçimlerde dile getirdiler.

İstanbul'da 18 Mart'ta Spor ve Sergi Sarayında ırkçılıkla mücadele ve Newroz için bir gece düzenlendi ve bununla ilgili olarak geniş bir afişleme yapıldı. Gecede İstanbul Devrimci Halk Kültür Derneği Başkanı Mehmet Aslan günün anlamını dile getiren bir konuşma yaptı. DHKD'nin korosu Kürtçe marşlar ve türküler sundu. Çeşitli ekipler Kürdistanın çeşitli illerinin oyunlarını oynadılar. *Memo*, *Heval* adlı ozanlar ve Silvan'dan gelen *Koma Azadi* topluluğu Kürtçe-Türkçe türkü ve marşlar sundular. Geceye pekçok demokratik kuruluştan, cezaevlerindeki devrimcilerden dayanışma mesajları geldi.

Ankara'da da 24 Mart'ta Makina Mühendisleri Salonunda ırkçılıkla mücadele günü ve Newroz'la ilgili bir gece düzenlendi. Ankara Devrimci Halk Kültür Derneği ve Sosyalist Gençlik Birliği ırk ayrımını protesto eden ve Newroz'un anlamını dile getiren bildirimler dağıttılar ve Ankara'nın çeşitli yerlerinde afişleme yaptılar. Düzenlenen gecede SGB'nin ve DHKD'nin koroları devrimci marşlar ve türküler sundular. Sanatçıların okudukları Kürtçe-Türkçe türkülerin yanı sıra, oyun ekipleri yerel oyunlar oynadılar ve *Dehak'ın Sonu* adlı kısa oyun temsil edildi.

Van'da ise Valilik, tüm hazırlıkları yapılmış olmasına rağmen ırkçılıkla mücadele ve Newroz nedeniyle düzenlenen geceyi engelledi. Van Valiliği'nin bu engellemesi yasalara aykırı bir tutumdur, ama Kürdistan'da yasaların işlemeyiş geleneğine de uygundur.. Örneğin Diyarbakır'da da «yetkili makamlar», bildiri dağıtımını ve afişlemeyi bile olanaksız kılmaktadırlar. Bürokrasi Kürdistan'da en basit demokratik hakların kullanılmasına bile bir türlü alışmıyor. Bürokrasinin bu tutumu elbette hükümetler tarafından destekleniyor, daha doğrusu onlara böyle empoze ediliyor. Kürdistan'ı çoğu zaman, sıkıyönetim ilân etmeden bir sıkıyönetim rejimiyle yönetenler için de bu tür uygulamalar elbette çok görülemez.

Ama tüm baskılara rağmen artık duvarlarda bazı gedikler açılıyor. Halkımız, emekçi Türk halkıyla, Türkiye'deki tüm devrimci ve gerçek anlamda demokratik güçlerle omuz omuza bu tabuları, engelleri aşacaktır.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

8 Mart «Dünya Kadınlar Günü»dür. Her yıl bu tarihte dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınlar günü coşkuyla kutlanır. Seminerler verilir, toplantılar yapılır, geceler ve yürüyüşler düzenlenir. Ezilen cins olan kadının içerisinde yaşadığı koşullar ele alınır, kadın sorunları tartışılır. Böylece kadın üzerindeki baskılar konusunda hem kadınların kendileri bilinçlenirler, hem de sorun güncelleştirilmiş olur. Gerçekten de tarihte çoğu zaman kadın ezilip, horlanmış, küçük düşürülmüştür. Onun üzerindeki baskılar şimdi de çeşitli ülkelerde, değişik biçimlerde sürüp gitmektedir.

Çok eski devirlerde, ilkel toplumlarda kadın uzunca bir dönem erkekten daha önde geliyordu. O zaman kadına büyük saygı duyulurdu. Onun yaptığı işler, erkeklerinkinden çok daha önemliydi, insanların yaşamaları için. Toplumda ona danışılır, onun sözü dinlenirdi. Fakat zaman geçtikçe bu durum tersine dönmeye başladı. Bu sefer erkeklerin yaptıkları işler daha önemli hale geldi. Kadın ikinci plâna itildi. Artık o yavaş, yavaş toplumun saygı duyulan, sözü dinlenen cins olmaktan çıkarıldı. Sözüne güvenilmez, beceriksiz ve «saçı uzun aklı kısa» cins oldu. Köylerde, şehirlerde, saraylarda her zaman küçük görüldü, ezildi ve sömürüldü.

Eskiden insanların birbirlerini sömürmedikleri dönemler sona erdi. Bir takım insanlar çıkıp başkalarının ürettikleri mallara el koyunca ve büyük miktarda köle sahibi olunca kadının durumunda da değişiklik meydana geldi. Köle sahiplerinin saraylarında kadınların bir kısmı süs eşyası haline geldiler. Krallar için eğlence vasıtası oldular. Kuşkusuz bu kadınlar da toplumda köle emeğini sömüren kralların yanında yer alarak, köle sahibi olan sömürücülere göre ikinci plânda olmakla birlikte, onlar da sömürüden pay aldılar. Ancak ezici çoğunluğu oluşturan köle kadınlar görülmemiş derecede aşağılandılar. Saraylarda kralların ve onların kadınlarının hizmetinde çalışıp didindiler. Tarlalarda köle erkeklerin yanında kendileri de köle olarak çalıştıkları halde kendilerine hiç değer verilmedi. Evlere kapatıldılar ve baskı altında tutuldular. Sonra krallar, beyler zevkleri için çeşitli ülkelerden çok sayıda kadını bir araya topladılar ve onların sahibi olarak kendilerini ilân ettiler. Çoğu yerde kadınlara en basit hak-

ları verilmedi, insan yerine konulmadılar. Bazı yerlerde ise daha ileri gidildi ve doğan kız çocukları diri, diri gömüldüler.

Sonra kölelik ve derebeylik düzenleri yıkılmaya başladı. Yerine kapitalizm doğdu. Kapitalistler özgürlük nâraları atarak ortaya çıktılar ama, insanlara zulüm ve göz yaşısı getirdiler. Gerçi insanlar eskiden olduğu gibi kırbaça, dayakla çalıştırılmıyorlardı. Bu şekildeki zor kalkmıştı. Fakat kırbacın, dayağın yerini başka bir zor aldı. «Ekonomik zor» denilen bu zor açlıktı. İnsanlar topraklarından kovulmuş, şehirleri doldurmuşlardı. İşsizlik çoktu. İş bulamayan bir ailenin büyükleri biliyorlardı ki çoluk-çocuk açlıktan kırılacaklardı. Patronlar bu durumu iyi değerlendirdiler. Erkeklerden ziyade kadınları ve çocukları çalıştırdılar. Kadın için bu dönem yeni bir kölelik dönemi oldu. Kadın hem kendisi çalışıyor, hem de küçücük çocuğunu çalıştırmak zorunda kalıyordu. Kadınlar daha düşük ücretle çalıştırıldılar, daha çok sömürüldüler. Çocuklar ise kömür deliklerine, maden dehlizlerine vücutları küçük olduğundan daha rahatlıkla girip çıkıyorlardı.

Ama gözü doymak nedir bilmeyen patronlar kendi ülkelerinin kadınlarını, çocuklarını ve işçilerini sömürmekle kalmadılar. Onlar başka ülkelere göz diktiler. Oralara seferler düzenlediler. Birçok ülkeyi sömürgeleştirdiler. Orada direnen erkekleri öldürdüler. Geriye kalanlarını ya o ülkelerdeki madenlere sürdüler, ya da kendi ülkelerine götürerek çalıştırdılar. Kadının bu barbarlık sırasında duyduğu acıyı anlatmak çok zordur. Kocasını öldürülen, sürülüp köleleştirilen kadının yükü çok ağırlaştı. Geriye kalanları beslemek, bakmak ve nesillerinin tükenmesini önlemek yükü kadınların omuzlarına bindirildi. Bazen kadın da kocasıyla birlikte topraklarından koparılıp sürülüyor, bilmedikleri ülkelere götürülerek köleleştiriliyorlardı. Asya'da, Afrika'da ve Amerika'da kadınların çektikleri sıkıntılar tüyler ürperticidir. Kuşkusuz bütün bunlardan yalnız kadın değil, erkekler ve çocuklar da aynı derecede etkilendiler. Ancak kadın bütün bunlara katlanırken, bir de köyünde, ailesi içerisinde baskıya uğruyor, yani ikinci sınıf bir insan muamelesi görüyordu.

Zaman ilerledikçe sömürü ve baskılar arttı kadınlar üzerinde. Onların onurları ayaklar altına alınıp çiğnenmeye devam edildi. Kapitalizm insanlara açlık getirmeye devam ettiğinden birçok ülkede kadınlar fuhuşa itildiler. Sonra bundan da kâr sağlamak düşüncesinde olan patronlar fuhuş merkezleri, batakhaneler açmakta gecikmediler. Artık o her şeyi ile bir mal halini almıştı. Genelevleri, pavyonlar ve diğer ahlâksızlık yuvaları hep kapitalistlerin kâr hırsı sonucu doğmuşlardır.

Elbette bu durum hep böyle sürüp gidemezdi. Sömürü ve baskı

devam ediyordu ama, insanlar da bilinçleniyorlardı. Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının mücadelesi geliştikçe, kadınların üzerindeki katmerli baskılara karşı da tepki doğuyordu. Bir kısım kadınlar patronların saflarında yer alıyor, sömürüye katılıyorlardı. Fakat işçi-köylü kadınlar kocalarıyla birlikte sömürülmekteydiler. İşte özellikle bu dönemde birçok devrimci kadın yetişti ve işçi sınıfıyla birlikte patronlara karşı mücadele etti.

Bu mücadelede Clara Zetkin (Klara Zetkin) adlı devrimci kadının özel bir yeri vardır. Clara uzun süren yaşamı boyunca her zaman işçilerin yanında yer aldı. Devrimci örgütlerde çalıştı. Sömürüye son vermek için bitmez, tükenmez bir kavga verdi. O aynı zamanda ezilen cins kadının hakları için de savaştı. O haklı olarak kadınların ezilmesi sorununa iki açıdan bakıyordu: Birincisi, kadınlar işçi ve köylü olarak çok çalıştıkları ve sömürüldükleri için bütün işçiler ve köylülerle birlikte sömürünlere karşı mücadele ediyorlardı. İkincisi ise kadın kocasıyla birlikte çalışmasına rağmen, ikinci sınıf insan yerine konuluyordu. Buna, yani ezilen cins olarak bırakılmalarına karşı savaşıyorlardı. Öyle ya! Niçin erkek işçilerle omuz omuza çalışmasına, grevlere katılmasına rağmen ikinci plânda kalsın? Niçin tarlada sabahtan akşama kadar çalışıp, didinmesine ve ev işleri yaparak çok yorulmasına rağmen gene ikinci plâna itilsin? İşte Clara Zetkin bu gerçekleri haykırıyor ve kadınları bilinçlendirmeye çalışıyordu. Ama Clara Zetkin kadının sorunlarını, toplumunkinden ayrı görmüyordu. Bunda haklıydı da. Kadının kurtuluşu, ancak tüm toplumun sömürüden kurtulmasıyla mümkün olabilirdi. Yılmaz savaşçı Clara Zetkin, Devrimci kadınların İkinci Enternasyonel için Kopenhag'da yaptıkları bir toplantı sırasında 8 Mart tarihinin «Uluslararası Kadınlar Günü» olmasını teklif etti. Çünkü 8 Mart günü grev yaparken çıkan yangında birçok kadın işçi ölmüştü. Toplantıda Clara'nın teklifi coşkuyla karşılandı ve kabul edildi. Clara daha önceleri yaptığı gibi çeşitli ulusların emekçi kadınları arasındaki dayanışmayı, 8 saatlik işgünü, ücret artışları ve sömürünün kaldırılması için durmadan uğraşmıştı. Clara Zetkin'in bugün emekçi kadınların verdikleri mücadele unutulmaz, yüce bir yeri vardır. O bütün dünya emekçileri tarafından unutulmaz bir önder ve sağlam bir devrimci olarak saygıyla anılmaktadır.

Bütün bu uğraşılara rağmen nasıl ki dünyada kapitalizm, sömürgecilik, ağalık, şeyhlik tümünden ortadan kaldırılamamışsa, kadının ezilen cins olmaktan kurtarılması da henüz sömürücü toplumlarda başarılammıştır. Çeşitli olaylar kadınlara unutulmaz acılar çektirdiler ve hâlâ da çektiriyorlar. Örneğin Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının kadınlar için doğurdukları acılar unutulacak cinsten değildir. Bu

iki emperyalist savaşta kadınlar evlatlarını, canlarını yitirdiler, evleri yıkıldı, aç kaldılar, sömürüldüler. Ama kadınlar bütün bunlara karşı yılmadan yiğitçe savaştılar ve savaşıyorlar... İkinci Dünya Savaşında Sovyet Halklarının kadınları faşist işgalcilere karşı yılmadan savaştılar, fabrikaları çalıştırdılar, toprağı ekip biçerek açlıktan kırılmanın önüne geçtiler. Şehirler, köyler onardılar, Afrika'lı kadınlar sömürgeci güçlere karşı yüzyıllarca savaştılar. Vietnam kadınlarının Amerikan Emperyalizmine karşı yürüttükleri yiğitçe mücadele destanlaşmıştır.

Günümüzde kadınların üzerindeki sömürü, baskı hâlâ da çeşitli toplumlarda ve çeşitli biçimlerde sürüp gidiyor. Kapitalist toplumlarda kadınlar işçi olarak çalışıyorlar. Dolayısıyla işçi sınıfı üzerindeki baskılar onların üzerinde de vardır. Çalışma koşulları kötü. Kreş sorunları çözümlenmemiş. Kötü meskenlerde yaşamak zorundadırlar. İşten döndükten sonra ağır ev işleri kendilerini bekliyor. Bütün bunlar kadınların daha da ezilmelerine, yıpranmalarına neden oluyor. Oysa sosyalist toplumlarda bunlar tarihe karışmıştır. Henüz çözümlenemeyen bazı kadın sorunları bulunsa da sosyalizmin daha ileri uygulamalarıyla bunlar hızla ortadan kaldırılıyor. Tıpkı sömürü ve baskının yok edilmesi gibi.

Az gelişmiş ve sömürge ülkelerde kadın sorunları daha da büyüktür. Bu ülkelerde görülmekte olan sanayileşme ve ticaretteki gelişmeler köyden şehire göçü hızlandırıyor. Şehirler sağlıksız büyüyor. Kadınlar hem en kötü işlerde çalıştırılıyor, hem de sağlıksız evlerde oturuyorlar. Elleri geçen ücret yaşamaları için yeterli değil. Çalışan kadınların çocuklarını baktıracakları ne bir kreş ne de bakım yerleri vardır.

Köylerde durum daha da kötü. Kadınlar tarlada erkekle başabaş çalıştıkları halde insan yerine konulmuyorlar. Ev işleri ve çocuk bakımı buralarda da kadınların aşırı derecede yorulmalarına neden oluyor. Bu ağır çalışma koşullarının yanı sıra toplumdaki yeri erkeklere göre çok gerilerdedir. Onlar hâlâ bir eşya gibi kabul edilmektedirler.

Bu gün tüm kapitalist ve sömürge ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de Türk ve Kürt emekçi kadınları aşağılanmanın, sömürülmenin ve her türlü baskının ortadan kalkması için mücadeleye katılıyor ve savaşıyorlar. Onlar eskinin suskun ve başeğen insanları değil artık. Ülkede gelişen demokrasi-özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde kararlı bir unsur olduklarını, eylemleriyle ve örgütlenmeleriyle kanıtlamaktadırlar. Onlar bu eylemleriyle kadınların kurtuluşunun tüm emekçilerin kurtuluşuyla birlikte sağlanacağını kavriyor ve bilince çıkarıyorlar.

sanat~ edebiyat

DEHAK'ın SONU

KÜÇÜK OYUN

Yazan: KEMAL BURKAY

YEDİ BÖLÜM

I. BÖLÜM

Çapa yapmakta olan kadınlı - erkekli köylüler. Başlarında asker giyimli biri. Giyimleri ilk çağa uygun. Birara çalışanlardan biri durur, terini siler. Nöbetçi yaklaşır:

NÖBETÇİ : Hey, Kaytarma!

(Adam işe eğilir. Az sonra bir başkası çapasına dayanarak dinlenmek ister.)

NÖBETÇİ (Kamçısını indirir) : Uyuma ahbab!
Böyle miskinçe çalışılırsa
akşama dek bitmez bu tarla.

KÖLE : Yorulduk.

NÖBETÇİ : Hah haa!
Beyimize
bir yatak sermeli öyleyse!
Köleler ne zamandan beri yakınıyor
efendimiz Dehak'ın ülkesinde?

(Köle çalışmaya devam eder, asker dolaşır, söylenir:)

NÖBETÇİ : Kölelerin işi budur:
Gündüzleri çalışılır, geceleri uyunur.

Tembelliğe özenmeyin ahbablar!
Çalışıp yorulana ne mutlu!
Ancak yorgun günün ardından gelir tatlı
uyku.

Çalışın, çok çalışın!

Çalışın ki tarlalar bitek olsun,
Buğday ambarları dolsun,
sarı ayvayla, kızıl narla donansın dallar.
Çalışın, çok çalışın!

Çalışın ki hazinesi dolsun efendimizin,
şanı yücelsin..

BİR KÖLE KADIN

: İyi ama
doyunca yiyemedikten sonra
buğday ekmeğinden,
narlara uzanamadıktan sonra
çalışmak neye yarar?.

NÖBETÇİ

: Nasıl nasıl?
Bir kölenin ağzından mı dökülüyor bu
sözler?
İsyankâr!

(Kadını kamçılar, yere serer, ötekiler çalışmaya devam ederlerken o da söylenir:)

Dayak cennetten çıkma demişler,
doğru söze ne buyrulur!
Sözle değil, kamçıyla konuşulur sizinle..

P E R D E

2. B Ö L Ü M

Kave'nin demirci dükkânı. Kave ve iki çırağı çalışıyorlar. Elindeki kılıcı örsün üstünde döven Kave, onu eline alıp konuşur. O konuşurken çiraklar kulak kesilir.

KAVE

: İnsan ateşi ve demiri buldu
aklının ve elinin hüneriyle,
insan sabanı yaptı demirden,
toprağa tohum serpti,
bembeyaz ekmeği pişirdi ateşte.

Ve insan kılıcı yaptı demirden
İnsan kanı dökmek için..
İşte çocuklar, unutmayın
hüner hem kötüye yarar, hem iyiye..
Onlar yaşam da üretirler, ölüm de.

(Kapıda iki asker görünür. Çıraqlar işlerine eğilirler.)

KAVE : Evet, biz işimize dönelim,
bizim işimiz demiri işlemek..

(Askerler girer.)

BİRİNCİ ASKER : Neler Anlatıyorsun Kave Usta?

KAVE : Ateşi ve demiri..

BİRİNCİ ASKER : Öyle mi?
Kafa karıştırma!

İKİNCİ ASKER : Kılıçlarına bakalım hele..

(Duvara doğru yürür, birer kılıç alır bakarlar.)

BİRİNCİ ASKER : Bu fena değil.

İKİNCİ ASKER : Bu da.

BİRİNCİ ASKER : Bir sınyalım hele..

İKİNCİ ASKER
(Kılıca davranarak) : Öyleyse kendini iyi kolla,
gözünün yaşına bakmam ha!

(Kılıç oyunu oynarlar, çocuklar korkudan köşeye siner. Birinci Asker Kave'ye döner:)

BİRİNCİ ASKER : Beğendik bu kılıçları, usta,
kaçı bunlar?

KAVE (kuşkulu) : Her biri iki gümüş.

BİRİNCİ ASKER : Çok para.

İKİNCİ ASKER : (kapıya yönelir):
Sonra öderiz canım!

BİRİNCİ ASKER : Hadi eyvallah!

KAVE : İyi ama?.

İKİNCİ ASKER (döner) : Ne var?
Peşin para mı istiyorsun yoksa

yüce Dehak'ın muhafızlarından?
Seni kışkırtıcı Kave!
Kulağımıza çalınanları bilirsin..
Bu kılıcı ensende denemedimse
daha ne istersin!..

(İkisi birden kahkaha atarak çıkarlar. Kave ve çırakları donup kalmıştır.)

- BİRİNCİ ÇIRAK : Zorbalar!
- İKİNCİ ÇIRAK : Yavaş ol, duyarlar..
- BİRİNCİ ÇIRAK : O kılıçları biz yapmıştık.
- KAVE : Ama onlar kullanırlar.
Biz üretiriz, onlar çalar
ve başımızı
bu kılıçlarla vururlar.
Düşünsenize çocuklar,
bileklerimize vurulan kelepçe,
boynumuzda lale, ayağımızda pranga
ve kapatıldığımız zindanların demir kapıları,
pencere çubukları
tümü de elimizden çıkar.
- İKİNCİ ÇIRAK : Söylediklerini pek anlamadım, ustam;
bileklerine kelepçe vurulan,
zindana konan kim?
Bize ne bütün bunlardan?
- KAVE : Biziz onlar.
Toprağı süren, demiri döven, ipliği ören,
zindanları dolduran da biziz.
Kimi komşun, kimi dostun, kimi kardeşin..
Az önce Dehak'ın kulu kılıçları alıp gidende
karşı dursaydın, şimdi sen de
ya bir ölüydün ya da içerde..
- İKİNCİ ÇIRAK : Doğru.
- KAVE : Köylüler kırbaç altında kan kusuyorlar,
çayırları yeşerten, ağaçları büyüten
köylüler,
etin ve sütün,
güzelim ekmeğin ustaları;
ama açlıktan geberiyorlar.

Ve çarşılarda lonca esnafı..
Daha gün ağarmadan başlayıp
gece yaralarına kadar ter döken,
deriyi ipek gibi yumuşatan,
ipeğe nakış katan,
altını - gümüşü oya gibi işleyen
zenaatkâr takımı..
Ama açlar, çıplaklar,
çünkü ürettikleri efendilerindir,
ve beyleri öfkeliendirdikleri zaman
sokakta bir köpek gibi vurulurlar.

İKİ ÇIRAK BİRDEN : Doğru.

BİRİNCİ ÇIRAK : Peki usta,
bu zulmün sonu neye varacak?

KAVE (elindeki demire
bir-iki çekiç darbesi
indirir.)

: Evet, bu zulmün sonu neye varacak?
İşte sorun bu.. Kurtulmak!
Ama nasıl?
Önce zulmün zulüm olduğunu bilmeli.
Kafası bilgiyle dolmadıktan sonra
ne fark var insanla at arasında?.
Biz çoğuz, çocuklar, onlar az,
biz halkız, onlar zorba,
biz üretiriz, onlar yer
ve bize zulmederler.

(Susar, iki çekiç daha indirir ve devam eder):

Kurtuluş yolu elbet var:
Bilmek ve birlik olmak!

ÜÇÜ BİRDEN : Bilmek ve birlik olmak!

PERDE

3. BÖLÜM

Zalim Dehak'ın sarayı. Dehak tahta oturmuş, başında tac. Yanında mızraklı iki muhafız, ayaktalar. Karşısında elini göğsünde kavuşturup bekleyen Teşrifatçı.

TEŞRİFATÇI : Efendimiz,
armağan getirenler dışarda bekliyorlar.

DEHAK : Gelsinler.

(Teşrifatçı yürüyüp kapıyı açar, seslenir):

TEŞRİFATÇI : Efendimiz sizi bekliyor,
girin teker teker.

(Birinci armağan sunucu girer. İyi giyimlidir. Teşrifatçı onu tanıtır).

TEŞRİFATÇI : Kirmanşah beyi Guşşer!

(Beyin ardından, elinde bir top kumaş taşıyan bir uşak gelir. Dehak'ın önüne gelince Bey, yaribeline kadar eğilir)

KIRMANŞAH BEYİ : Efendim,
Size ilimden ipekli kumaşlar getirdim.
Uşaklarım onu sizin için dokudular.

DEHAK : Varolsunlar!

(Dehak elini uzatır, bey onun elini öpüp kenara çekilir, uşak kumaşı yan taraftaki masanın üstüne koyar, çıkar. İkinci bey girer)

TEŞRİFATÇI : Van beyi Cengo!

(Beyin ardındaki uşak bir bohça taşır. Bey aynı biçimde eğilir)

VAN BEYİ : Efendim,
size ilimden yüz baş koyun getirdim.

(Bohçayı gösterir)

Bunlar da tiftik eldivenler, çoraplar,
uşaklarım onu sizin için dokudular.

DEHAK : Varolsunlar!

(Bey, önceki gibi el öper, kenara çekilir, uşak bohçayı koyup çıkar, üçüncü bey girer)

TEŞRİFATÇI : Diyarbekir beyi Zengo!

(Arkasındaki uşağın kucağında cepkenleri)

DIYARBEKİR BEYİ : Efendim,
size Diyarbekir işi deri cepkenler
ve iki arap atı getirdim.
Uşaklarım onları sizin için büyüttüler.

DEHAK : Varolsunlar!

(Uşak kucağındakileri masaya koyar, bey el öpüp çekilir)

DEHAK : Birbirinden güzel armağanlarla

gönlümü fetheden yiğit beylerim!
Ülkem zengindir,
kullarım uysal ve çalışkan..
Gelin, oturun, yiyip içelim!
Soframızda kuş sütü de bulunur.
Aşçıbaşı, koştur!

TEŞRİFATÇI (kapıdan
seslenir) : Sofra kurulsun!

(İki uşak yuvarlak, alçak bir sofraya tahtası getirip Dehak'ın önüne koyarlar. Etrafına kürsüler dizilir, üstüne şarap kâseleri konur)

DEHAK (beylere) : Buyrun!

BEYLER (bir ağızdan) : Sağolun!

(Otururlar. Bir uşak bir sürahi şarapla girer)

UŞAK (yüksek sesle) : Efendimiz, Harput şarabıdır!

DEHAK : Doldur!

(Uşak kadehleri doldurur, beyler kadeh kaldırır)

BEYLER : Yüce Dehak'ın şerefine!

(Dehak da kadehini kaldırır)

DEHAK : Bize bu nimetleri veren
yüce Ahriman için!

DÖRDÜ BİRDEN : yüce Ahriman için!

(Bir uşak, kucağında siniyle girer)

UŞAK : Efendimiz, bu Çölemerik pirincidir!

DEHAK : Getir.

(Uşak kucağında bir tepsi meyveyle girer)

UŞAK : Ülkenin dört - bir yanından geldi bunlar,
nadide elmalar, üzümler, armutlar!

DEHAK : Getir, armudun iyisi bizim olsun!

(Oburca atıştırır)

UŞAK : Bu hindi,
özel olarak Şam'dan getirildi.

DEHAK : Şamtavuğuna bayılırım!

UŞAK : Bu kudret helvası,
Dersim meşelerinin hūlasası!

DEHAK : Aman ne iyi!
Yok mu otlusu, samanlısı!
Getirin, getirin,
çalgıcılar da gelsin, kızlar da,
gelsin esmeri, beyazı, sarısı!

PERDE

4. B Ö L Ü M

Yine Dehak'ın sarayı. Dehak tahtında oturmakta. Tek başınadır. Her iki omuzunun üstünden birer iri yılan başı çıkmıştır. İner.

DEHAK : Ah, ah tanrım,
yüce Ahriman!
Kışın ve gazabın tanrısı!
Suçum neydi, naptım?.

(Başını sağa sola çevirip yılanlara korkuyla bakar)

Ah, aman,
yüce Ahriman!
Omuzlarımdan çıkan
bu ejderhalar ne?!
Ah, aman,
Nöbetçi, nöbetçi!

(Bir muhafız girer)

MUHAFIZ : Buyrun efendim!

(Yılanları görür aptallaşır)

Aman allahım!
Şeyy... Şeyyy...

DEHAK : Sağırma beheyy
salak!
Tez kâhini çağırmağa bak!

NÖBETÇİ (toparlanır) : Başüstüne!

(Kapıya yürürken kendi kendine söylenir)

Ne biçim şey?..

Belki Dehak,
belki şeytan, belki cin!..

(Kapıda bağıırır)

Kâhinn!

(Kâhin koltuğu altında kara kaplı bir kitapla girer)

KÂHİN : Buyrun efendimiz!

(Görür)

Aman allahım!!!

DEHAK : Sende mi?
Sözde kâhin olacaktın,
geleceği bilecektin..
Söyle! Nedir bu başıma gelen?

(Kâhin korkuyla yaklaşır, Dehak'ı inceler, çevresinde dolaşır)

KÂHİN : Evet, evet..

DEHAK : Nedir bu meret?

(Kâhin kenara çekilip kitabını karıştırır, düşünür, bir daha karıştırır)

DEHAK : Çabuk ol, kâhin!.

(Kâhin, nedenini bulmuş gibidir. Yavaş yavaş yaklaşır)

KÂHİN : Uzölmeyiniz efendim.

DEHAK : Şuna bak!
Nasıl özölmeyeyim?.

KÂHİN : Tanrı Ahriman böyle istedi,
Kral Dehak'ın omuzunda
iki ejder bitti..

DEHAK : Niçin?

KÂHİN : Korkmayın, onlar size dostturlar.
Bilirsiniz,
defineleri bekler yılanlar.
Dehak, siz bir definesiniz!

DEHAK : Yapma!
Yani bunlar hep benimle mi yaşıyacak?

KÂHİN : Evet.

- DEHAK : Olamaz!
Sihirbazları çağırın,
hekimler ilaç yapsınlar.
- KÂHİN : Hiçkimse buna birşey yapamaz.
Kral Dehak bile olsan
Ahriman'a karşı gelinmez.
- Kaldı ki, yüce Dehak
Çevrende yılandan çok ne var..
Kimi kırkayaktır, sokar,
kimi ayaksızdır sürünür,
Ama en zehirlisi iki ayaklılar..
- Sen ektin onları, bittiler,
Şimdi onlarsız yapamazsın
Nasıl ki onlar da sensiz yapamazlarsa..
Etinden, kanından beslenecekler,
Dehak yaşadığı sürece
onlar da yaşıyacaklar..

- DEHAK (telaşlanır) : Olamaz, beni yer bitirirler,
Bir çare bul, kâhin!

(Kâhin kara kaplı kitabı yine karıştırır. Dehak sabırsızdır, kalkıp o da ki-
taba eğilir)

- DEHAK : Ne var, ne yazıyor orda?
- KÂHİN : Sabırlı olun efendimiz.
Evet, buldum!
Bir çaresi var.
- DEHAK : Oh be! Neymiş o?
- KÂHİN : Her gün iki insan beyni sunacaksın onlara,
Genç iki insan beyni..
Ahriman'ın istediği kurbanlar.
- DEHAK (düşünceli) : Öyle mi?.
- KÂHİN : Çok kederlendiniz kralım.
İyi yüreklisiniz, bilirim.
Ama düşünmeğe değmez okadar.
Hergün yüz insan beyni yeseler de
ülkenizde gereğinden çok insan var..
- DEHAK : Düşündüğün şeye bak!

Beyin salatasını pek sevmem de..
Yanıbaşımda şapır - şupur yenince
keyfim kaçacak.

KÂHİN (şaşkın)

: Alışsınız.

DEHAK

: Başka ne yapılır..
Peki, neden genç beyinler?
Yaşlılar daha uygun düşmez mi?
Ne çalışır, ne savaşa giderler,
bir de fazladan yerler..

KÂHİN

: Yılanlar genç beyinleri severler.
Unutmayın, yanıbaşınızdalar,
genç beyin bulamazlarsa eğer
Sizinkini de pekâlâ yiyebilirler..

DEHAK

: Allah korusun!

(Başını çevirip yılanlara korkuyla bakar, sonra seslenir)

Nöbetçi!

(Bir muhafız girer)

NÖBETÇİ

: Buyrun kralım!

DEHAK

: Git kasapbaşına söyle
bana genç insan beyinleri getirsin,
her sabah, çifter çifter
Öncelikle yaramazlarından seçin,
düzene karşı gelenlerden olsun.
Çalışan beyinler isterim, ha!
Bir taşla iki kuş vurulsun..

NÖBETÇİ

: Başüstüne!

PERDE

5. BÖLÜM

Yine Dehak'ın sarayı. Dehak, omuzunda yılanlarla tahtında oturuyor. Yanında iki muhafızı. Ötede Kasapbaşı, elinede pala, yanında bir kız, bir oğlan. Gençlerin elleri bağlı, korku içindeler.

KASAPBAŞI

(Gençleri göstererek) : İşte bugünkü kurbanlarınızı!

Genç ve güzeller..

DEHAK : Fena değiller..
KIZ : Efendimiz, acıyın bize!

(Dehak gülümser)

OĞLAN : Nişanlımı bırakın hiç değilse..

(Dehak gülerek başını sallar)

DEHAK : Ölecek, yine de sevgilisini düşünüyor.

OĞLAN : Onu bırakın nolur,
ben razıyım ölüme.

DEHAK : Güzel!
Ama o da acı çekecek, sen ölünce..
Acıya dayanmam,
sizi birbirinizden ayıramam!

OĞLAN ve KIZ
(sevinçle)

: Bizi serbest mi bırakacaksınız?

DEHAK

: Hayır!
Çünkü benim yaşamam gerek..
Ben Dehak'ım, sizleri yönetirim;
yasayım, yargıcım, herşeyinizim,
benim yaşamam gerek..

Buyruk veririm, ülkeler fethedilir,
kentler kurulur,
sizi düşmanlardan ben korurum,
ben olmasam herşey mahvolur,
benim yaşamam gerek..

Ve düzen böyle gerektirir,
böyle buyurur Ahriman!

KIZ : Ama bizi yılanlar yiyecek!

DEHAK

: Onlar benim yılanlarım..
Onları ben yarattım,
benim yaşatmam gerek..

Ölümden korkmayın, gençler,
bu ölüm Dehak içindir.
Yani yurt içindir, ulus içindir!

Bu ölüm Ahriman içindir!
Güle güle gidin...

KASAPBAŞI (sert) : Yürüyün!

(Muhafızlar gençleri tutup sürüklerler).

KIZ (Dehak'a) : Zalim!

OĞLAN : Dehak, senin de sonun gelir!

DEHAK : Götürün onları, haydi!
Beyinlerini alın, bedenlerini bırakın.
Beyinsiz insan uysal bir at gibidir..

(Gençleri çıkarırlar)

Benimdir bu ülke, bu halk,
toprak, kuş ve insan,
yer ve gök,
bir uçtan bir uca Kürdistan..

P E R D E

6. B Ö L Ü M

Kave'nin dükkânı. Kave ve iki çırağı çalışmaktalar. Sert esen rüzgârın sesi duyulur. Paçavralara bürünmüş, üşüyen insanlar geçer.

KAVE : Zemheri uzattı,
toprak sessiz,
ne bir ot, ne tomurcuk,
insanlar aç,
insanlar bitkin,
insanlar umutsuz..

(Yine sert rüzgârın sesi duyulur. Bir yaşlı kadın ve erkek ağlayarak geçerler. Onlar geçerken dükkândakiler işi bırakıp onları izler)

KADIN : Yavrumu alıp götürdüler!
Yavrumu alıp götürdüler!

ERKEK : Zalim Dehak!
Çarkın kırılсын!

(Erkek ve kadın çıkarlar)

BİRİNCİ ÇIRAK : Oğullarını alıp götürmüşler,
benim arkadaşımı..

İKİNCİ ÇIRAK : Kimbilir bu kaçınıcı:
KAVE : Ülkemize zulüm çöktü.
Bahar ne zaman gelecek?
Ne zaman görünecek
nevruz çiçeği?
Gökyüzü karanlık,
ateşi yakmak gerek..

(İki muhafız bir kızı sürükleyerek götürürler)

KIZ : Yapmayın, acıyın bana!
BİRİNCİ MUHAFIZ : Çok konuştun, yürrü!

(Arkadan bir kalabalık görüntür)

BİR KADIN : Bırakın yavrumu, canavarlar!
(Atılır, kızı kolundan tutar)

İKİNCİ MUHAFIZ
(kadını kırbaçlar) : Çekil kadın,
kanına mı susadın!

KADIN (düşer, çaresiz,
arkadakilere seslenir) : Onu kurtarın, ne olur!

(Kalabalıktan karışık sesler yükselir)

Alçaklar! Zalimler! Acıyın! Köpekler!

BİRİNCİ MUHAFIZ : Size gösteririz!

(Kızı sürükleyip çıkarırlar. Kalabalık donakalır. Kadın düştüğü yerde inler)

KADIN : Zalim Dehak,
çarkın kırılınsın Dehak!

KAVE

(Elindeki çekiçle örse birkaç darbe indirir. Herkes ona döner; sesi öfkelidir)

Kahrolsun demekle kimse kahrolmaz!
Biz çoğuz, onlar az..
Daha ne bekliyoruz?.

Üstümüzde zulüm ve kırbaç,
açız, aç!
Daha ne bekliyoruz?.

Bir bir gittiler gencecik kızlar, oğlanlar,

beyinlerini kemirdi yılanlar..
Daha ne bekliyoruz?.

KADIN (Dizleri üstünde
doğrulur)

: Daha ne bekliyoruz!

KALABALIK

: Daha ne bekliyoruz!

KAVE

: Toprağı, kuşları, insanları,
sevgili ülkemizi
kurtarmak için
daha ne bekliyoruz!

(Çekicini havaya kaldırır)

KALABALIK

: Yürüyelim!

(Bin anda kimi duvardan kılıç, kimi, kürek, kimi kazma, kimi sopa alır,
kapıya yönelirler)

KALABALIK

: Yıkılsın Dehak,
Son bulsun zulüm!

P E R D E

7. B Ö L Ü M

(Dehak'ın sarayı. Dehak ve iki muhazı. Kapı çalınır)

DEHAK

: Girin!

(Kasapbaşı girer. Elinde bir tepsi vardır)

KASAPBAŞI

: İşte efendimiz, yılanlarınız için
taptaze iki beyin!

DEHAK

: Güzel! Onları bekletmeyin.
Benim de soframı hazırlayın.
Haber verin çalgıcılara,
kızları çağırın;
saray eğlensin..

BİR MUHAFAZ

: Başüstüne!

(Çıkar)

(Dışardan gürültüler gelir)

DEHAK

: Noluyor orda, bu gürültü nedir?

(Deminki muhafız telaşla içeri girer)

MUHAFIZ

(soluk soluğa) : Efendimiz, halk ayaklanmış!

DEHAK : Nasıl, ne dedin?

MUHAFIZ : Halk ayaklanmış, dedim..

DEHAK (şaşkın) : Deli misin?
O nasıl şey?
Halk dediğin kim?.

MUHAFIZ : Saraya giriyorlar!

(Dışardan bağırtilar gelir, sesler duyulur)

Zalim Dehak!
Kahrolsun Dehak!
Adalet istiyoruz!
Özgürlük istiyoruz!
Geber Dehak!

DEHAK

(sapsarı kesilir) : Allah Allah,
Yüce Ahriman!
Ne oluyor?.

(Dehak pencereye koşar, dışarı bakar, telaşlanır)

DEHAK : Geliyorlar!
Nöbetçiler!
Vurun onlara, öldürün, karınlarını deşin!

MUHAFIZ : Efendimiz,
zor olur o dediğiniz!
Çoklar ve öfkeliiler..
Daha şimdiden
pekçok muhafızı yere serdiler!.

(Kasapbaşı'nın elindeki tepsi şaşkınlıktan yere düşer)

DEHAK : Hey, salak!
Beyinleri düşürdün..

KASAPBAŞI : Efendimiz,
O beyinler artık ne işe yarar?
Kellenizi kurtarmaya bakın siz!

(Kapı tekmeyle açılır. Kave önde, kalabalık içeri dolar. Kasapbaşı kendisini Dehak'ın ve muhafızların arkasına atar.)

DEHAK

(ürkerek tahta büzülür, yine de sesini güçlendirmeye çalışarak)

Noluyor, sen kimsin?

İzin almadan nasıl içeri girersin?.

KAVE

§ Zalim Dehak!

Hâlâ konuşuyorsun..

Sonunun geldiğini bile kavramıyorsun!.

DEHAK

: Ben kralım, bana dokunamazsın!

Yeryüzündeki vekili,

Tanrı Ahriman'ın..

KAVE

: Doğru, sen bir kralısın,

zalim ve acımasız..

Hele çekicimle bir deneyeyim,

bakalım kutsal mısın?!

(Kave ona doğru yürür)

KALABALIK

: Geber Dehak!

DEHAK

: Dur, yapma!

Muhafızlar, koruyun beni!

(Kalabalık ilerler. Muhafızlar korkudan çekilip arkadan sıvışırlar. Dehak tahtından doğrulmak isterken Kave başına çekici indirir. Dehak yere düşer, ölür. İki kişi Kasapbaşı'nı yakalayıp getirir)

ONU GETİRENLERDEN BİRİ : Kasapbaşı kaçıyordu, enseledik.

KASAPBAŞI

: Ben emir kuluyum, bana acıyın!

KAVE

: Onu götürün,

kendi palasıyla işini bitirin!

(Kasapbaşı'nı sürükleyip götürürler)

KAVE

:

(Yerdeki tacı çiğner, ona bir tekme atar ve seyirciye döner)

Bundan böyle ülkemizde kan dökülmeyecek

Kimse kimseye zulmetmeyecek.

Yeni bir düzen kurulsun!

Ateşler yakın,

halaylar çekin,

bugün bayram günü olsun!

BİLÛRA MIN

Bilûra min a şirin
tu dı sarıya sıbehê
û hingûra êvarê de
hevalê bêhevalan,
destbrayê şıvan û dîlketıyan i.
Dengê te
hêstirên dılên xemgiran,
sılava jı hev-veqetıyan,
gırin i zarina dîlketıyan
tine bira mın.
Bilûra mın tu i,
xemrevina terkeseerên dınyayên!

Dengê bılûra mın,
çıya û zozanên bılınd,
kaniyên bı gul û rıhan dorgırti,
guhê şkeft û serê zınaran
guhdarên te ne!
Û sura bayê xerbi
te dı nav pelên darê de digerine.

Bılûra mın, were emê
bı wi çıyayê bılınd re
bı hewa kevin,
û bıbın cıranê bayên xurt
û hevalê kımtên wan
yên bı mıj û dûman,

û tê de dengê xwe berdîn,
û zarina dengê me
bıkeve nav kortal û gelıyan
û bêcanıya erdên jêrin
bıhejine;
û pêlên ava heftreng
ên xemzebaz
halina me bıgehine
dešta Sırûç û Dıyarbekrê;
û berıya mêrxasên Berazan;
û kalina berxan
tev şehina hespan
lı me vegerinin.

Bılûra mın binêre û bıbıhise!
Roj çû ava,
stêra êvarê bû geş,
kolosên çıyan ên gewr
û hewranıyên wan ên sor û zêrin
bûne çûn;
û pêlên ava şevê ên reş
ketine deşt û newalan
heta rûyê gır û kepezan.
Dı qeraca de
kevir pıyê şevgera dıxapınin
û bêdengiya şevê de
pêjna lingên mêrxasan tên.

Bılûra mın,
dengê xwe berde!
Dınya, mina zarokeki berşir,
ket dergûşa xwe;
Dengê xwe berde, bılûra mın,
û jê re bılorine,
xema wê bırevine!

Bılûra mın tu i
xemrevina terkeseerên dınyayê;
û lı rohelati
dema ko dınya hışyar dıbe
jı xew radıbe

Ji me re
strana azadi û serbestiya
Kurdistanê
binehwirine,
û dengê wê stranê, bila,
mina tirêjên rojê ên pak û zêrin
bikeve nav dîl û guhên me.
Bilûra min,
tu i xemrevina dîlketiyên welêt.

SEYDAYÊ GEROK, *Hawar*, 32 (1941), 14

KAVALIM

Tatlı kavalım
sabahın sovuğundan
akşamın serinliğine dek
yalnızların arkadaşı,
çobanların, aşıkların dostusun.
Sesin
kederli yüreklerin gözyaşlarını,
ayrılmışların selamlarını,
sevgilerin iç çekişlerini
aklıma düşürür.
Sensin kavalım,
dünyasına küsenlerin kederini kaçıranı!

Kavalımın sesi,
ulu dağlar ve yaylalar,
gül ve rıhanla çevrili pınarlar,
mağralar, yüksek kayalar
dinleyicilerindir!
Ve usul usul esen garbi yeli
seni ağaç yaprakları arasında gezdirir.

Güzel kavalım, gel
şu yüce dağa doğru
havalanalım,
güçlü rüzgarlara komşu olalım
ve sisli, dumanlı
doruklara arkadaş,

bırakalım sesimizi gitsin,
vadilere, çukurlara sinsin
sesimizin yakınması
ve sarssın
ölü topraklarını güneysin;
ve düşsel
yedi renkli suyun dalgaları
iniltimizi ulaştırınsın
Suruç ve Diyarbekir ovasına;
ve Berazan yiğitleri düzene;
ve kuzu meleyişlerini
at kişnemeleriyle
bize geri getirsinler.

Kavalım bak ve duy!
Gün battı,
akşam yıldızı parladı,
dağların ak dorukları
ve kırmızı, altın rengi örtüleri onların
yittiler;
ve gece suyunun kara dalgaları
ovalara, derelere indiler
taşları, tümsekleri örttüler.
Yazı - yabanda
hırsızın - uğursuzun ayağını aldatır taşlar
ve gecenin sessizliğinde
yiğitlerin ayaksesleri duyuluyor.

Kavalım benim,
sesini bırak!
Dünya, memede bir çocuk gibi
beşiğine girdi;
sesini bırak, kavalım benim,
ona ninni söyle,
kaderi kaçıp gitsin!

Sensin kavalım,
dünyasına küsenlerin kederini kaçırın;
ve gün - doğuda
dünya uyandığı zaman
uykusundan

bize
özgürlük ve kurtuluş türküsünü söyle
Kürdistan'ın,
ve o türkünün sesi
duru, altın rengi gün ışıkları gibi
kulağımızda, yüreğimize aksın.
Kavalım benim,
yurdu sevenlerin kederini kaçırın
sensin.

SEYDAYÉ GEROK, Hawar, 32 (1941), 14

— ooOoo —

Yaşa Lenin

Lenin'in hayatını anlatan
bu kitap,
Sovyetler Birliği
okullarında okuma
kitabı olarak
kullanılmaktadır.

Gelişmiş Sosyalist toplum
için yetiştirilen
insanların eğitiminde
Lenin adı yine çıkış
noktası olmaya devam
etmektedir.

Resimli, 220 sayfa, 25 lira.

Dağıtım :

HAZİRAN YAYINLARI

Başmusaşip sokak 10/11 Cağaloğlu — İstanbul
Toplu isteklerde % 25 indirim yapılır.

ROJA

WELAT

OKU! OKUT!

İSTEME ADRESİ: Sümer Sokak 12/2

Demirtepe/ANKARA

özgürlük

yolu

aylık siyasi dergi

15 Lira